

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא
דף לט: מ.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה כח

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(הי"מ שמו שמוח)

ליקוטי

הדוה דמטרוניא (^א): וזה (שמו' טו) **עזי**, זה בחי' ברית. **וזמרת**, זה בחי' קול. ויהי לי לישועה, בבחי' וירא ה' בצר להם וכו': וזה שאמרו חז"ל (סוטה ל ע"ב) **כשעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה**. כי על הים נתגלה בחי' ברית, כמ"ש חז"ל **הים ראה וינס** [^א] **ויצא החוצה** [^ב] ומ"ר וישב פו [^ג]. **נתנו עיניהם** זה בחי' הדרת פנים, בחי' זקן, זה קנה חכמה, כמו שפרש"י (בראשית ג) **ותפקחה עיני שניהם ע"ש החכמה נאמר: לומר שירה**, זה בחי' קול שנתגלה ע"י החכמה. וזה שאמרו (סוטה ל ע"ב) **עוללים ויונקים** [^ד] אמרו זה **אלי ואנחו** [^ה], **זה בחי' ברית**, בחי' (שמו' ג) [^ו] **זה לך האות. ואנחו**, זה בחי' הדרת פנים: וזהו פ' (משלי כט) **רועה זונות יאבד הון**, הון זה בחי' קול, כמ"ש חז"ל **כבר את ה' מהונך** [^ז] אל תקרי **מהונך** אלא מגרונך (^ח) [^ט]. וכשפוגם בכרית, נפגם קולו. ויעקב ששמר בריתו, כמו (בראשית מט) **ראשית אוני**, זכה לקול בבחי' (שם כז) **הקול קול יעקב**: ומבחי' קול זוכה לשלום, בבחי' **שיר השירים אשר לשלמה** [^י], למלך שהשלום שלו [^{יא}]: ובשביל זה, תיכף אחר קול רנה [^{יב}] של שירת הים, זכו לשבת שלום (^{יג}). כמ"ש (שמות טו) **ויבואו מרתה**, ושבת במרה נצטווה (כשרו"ל מנהדרין נו ע"ב). וזה **ל"תען ל"הם מרים שירו לה'** [^{יד}] **ר"ת שלום**, שעי' שירה זכו לשלום:

ז ודווקא במרה קבלו שבת שלום, כי כן דרך השלום להתלכש במרה, בבחי' (ישעי' לח) **הנה לשלום מר לי מר**. כמו שכל הרפואו' הם בסמים מרים, כן השלום שהוא רפואה לכל הדברים, בבחי' (שם נו) **שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו**: ולפעמים ההולשה גוברת כ"כ, עד שאין יכולת ביד ההולשה לסבול מרירות הרפואות, ואז הרופאים מושכין ידיהם מן ההולשה ומייאשים אותו. ^{כז} כן כשהעוונות שהם חולי הנפש גוברים מאד, אז אין יכול לסבול מרירות הרפואות, ואז אין **שלום אמר לרשעים** (ישעי' מה). וזה ששבח חוקי' את הקב"ה, שהשליך כל הטאתיו אחר כתיפו, כדי שלא יצטרך להלביש את השלום במרירות הרבה וזה, **הנה לשלום מר לי מר** (שם לח). היינו זה ידוע, כי לשלום צריך מרירות. **ואתה ידחשקת נפשי מרדת שהת** (^{כח}), כי ידעת שאין בי כח לסבול מרירות לפי חטאתי, והשלכת אחר גוף כל הטאי, כדי שיתלכש השלום במרירות כפי יכולתי: וזה (בראשית כד) **ואברהם זקן**, ע"י זקן הנ"ל, ע"י זה **ברך את אברהם בכל**. זה שלום, כמ"ש [^{כט}] **עושה שלום ובורא את הכל**:

זו ושלום בגופו ^כ (שבת לג ע"ב דרשו ע"פ **ויבא יעקב שלם שלום בגופו שלום בממונו** וכו'), בדי מרות, שלא תתגבר אחת על חברתה [^{כא}]: שלום בממונו [^{כב}], שלא יהיה בא זה ואכל את זה, כמו שאמרה כת בן ציצית הכסת ^{כג} (כתובות סו: [^{כד}]): שלום בתורתו, בלא קושיות. ואז **ויבא יעקב שלם עיר שכב כנ"ל**:

זו"פ רציצא בחי' קנה רציצו [^{כה}], שהם העכו"ם שהם רחוקים מבחי' זקן זה קנה חכמה, מהדרת פנים. והם דבקים בקנה רציצו כמ"ש (תהלים סח) **גער חית קנה דמיית בבעותיה**, היינו

רציצה כז בני לן ביתא כח

מוהר"ן למו

להמית ולכטל בעותם וצלותם, מלבקש עוד מאלקים אחרים, אלא **לקרא כולם בשם ה'** [^א]. **היבא נפיק רוחא**, היינו זאת הבחינה א"א, אלא ע"י תיקון ברית, שהוא בחי' (יהושע ב') **ולא קמה עוד רוח באיש** [^ב]. ואיך מפיק ומוציא ניצוצי הקדושה שנפלו ע"י פגם הברית, ואמר להם **בהיינו דאע"ל**, בזה שנכנס בו רוח. היינו בזה שנכנס בו רוח שמות, היינו הרהורי זנות, והוא משבר תאוותו, בזה הוא מפיק ומוציא ניצוצי הקדושה של פגם הברית, כי זה הוא בחי' תשובת המשקל [^ג]: ^ד (איכה ה) **זקנים משער שבתו בחורים מנוגינתם**: (ע"כ לשון רבינו ז"ל): (שידך לעיל): **וירא ה' בצר להם בשמעו את רנתם**, ע"י שמיעת קולו, הקב"ה רואה מי שמיצר לו איזה עכו"ם מיצר לנו וכו'. ואמר, שעי"כ כשיש ח"ו איזה גזירה וצרה לישראל מאיזה עכו"ם, אזי טוב לנגן הניגון של אותה העכו"ם שמצירי' להם ח"ו [^ה]. וזהו **בשמעו את רנתם**, רנתם דייקא, היינו רנה וניגון שלהם של אותה העכו"ם שמצירה לישראל ח"ו:

(לשון רבינו ז"ל) **כח** [^ו] **בני לן ביתא באוירא דעלמא**: אמר שם קם ותלא בין שמיא לארעא. אמר להו אפיקו לי לבני וטינא מהתם: אמרו מי איכא דמצי לאסקויה התם. אמר ומי איכא דמצי למבני ביתא בין שמיא לארעא [^ז]:

א המתנגדים המבזים והמהרפים יראי השם [^ח], זה מחמת שמקבלים תורה המלמידי חכמים שידין יהודאין (^ט) [^י]. כי ת"ח שידין יהודאין הם מקבלים תורתם מהשידן, שיש להם תורה נפולה מאלפין נפולים. ובאלפין אלו כתיב בשלמה (מלכים א ה) **יודבר שלשת אלפים משל ויהי שירו המש' ואלף**. כי שלמה זכה להם בקדושה, אבל ת"ח שדין יהודאין מקבלים מהם דרך הקליפות. ובשביל זה כל דיבורם דרך משל ומליצה וטעמים נפלאים, כי שרשה מאלו אלפין הנ"ל [^{יא}]. ואילו"ה הת"ח נאמר עליהם (ישעי' ז') **המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם אלקים**. כי מייגעים אנשים שבאים לשמוע דרושם ותורתם, ואנשים הושבים שעלביה לאיזה תועלת על דם, היינו שיבואו לדעת את ה' איך לעבוד. והם האנשים אין משיגים שום תועלת, כי תורתם של אילופים הת"ח אין לה כח להדריך את האדם בדרך הטוב, כי מבישא לא הוי טבא (^{יב}) [^{יג}]. ולא עוד כי תלאו גם אלקים, כאלו לואה הקב"ה מלעזור לעובדים אותו. נמצא שעי"ז אילופי בני אדם נפלים בכפריהם לדלות, והושבים ח"ו לא יראה ולא יבין אלקים [^{יד}] במעשה בני אדם. ע"י זה יראה ה' לא יכבדו [^{טו}] ומהרפים ומכיישים אותם. ובשביל זה בושה נקרא ע"א, כמ"ש (יהושע ט) **וינזרו לברשת**, כי הכושה וההירוף נעשה מהכפירות: **ב וכשיש' ליראי השם הרפות** וכשוות מהכופרים האלו, עצה ע"ז (תהלים כב), **אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם**, להרפות ובזיונות, הסגולה לזה בחי' תולע,

א עיין פ"א עץ חיים שער

^א המורות פ"א עץ חיים שער
^ב גם בדפורי תולד - וירא ה' בצר, ותולדו - וירא בצר, (כלשון הפסוק), ומתוצו - וירא (ה) בצר.
^ג בתקפא (סוטה לב ע"ב) ובתבטת תוקן
^ד תהלים קד' ג'
^ה גם בדפורי תולד - וינס וירא, בתולדו - וינס וירא, ומתוצו - וינס וירא
^ו בראשית ט' י"ב
^ז פסקא ח' ובוודי בשלה טס סוף
^ח בכל המהדורות כתוב בסתמי מ"ד
^ט ושב פ' ו'
^י בתקפא (סוטה טס ע"א) ובתבטת - (סוטה טס)
^{יא} תהלים ח' ג'
^{יב} שבות ט' ב'
^{יג} ינכר תולעת עור כ"פ - שמואל א' ב' ל' מלכים ב' כ"ט, שם כ"ט, ישיעורו לו ש, של ח' ל'
^{יד} תולדו - חשבת, בולחית שם - חשבת

ב שם כתוב משחת בלי,

^א ומרשיי מבלי דת שחת
^ב הנהו זו ציין בתולד בתוך דברי רבינו
^ג בתחילת תפילת יוצר של שחית עפ"י ישעיהו טו' ר'ק בנקום רע תיקול לומר הכל עיין שנתן אבל לכבודו ובא מתוך אביה שנגדו עליו שהיו מעורבים.
^ד מלכים - ב' י"ח כא ישעיהו לו' י'
^ה עיין צפניה ג' ט'
^ו עיין ודבוס קטו.
^ז גם בדפורי - דעל, בתולד ומתולד - ועלאל
^ח עיין זבמא פו: ועיין לק"ה מנחה' ה' סעיקי תשובת המשקל היא להטטר מהרור ע"ש.
^ט ברית השחר' ה' סוף את מה מבואר שנתבות שקבל בחרורו שבאן היא על כל עביה ולא רק על עביהי בחרורו. ועיין בתורה טס תנינא ובתורה טס שאינו תיקון גמור, אבל ע"ש שיש מחשבת שדיקא כמעשה. עוד עיין לק"ה פסח ה' ג' ופורים א' מקום כגרות רבינו)

^א וינזרו לברשת, כי הכושה וההירוף נעשה מהכפירות: **ב וכשיש' ליראי השם הרפות** וכשוות מהכופרים האלו, עצה ע"ז (תהלים כב), **אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם**, להרפות ובזיונות, הסגולה לזה בחי' תולע,

^ב וינזרו לברשת, כי הכושה וההירוף נעשה מהכפירות: **ב וכשיש' ליראי השם הרפות** וכשוות מהכופרים האלו, עצה ע"ז (תהלים כב), **אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם**, להרפות ובזיונות, הסגולה לזה בחי' תולע,

^א וינזרו לברשת, כי הכושה וההירוף נעשה מהכפירות: **ב וכשיש' ליראי השם הרפות** וכשוות מהכופרים האלו, עצה ע"ז (תהלים כב), **אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם**, להרפות ובזיונות, הסגולה לזה בחי' תולע,

שמות בשלה טו (ב) ע"י וזמרת זה ויהי לי לישועה זה אלי ואנחו אלי בני ואנחנו: תהלים קו (מד) וירא בצר להם בשמעו את רנתם: תהלים קד' (ג) הים ראה וינס תהיו יסב לאחור: בראשית רישל ט' (ב) ותתפששו בגברו לאמר שכנה עמי וציוב גברו בקרה וינס וירא החוצה: בראשית ג' (ו) ותפקחה עיני שניהם וידעו כי צירפם הם ותפירו עלה תאנה וישעו להם תגרת: תהלים ח' (ג) ספי עוללים וינקים יספדו על לעצו צוידיו להקשיבת אויב ומתנגבם: שמות ג' (ב) ויאמר כי אהיה עשן וזה לך האות כי אגבי שלחמך חוצצא את העם מצריים לעבדון את האלהים על קרה הנה: משלי כט (ג) איש אהב תקפה ישפח אביו וירעה זונתו יאבד הון: משלי ג' (ט) כבוד את יקוק מהונך ובראשית ג' לתבאנת: בראשית ויהי טס (ג) ואבין כברי אהב מתי וראשית אוני יתן שאת יתן עז: בראשית תלדות כו (כב) ויגש יעקב אל יעקב אביו וישתחו ויאמר תקל קול יעקב ותגידים ידי עשו: שיר השירים א (א) שיר השירים אשר לשלמה: תהלים קיח (טו) קול רנה וישועה באקלי צדיקים ישון יחדו עשה קול: שמות בשלה טו (כג) ויבאו בקרתה ולא יכלו לשתת טים מקרה כי קרים הם על כן קרא שמה קרה: שמות בשלה טו (כא) ותצן להם מרים שירו ליהודין כי גאה אהה טוס ורכבו רהה טים: ישעיהו לח (י) תגה לשלום מר לי קר ויאמר חשקך נפשי משחת בלי כי השלכת אתי גוף כל חטאי: ישעיהו נו (ט) בורא טוב ניב שפקים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יקוק ורפאתיו: ישעיהו טח (כב) אין שלום אטר יקוק לרשעים: בראשית ויהי שרה כד (א) ואבנתם וכן קא בנמים ויקוק ברך את אברהם בכל: ישעיהו מה (ו) יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע אני יקוק עשה כל אלה: בראשית וישלח לג (יח) ויבא יעקב שלם עיר שקם אשר בארץ כנען בבבא מפתן ארם וישון את פני העיר: מלכים - ב' (כא) עתה הגה כשחך לך על משעת הקנה וקצוץ הנה על מצרים אשר יספך איש ע"י וקא בכפו ויקמה כן פריעה שלך מרים לקל בתבטתם ע"י: תהלים סח (לא) צער חתי קנה עדת אפרים עגלי עמים מתרפס בריצי קפף בור עמים קרבות חקפצו: צפניה ג' (ט) כי אז אהפך אל עמי שפה ברורה לקרא כלם בשם יקוק לעבדו שקם את: יתרוש ב' (יא) ותשמע וינס לקבנו ולא קנה עוד רוח באיש מפניכם כי יפקד אלהים הוא אלהים בשמים שפגע ועל הארץ נמתת: איכה ה' (ד) וקנים משער שבתו בחורים מנוגינתם: תורה כח

תורה אור
איכה ד (ו) האקלים למעדים
נשמו בחצות האמנים עלי
תולע תקבן אשפתות: ס
בראשית לך לך טו (ו) והאמן
ביקון והשקנה לו צדקה:
תהלים כ (ו) ענה נדעמי כי
הוישע יקקן משחתי נענה
משמי קדשו בגבורת ישע
ימינו:
תהלים פט (לד) ותסדי לא
אפיר מעצו ולא אשקר
באמונתי:
נחום ב (ד) מן גבריתו מאדם
אנשי חיל מתלעים באש
פלדות הרבב ביום הכינו
והגרשים הרעלי:
שמות יתרו כ (ו) ועשה חסד
לאֱלֹהֵי לִאֲנָבִי וְהִשְׁמִיר
מִצְוֹתַי: ס
מלכים ב ד (ט) ותאמר אל
אשה הנה נא נדעתי כי איש
אלהים קדוש הוא עבר עלינו
תמיד: (ו) נעשה נא עלות
קור קטנה ונשים לו שם משה
ונשאלו חיל ומגורה ונתן
בבוא אלינו סוד שפה:
ירמיהו יא (ט) ואני כבש
אילן יובל למכות ולא נדעתי
כי עלי חטבו מקשבות
נשחתה עין בלחמו ונכרתנו
מארץ חיים ושמו לא יזכר
עוד:
משלי כג (כט) למי אוי למי
אוי למי מדונים והמדונים
למי שיה למי פצעים ותם
למי מקללות עינים:
משלי ו (ט) פתח קנבים עד
שקר ונשלה מדנים בין אחים:
פ
דברי הימים א כט (יא) לך
יקון הנבלה והנבירה
והתפארת והנצח וההודו כי כל
בשמים ובארץ לך יקון
הממלכה והמתשבה
לכל:
ירקרא יז (ו) ולא יזבחו עוד
את זבחיםם לשעירים אשר הם
זנים אתריהם חקת עולם תהיה
זאת להם לדרכם:
איוב לא (לד) כי ארעון המון
רבה ובו משפחות יתחנני
ואדם לא אבא פתח:
משלי כג (כו) תנה בני לך
לי ועיניך דרדי תרצה
תצדקה:
משלי כב (יז) חט אונן ושטע
דברי חכמים ולבך תשית
לדעתה:
ישעיה כה (א) וידך אלתי
אמה ארומקף אודה שמך כי
עשיתי פלא עצות מרוחק
אמנה און:
איכה ג (גג) צמתו בבור תי
וידו אבן בי:
בראשית וראו ט (כו) וישכם
אברהם בבקר אל תיקום אשר
עמד שם את פני יקון:
ישעיהו יד (יד) אל תירא
תולעת יעקב מתי ישראל אני
צורתיך ואם יקון ויאלף
קדוש ישראל:
במדבר פינחס כח (ו) עלת
תמיד העשיה בהר סיני ליהי
ניחה אשה ליקון:
ישעיהו ז (יג) ויאמר שמעו
נא בית דוד הנמצט מקם
הלאות אגשים כי תלאו גם
את אליהי:
תהילים כב (ו) ואנכי תולעת
ולא איש תרפת אדם ובגוי
צם:

שע"י בחי' הזאת מנצה אויביו. כי תולע הוא בחי' אמונה, כמ"ש (איכה ד) **האמונים עלי תולע**. והוא בחי' אברהם שהוא ראש למאמינים [א], כמ"ש (בראשית טו) **והאמין בה'**. ובבחי' אברהם שהוא בחי' אמונה, משבר ומבטל ע"א והכפירות והבזיונות, ומתגבר על הכופרים, בבחי' (תהלים כ) **בגבורות ישע ימינו**. כי אברהם שהוא בחי' חסד בחי' אמונה, בחי' (שם פט) **והסדי לא אפיר ולא אשקר באמונתי**, בימין הזאת הוא מתגבר על אויביו, כי נעשה בבחי' (נחום ב) **אנשי חיל מתולעים**. וזוה החסד הוא מתקן אילוי האלפין הנפולים הנ"ל, בבחי' (שמות כ) **וערשה חסד לאֱלֹהִים** :
ג ולבא לחסד, א"א לבא אלא ע"י שיכנס ת"ח צדיקים לתוך ביתו. כי המכנים אורחים ת"ח אמיתים לתוך ביתו כאלו הקריב תמידו, כמאמר חז"ל (ברכות יוד ע"ב) **איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו'** [ב]. וזוה השימוש שעומד עליהם ומשמש אותם, וזוה לחסד הנ"ל, כמאמר (כתובות צו.) כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד. ובשכל זה הי' התמיד כבש [ג], כי ממנו נתתקן האלפין, בבחי' (ירמיהו יא) **ואני כבש אלוף** : וזה בחי' כבש, שכבוש תחת יד רבו ומשמש אותם : וזה **תמד** גי' ד' **אלפין** שהוא תיקון האלפין כנ"ל : וזהו (משלי כג) **למי מדנים** [ד] **למי שיה**, היינו ע"י **שיה**, ע"י **ח"כם ש"ד** **י"הודאי** על ידו מדנים, על ידו בא התנגדות : **וזהו** שאמרו סבי דבי אתונא, **בני לן ביתא באוריא דעלמא**. כי אילו בני אדם הרוצים לערוך עבודתם ע"י התורה ששומעים מת"ח שידין יהודאין, ובאמת אין להם על מה שישמוכו [ה], והיו כאלו רוצים לבנות בית באוריא כי ת"ח שידין יהודאין הם פורחין באויר ואין להם על מה שישמוכו, כמו השידין שפורחים באויר [ו]. **ואמר שם וקם בין שמיא לארעא**. היינו הת"ח האמיתית הוא בין שמיא לארעא, כתרנומו [ז] **כי כל בשמים ובארץ**, [דאחיד בשמיא וארעא] **ואמר אפיין לי ליבני וטינא מהתם**. כי טינא [ח] נכנס בלכס של אילוי כנ"ל, ונעשה לכס לב האבן. וכשת"ח האמיתית רואה מהשבתם הרעה, אומר להם שיוציאו המינא מלכסם, שיוציאו המינא שכלב האבן, ואל יכפורו בהקב"ה. כי המינא ולב האבן מהתם, היינו מבחי' האלפין הנפולים הנ"ל, שהם" גי' **התם** [ט] **וכי ד** פעמים **אלף עם הכולל עולה התם**: **אמרו מי איכא דמצי לאסוקי התם**. שאמרו לו מי יכול לעלות האלפין הנפולים. והשיב להם, **מי איכא דמצי למיבני ביתא בין שמיא לארעא**, היינו מי שבונה ביתו ע"י ת"ח האמיתיים. כי יש להם על מה שישמוכו, כי ת"ח אמיתיים הם יסוד כל דבר. ומי שביטו בית וועד לחכמים [י], שבונה ביתו בבחי' **איש קדוש עובר עלינו תמיד נעשה עלית קיר** (מלכים ב ד), **י"אילו האנשים מעלין האלפין כנ"ל**: **וזה אלף בית גימל דלת**. **גימל דלית**, דא שמיא וארעא [יא]: **בית**, מי שבונה ביתו בין שמיא לארעא, זה תיקון האלפין: **זיין חית**, היינו אלו בני אדם המקבלים תורתם משידין יהודאין, המכונים בשם זיין,

בחי' (ויקרא יז) **לשעירים אשר הם זונים**. מהם החירוף והבזיונות, בבחי' (איוב לא) **זבנו משפחותי יתחנני**, בחי' חית: **הא ואו**, היו ווי לשון צעקה [ב] ומריבה כנ"ל, **למי מדנים למי שיה**, היינו זיין חית: **ט"ית יוד**, טובא גניו בגוי [ג]. כי צריך כששומע תורה מת"ח שידין יהודאין, שיאכל טוב שבגוויה [ד], כמו (חגיגה טו ע"ב) ר' מאיר רמון מצא תוכו אבל. כמ"ש (משלי כג), **בני תנה לבך לי**, וכתוב (שם כב) **ולבך לדעתי תשית שמע דברי חכמים**. וכשעושה כן, מעלה טוב הגנוז בגוויה, היינו האלפין הנפולים. וזה **ט"ית**, טובא גניו בגוויה (הקדמת זוהר ג.) [ה]. שתשית לבך לטוב הגנוז בדבריו, ועי"ז יוד. היינו תתקן עי"ז האלפין, בחי' (ישעיהו כה) **אודה שמך כי עשית פלא**, דא **אלף** [ז]. וזה יוד צורת **אלף** [ז]. וזה יוד, לשון אודה [ח]: **יוד**, בחי' (איכה ג) **וידו אבן** לשון השלכה, היינו קליפתו זרק : (ע"כ לשון רבינו ז"ל) :
ושמענו מפיו הקדוש, שזאת התורה מרומז בה כל הכוונות של פ' התמיד שאומרים בבקר. וביאר"ל לנו קצת, ועיין בכוונות [ב] ותראה ותבין שכל הכוונות של פרשת התמיד מכווארים בתורה הזאת. כי מכוואר שם בכוונות שתמיד מכוניע קליפות דעשי' וכו' שהם בחי' ע"ז וכו'. ועולת גי' שם אב"ג ית"ץ [ג] וכו' שהוא בחסד וכו' כסוד **וישכם אברהם בבוקר** [ד] והוא סוד **אל תיראי תולעת וכו'** [ה] ויש כנגדו בקליפה תולע אשר מכלה ואוכל הכל וכו' וע"כ צוה הש"י ברחמי להקריב **עולת תמיד** להתגבר עולת תמיד שבקדושה שהוא בחי' [ו] **תולעת יעקב** על התולע שבקליפה וכו'. ודע כי כל קרבן עולה הוא בבחי' לאה וכו'. ולכן בא עולת תמיד כנגדה כדי למתק דיניה כדי שלא ישלוט וימשול התולעת הטמא **ותולע יחזור לעולת וז"ש** [ז] **עולת תמד**. כי **תמד** בני' ד' **אלפין** שלוקחת לאה וכו'. כל זה מכוואר בפע"ח שער הקרבנות פרק ד' ע"ש היטב: ותדקדק ותראה שכל זה מכוואר בהתורה הנ"ל. כי מכוואר שם שהמתנגדים המהרפין יראי השם זה נמשך מהאלפין הנפולים שאלו האלפין בקדושה הם בחי' לאה. ואצלם נעשה מזה בחי' **המעט מכס הקאות אנשים**, כי **תלאו גם אלקים** [ח], כאלו לואה הקב"ה מלעזור וכו'. כי מלאה נעשה אצלם בחי' לואה, כי הם יונקים מהדינים הקשים שבלאה שמשם אחיות הקליפות הקשות שהם בחי' ע"ז הנ"ל. וזה מ"ש בהתורה הנ"ל שנפולים ככפירות בחי' ע"ז ע"ש: והתיקון **אנכי תולעת ולא איש וכו'**, היינו בחי' תולע דקדושה שמכוניע תולע דקליפה. וז"ש לעיל בהתורה הנ"ל שהוא בחי' אברהם, כי כן מכוואר שם בכוונות שתולע דקדושה בחי' עולת תמד הוא בחי' חסד בחי' אברהם בחי' חסד שבגבורה. וז"ש בהתורה הנ"ל שהוא בחי' **בגבורות ישע ימינו**, היינו בחי' חסד שבגבורה: וז"ש שם שעיקר התיקון ע"י שיכנס אורחים ת"ח בתוך ביתו שנחשב כאלו הקריב תמידו כי תמ"ד בגי' ד' אלפין. כי עיקר התיקון ע"י בחי' קרבן **תמד** שעולה ד' אלפין שע"י"ז נתתקנו"ה האלפין הנ"ל, וזוכין לבחי' תולע דקדוש שהו' בחי' עול' תמיד בחי' חסד לאברהם: עיין בהתורה הנ"ל ובכוונות היטב, ותבין איך נכללו כל

א המקור בשיר השירים רבה ד' ט'
טוירי מראש אמנה זה אברהם. ביאר
הענין במנחת קנאות (והרשב"א) פ"ד.
לשון רבינו בבתי"ר ברובה [שנת ר] פ'
עלה' תולדות כה כב.
ג בדפוס ותולד- אילו, ומתורג- אלו
מלכים ב- ד' ט', וירושלמי סנהדרין פ"י
ה"ב'
ט שמות כט לה ופנחס כח'
ה נקט מדנים מלשח"כ במשלי ו' יט
משלה מדנים כי אחים, במקום מדונים
או מדנים שבתוך אחים,
ג דפוס ותולד- אילו, ומתורג- אלו
לשון חז"ל במשנה תגינה י.
ה תגינה טו.

כ תרנומו ד הפסוק בדברי הימים-
כט יא ועיין וזר ח"א לא. שזה הפסוק
רומז לצדיק יסוד עולם כידוע
ביאור מוהר"ת בתקפא
א עיין תגינה טו: דואג ואחיותופל סינא
היתה בלכס פרש"י רשעים היו מימים
ג בדפוס ותולד- אילו, ומתורג- אלו
ג בדפוס מלכס, מתורג- מליכס
ד תבשכט- שחן
ה ביאור מוהר"ת בתקפא
ו בתקפא- בותא
ז ג בדפוס- אמיתים, בתולד ומתורג-
אמיתיים
ח עפ"י אבות א' ד'
ט ג בדפוס ותולד- אילו, ומתורג- אלו

ב בדפוס- עשית פלא דא אלוף וזה יוד
ומתורג- דלת. גימל דלת.
ג תיקון יט דף מב. אית א' דאיה
דיוקנא דא יו"ד י' לעילא ו' באמצע ד'
לתלא דא א' מן אה-ה.
א עיין בראשית מט ח' יהודה אתה יודוך
ובראשית כט לה הפעם אודה ועיין
בראשית רבה צח ו' אתה הודיתה במעשה
תמר ותנחומא יחי יב אהה בשכר הודת
אמן כשילדה אותך וכו'
ב בתולד- וביאור
ג פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"ג.
ד הוא השם הראשון מ"ו שמות דאנא
בכח
ה ג"פ בראשית יט כו, כי דא, כב ג'

ב ג בדפוס- דלת. גימל דלת. בתולד
ומתורג- דלת. גימל דלת
ג עיין שבת ק"ד. ג' ד' גמול דלים.
ב בתולד- משפחת
ג עיין ביאור נפלא בוהר אחרי דף עד
סוף ע"ב
ד עיין תורה רפג
ה עיין לקוטי תפילות כח אות תכו תכו
כך הגרסא גם בדפוס ובתשכט ותיקון
שמע דברי חכמים ולבך תשית לדעת.
ז בתולד- (הקדמת זוהר ג ע"ב) ובתשכט
תקון
ח תיקון ע' דף קלה.

א ישעיהו מא יג, ועיין וזר וישלח
קע:
ב ישעיהו מא יד הנ"ל
ג במדבר כח ו' - עלת תמיד
ד ישעיהו ז' ג [תלאת - ענין גיעה
כמו ומה האלתין (מיכה ו - מצוות
ציון שם]
ה בתולד- נתתקן

מאמר בני לן ביתא

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

תורה זו היא לשון רבינו

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע.

פתיחה

בכלליות תורה זו היא עצה שנתן רבנו לאנשיו כיצד להתנהג בזמן המחלוקת. כידוע כל השנים ברסלב היתה חסידות קטנה ונרדפת¹ והמתקרבים אליה היו בסכנת חיים. ועצה זו עד היום מאד נצרכת. יסוד תורה זו סוד האלפין, המבואר בכוונות שהם ד' אלפין (ארבע אותיות א) מד' שמות אהי-ה שבבינה, שהן ד' ספירות אחרונות נהי"מ דבינה, כידוע שהמוחין של זעיר נעשה מרגלי הבינה נהי"מ נכנסים בראשו, ונעשים חב"ד דזעיר אנפין (ע"ח לו ד).

ואלף הוא לשון לימוד. נמצא שד' אלפין הם שרש כל הלימודים הקדושים להחכמה תתאה והשגת אלוקותו ית', וכל החכמה תתאה שלנו וכל העצות הן צמצום אחר צמצום מעילא לעלול ברבבות ואלפי צמצומים של האלפין הנ"ל. אבל רק צדיק אמיתי שזכה לברור המדמה ותיקון המדות בתכלית בכוחו להוריד השגות אלה לעצות אמיתיות בעבודת ה'. על כן כל העצות וסברות של שקר שמהן כל הטעויות שבעולם, הן עצות שאדם יועץ לעצמו בלי הצדיק האמת. ועיין לק"ה ברכת המזון ה'.

והשקר הגדול ביותר הוא המתלבש דייקא בגדולי ישראל, בתלמידי חכמים שלא זכו לתיקון המדות בשלימות, כמבואר בסוכה נב כי הגדיל לעשות. ועצה שלהם יכול להביא חרבן גדול כי הס"מ מטעה דייקא אותם בעצות של אלפין נפולין שמצוה לרדוף ולבוז את פלוני ירא ה'. ותלמידיהם השותים דבריהם נופלים לכפירות ומחפרים יראי ה', מתלבש בהם התולע הרוצה להחריב את העולם. והעצה לזה להכניס צדיק אמיתי לביתו ולשמש אותו וללמוד ממנו להיות בחי' אנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם ובוזי עם. עי"ז מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב עולת תמיד, ואזי עולת מבטל את התולע הנ"ל.

ליקוטי הלכות

או"ח ברכת המזון ה'
חור"מ חלוקת השותפים ב'

שיחות השייך לתורה זו

אמרו אנשי-שלומונו בדרך צחות, בהמובא בתורה כ"ח מענין המתנגדים והמחפרים יראי ה' וכו', וזהו "למי מדנים למי שיח" וכו' עיין שם. שרוב המדנים והמחלוקות באים מריבוי השיחות והדברים בטלים, מה שכל אחד שומע מחברו המשיח דברים שאינם נוגעים לו, שעל פי רוב מזה בא ונשתלשל המחלוקת, וזהו למי מדנים - למי שיח. ומשום כן צריך למעט בדיבור של מה בכך: (שיש"ק ח"ד, סעיף ל"ד).

אמרו אנשי שלומנו על המבואר בליקוטי מוהר"ן ח"א תורה כ"ה, בענין השדים הפורחים באויר שהם בחינת בונים בית באוירא דעלמא וכו', עיין שם. שזהו החילוק בין האדם ההולך בדרך התורה הנכונה על-ידי תפילה ויראת ה' בתמימות ופשיטות, לבין האדם שהוא בהיפך מזה, על אף שהוא עוסק בתורה, כי זה שהולך בתמימות ובדרך התפילה ויראת שמים כראוי הוא בחינת "בונה בית בחכמה" וביסוד חזק עמוק בארץ שיעמוד איתן לעד, מה שאין כן זה שהולך בחכמות אף-על-פי שנראה שבונה בתים ומחדש חידושים נפלאים וכו', אבל אינו כי אם כבונה בית באויר, שאין לו על מה לסמוך וכל זה מחמת שהולך אחר חכמתו ואי הליכתו בתמימות. וראה המבואר בתורה י"ב תנינא "איה", שזה שהולך ועובד ה' על פי חכמות יכול ליפול בטעותים ומכשולות רבים וכל זה מחמת שאינו על מקומו ואינו כהולך בארץ אלא כפורח באויר בדמיונותיו הנדמים לו כחכמות התורה: (שיש"ק ח"ו, סעיף רס"ה).

עד כאן השיחות

ג. עיר כח שבט תשפ"ו ירושלים

² עיין חיי מוהר"ן סימן תב - שמעתי מאנשי שלומנו גם כן בענין זה ובסגנון אחר קצת. פעם אחת היו אנשי שלומנו קובלים לפניו שקשה להם לסבל ענין המחלוקת והרדיפות וכו', ענה ואמר להם תאמינו לי שיש בידו כח לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי, אבל מה אעשה שיש מדרגות והיכלות פאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלקת. והראיה, כי משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו כח המושך להמשיך את כל ישראל אליו, כדכתיב (שמות ל"ה), "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בכחו להקהיל ולהמשיך את כלם אליו, ואף על פי כן מה פתיב (שם ל"ג): "והביטו אחרי משה" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיצא בזה עוד. וכל זה כי יש דברים פאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלוקת שחולקין עליו וכו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ז):

הקדמה

מבואר כאן ועוד יותר בלק"ה¹ שעצה נכונה ואמיתית שרשה בלימוד קדוש משרש התורה, מד' אלפין, שהם הארה מרגלי הבינה עילאה, שרק צדיק אמיתי בכוחו להוריד ולצמצם משם עצה אמיתית. וכל הצדיקים שלא זכו לברור המדמה בתכלית הם עדיין אוחזים בקליפת נגה ומקבלים תורה משד יהודי² ויש תערובת שקר בעצותיהם, כל אחד לפי מדרגת זיכוכו.

על כן חייב כל אדם לעשות לו רב צדיק לקבל ממנו עצה נכונה, ולחפש את הרב הצדיק ביותר שזכה לעצות אמיתיות ביותר. (כמבואר באריכות בתורה ח' תנינא הצוואה של רבנו)

אמנם היום כמעט אין צדיק שמוריד השגות חדשות, אלא רק הבנה בדברי עצות של צדיק קדום, ואעפ"כ נשאר הרבה מקום לטעויות ועצות של שקר, שהם אלפין נפולין.

ועצה לדעת כיצד לחפש רב אמיתי היא שרוב דבריו הן עצות כיצד לשוב ולהתקרב לה'. דהיינו ללמוד לדעת כיצד היא עבודתו של צדיק אמיתי. וכיצד אני במדרגתי צריך לעבוד, ובהשתוקקות ליותר.

ובוודאי להתרחק מרב שעצתו לרדוף ולחרף רבנים אחרים. ואע"פ שנמצא לפעמים רב גדול בתורה ומעשים שצריך להרחיקו, פשוט וברור שכל העוסק בזה מכניס עצמו לסכנה גדולה כי כל הבקי קצת בימי העולם של היהדות מראשית לידתה באברהם אבינו ויוסף הצדיק, יודע שברובא דרובא של הרדיפות שרדפו צדיקים, התברר אחרי מעשה שזו היתה טעות נוראה שהנזק והחורבן שלה נורא. המציאות היא שרוב מגדולי ישראל סבלו ממחלוקות שגרמו רבנים גדולים ע"י סברות ועצות של שקר, כמו שהתברר לאחר מעשה. והמעט שצדקו על זה נאמר בגמ' אי אפשר לעולם בלא בורסקי, ואוי לו למי שהוא בורסקי. כידוע שבורסקי הוא המעבד עורות בצואת כלב וריחו רע. והדין הוא שכדי ללמוד תורה צריך להרחיק ממקום שכלה הריח ד' אמות וד"ל.

בכל דור היו ויהיו גדולי דור שהחזיקו בהמחלוקת הזו שהם עושים, אינה כהקודמות שהיו בעבר, אלא זו מצווה רבתי³. כמו שהיה במחלוקת על משה⁴, שלא למדו מהמחלוקת שהיתה על אברהם, ועל יוסף הצדיק, וכך במחלוקת על דוד המלך⁵ לא חשו להכתוב לא תהיה בקרח ועדתו. וגם את ירמיהו הנביא רדפו וחסדו באשת איש ובזונה כמבואר בבא קמא טז: וכך היה מעולם בכל הדורות כגון הראב"ד על הרמב"ם. והגר"א על בעש"ט. ועל בעל התנינא⁶, את רבנו רדפו, ושמונה עשרה פעמים העידו עליו עדויות שקר של מעשים רעים⁷ וחשדוהו שהוא מכת הש"צ. ואת

¹ עיין ליקוטי הלכות ברכת המזון הלכה ה אות ד) הפלל לעבדא שצריכין להתפלל מאד לה' יתברך שיציל מלמודים רעים הנמשכין מבחינת התורות הנפולות הנזכרות לעיל, כי הרבה הרבה נשקעו בזה, כי הכל חפצים ליראה את ה' יתברך, בפרט בני הנעורים שמחמת שעדיין לא נתעו כל כך ואינם רחוקים משרשם כל כך, על כן על פי רב הם משתוקקים ומתגעגעים מאד להתקרב לעבודת ה' יתברך. אבל הרבה מתרחקים מחמת דעות רעות וסברות בוזביות של המתנגדים אל האמת הנ"ל שמקבלין תורות הנפולות שמהפכין דברי אלקים חיים ואומרים שאסור להתפלל בכח וביגיעות ובמסירת נפש ותולין עצמן באילן גדול כאלו קבלו כך מצדיק גדול ותולין בו בוקי טריקי, כי חלילה לחשב כזאת על צדיק אמיתי, רק הם בודים מלבם סברות שקר כאלה שנמשכין מלמודים פגומים מאלפין הנפולים הנזכרים לעיל. על כן על זאת יתפלל כל חסיד אלוף לעת מצא שיזכה למצא איש אמת שיקבל ממנו למוד אמתי הנמשך מתורת אמת בלי שום פסלת ושקר ובלי שום סברא מחלפת כלל. כי גם אצל בני אדם פשוטים נמצאים סברות מחלפות שמהפכים האמת. בפרט כל הנפילות שנופלים בדעתם מחמת מעשיהם אשר לא טובים ונתרחקים על ידי זה יותר מה' יתברך חס ושלום, הכל הוא מחמת למודים פגומים הנזכרים לעיל שהפעל דבר מכניס בלבם כאלו אי אפשר לו עוד להתקרב לה' יתברך כיצא כאלו הסברות של שקר שנכנסין בלב בני אדם שפלים נמשכין מתורות הנפולות הנזכרות לעיל. על כן צריכין להתפלל הרבה לה' יתברך להציל מזה:

² בזהר פנחס רנג מבואר שיש ג' סוגי שדים, שד טוב המשמשים את הצדיקים, ושד רע גמור הנקרא שד גוי, ושד ממוצע מקליפת נגה שנקרא שד יהודי.

³ עיין לק"ה סימני בהמה טהורה ד' ל' - שבכל הדורות דווקא על הצדיק הגדול שבודר בדו שקרים ורדיפות. ובלק"ה קרחה וכתובת קעקע ג' יא שחלקו על משה רבנו וישעיה הנביא וירמיהו הנביא וכו'.

⁴ עיין קדושינן לג: הביטו אחרי משה ואמרו כמה עבים שוקיו וצווארו שמן הכל משלנו. ובסנהדרין קי. עה"פ (במדבר טז ד) וישמע משה ויפול על פניו שנפל כיון שחשדוהו באשת איש. ועפרש"י דברים א' יב הקדים משה לצאת אמרו מה ראה לצאת שמא אינו שפוי בתוך ביתו. איחר לצאת אמרו יושב ויועץ עליכם עצות רעות.

ועיין דברי יואל חלק ח' פרשת קרח דף טו שכתב - ועובדא ידענא שאא"ז הייטב לב זלה"ה שמע מוקינו הישמח משה זל"ה, שאמר לו שהוא נתגלגל בעוה"ז פעם הג', פעם אחת הי' בדור המדבר, ואמר שכל ראשי סנהדראות עמדו בשיטתו של קרח, ורק ההמון עם הי' עם משה רבינו, ושאל אותו הייטב לב באיזה צד עמד הוא ז"ל, השיב שהוא עמד בפני עצמו לא עם משה ולא עם קרח, שאלו הייטב לב היתכן לעשות כך נגד משה רבינו, השיבו שאתה לא היית יודע את קרח, אילו היית מכיר אותו לא היית שואל כך ע"כ.

⁵ שהיו מבזים אותו על מעשה בת שבע. כמ"ש "קרעו ולא דמו" שכ"כ קרעו אותו בבזיונות ושפכו דמו עד שלא נשאר בו דם (ב"מ נט).

ומבואר שם שאין להם חלק לעולם הבא. וזה אע"פ שבאמת כל מי שהכיר יחוסו של דוד לא הצליח להבין כיצד כזה יחוס משוקץ נעשה למלך עליהם. ראשיתו מצער בהולדת מואב מלוט ובתו הפחות צנועה דייקא ושקראה לבנה על שם אביה. ומעשה יהודה ותמר שנדמה לזנות כשהולידו את פרץ. ומבואר בשער הפסוקים שער ואונן נתגלגלו בסוד היבוס של תמר בפרץ ורח. נמצא שפרץ שממנו יצא זרע משיח (רות ד' יח) הוא ער אותיות רע שהקב"ה המיתו בגלל מעשיו הרעים. ורות היא נכדתו של בלק הרשע גרה מואבית, ממואב הנ"ל שגם נאסרו לבא בקהל ישראל, ועדיין לא נפסק אם מואבית כן מותרת לבא בקהל. ועל כן בהולדת ישי את דוד נסתפק אם הוא מותר לבא בקהל לכן פרש מאשתו הישראלית והתכווין לשפחתו שהערימה עליו והודיעה לאשתו שבאה תחתיה ונולד דוד שעד ששמואל הנביא משחו למלך כולם החזיקוהו לממור. והאמת אדרבה מרוב קדושת זרעו היה מוכרח להעלים מהסט"א באופן כזה מכוער את הולדת זרעו של משיח דייקא כיוון ששיח יהיה המיוחד בתיוקן הברית כמבואר בתורה לב תנינא, העלים הקב"ה את הולדת זרעו בכל הדורות בדרך של העלמה גדולה שנדמית לפגם הברית דייקא.

⁶ אגרות בעל התנינא אגרת ת. שהעידו עליו ועל תלמידיו שמלעיגים על דברי חז"ל ולא שומרים תורה ומצוות ועשו עליהם חרם על סמך עדויות בלי שהדיינים חקרו ובדקו בעצמם אם זה נכון.

מוהר"ת רדפו עוד יותר והתירו דמם של אנ"ש. ורבי יעקב עמדין חלק על רבי יהונתן איבשיץ ובשעתו זו היתה מחלוקת נוראה שגררה המונים לרתיחת המחלוקת עם כל החסרונות שלה. וגם את רבי לוי יצחק מבערדיטשוב רדפו מאד. וגם את הרמח"ל רדפו (מבואר בספר אגרות רמח"ל ובני דורו היצאת דביר) וטענו עליו שבתאי וחשדוהו באשת איש, ועשו עליו חרם ואת ספריו ציוו לשרוף כספרי מינים, ורצו להרגו. את רבי זושא מאניפולי החזיקו בחייו למשוגע¹⁷. על רבי אהרן הגדול מקרלין אמרו שעבר עבירה של אשת איש, ושראוהו מתננד עם פרוצה בגן העיר¹⁸. ועל המאור עינים מטשרנוביל תלמיד הבעש"ט העידו עליו שחוטא עם גיות¹⁹. וכן רבי ישראל דב מוולעדניק בעל הספר שארית ישראל בווהו ורדפוהו. וכיוב"ז דברו על הרבה צדיקים עצומים דייקא. וכל מחלוקת סחפה המונים שאין להם שום קשר לעניין שעליו נחלקו, אלא שהיצה"ר מצא בני אדם שנוח להתלבש בהם ולהגדיל את המחלוקת ולבדות שקרים ודמיונות ושנאה כמו אש בשדה קוצים.

ועיין יערות דבש ח"ב דרוש ח' שמחלוקת שאין בה אהבה לצד השני היא לא לשם שמים, כי מחלוקת לשם שמים היא רק כשחולקים על דעתו של הצד השני, אבל לא על האדם עצמו, ועי"ז כל מחלוקת מצומצמת רק לאותו עניין שחולקים עליו. אבל אין שנאה ולא איבה ביניהם.

בכל דור, זה לעומת זה, יש צדיק או תלמיד אמיתי של הצדיק, ויש מפורסמים של שקר, המקנאים בו ומתלבש בהם הס"מ שמתקנא בו, ומתגרים בו בחירופים ובזיונות ודיבורי עתק.

ורבנו מבאר ששרש המחלוקת היא בשרש התורה והשגות אלוקות, כיון שרק צדיק אמיתי גדול, בכוחו להוריד מהד' אלפי שבבינה עלאה, תורה ברה ונקיה מפסולת, שכולה עצות אמת בעבודת ה', לכן מי שחולק עצמו מהצדיק יש לו עצות של טעות ושקר, עד שנפול ללימוד המתלבש במצווה לרדוף ולבזות את פלוני הירא שמים.

המתנגדים המבזים והמחרפים את יראי ה'. הם בחי' התולע המתעורר בכל יום להחריב את העולם.

רבנו מבאר שהמציאות הזו, היא מציאות הטמונה בעצם הבריאה, כי מבואר בפע"ח²⁰ שיש קליפת תולע דסטרא אחרא²¹ שבכל בוקר מתעוררת לכלות את כל העולם, וכדי להכניעה, ציווה הקב"ה להקריב בכל יום קרבן עולת התמיד, שע"י עולת מכניעים את התולע. והמתנגדים המחרפים הם בחי' התולע הנ"ל, לכן גם העצה נגדם היא בחי' עולת תמיד, וזה נעשה ע"י שאדם עושה עצמו בחי' "אנכי תולעת ולא איש"²². אבל כדי לדעת לקיים זאת כראוי, צריך להכניס צדיק אמיתי לבית, ולשמשו כמו שעשתה השונמית לאלישע הנביא, וזהו שאמרו חז"ל (ברכות י): המארח ת"ח בביתו כאילו מקריב תמידין.

¹⁷ ככבי אור (משך הנחל עמ' שנב) ובעל התורה תמימה בספרו מקור ברוך ח"ג עמ' תרכו כתב שחשדו את רבי נחמן שהוא מכת הש"צ ושאר משיחי שקר שהיו בדורות הקודמים. ועיין ח"מ רסב שאמרו על רבינו שאין כאן ממוצע או שהוא צדיק גדול או רשע גדול.

¹⁸ שיש"ק א' תרכד. רבי לוי יצחק וצ"ל בשם רבי שמואל שפירא בקלטת 1 מתוך 70 דקה 1.30.

¹⁹ בספר אמרי אש דף שמא. ומאורי אש עמ' צו.

²⁰ הובא בספר בן לאשרי למוהר"י הוברמן.

²¹ פרי עץ חיים – שער עולם העשיה – פרק ג – עולת תמיד וכו', יכוין כי עולת, גי' אבגית"ץ. ונודע כי שם זה בחסד, והוא מדת החסד המתגלה בכל בקר, בסוד וישכם אברהם בבקר, והוא סוד אל תיראי תולעת יעקב. ויש כנגדו קליפה של תולע שהוא מכלה הכל, וכל בקר ובקר מתגלה אותו תולע הטמא לכלות כל העולם כולו, כי כמו שמתגבר תולעת יעקב בכל בקר, כן כנגדו מתגבר אותו תולע הטמא להקריב ולכלות העולם, ע"כ השי"ת ברחמי, צוה להקריב קרבן תמיד להתגבר תולעת שבקדושה, על תולע שבקליפה, כדי שלא תגבר בכל בקר, ויתבטל. וענין תולע שבקליפה יתבאר בענין י"א סמני הקטורת לקמן:

²² תולע דסט"א – היא בחי' הז' מלכים שמתו בשבירת הכלים שקדם לעולם, כמבואר במקומו שנשברו גם אחרים דחו"ב וישראל סבא ותבונה סה"כ הם יא קליפות שנוצרו בשבירת הכלים בחי' יא אדם בליעל וי"א פעמים אדם גמט' תולע. והם בחי' יא סממני הקטורת, שבכוחם לרדת לעמקי הקליפות לברר הניצוצות הקדושים משם. והם כנגד ו' ה' מאותיות שם הויה כי לעולם אין הפגם עולה רק כנגד זו"ן שהם ו'ה' שבשם ולא באו"א.

עיין פע"ח שער עשיה פ"ד – וכבר ידעת כי ב' אותיות אלו הם זו"ן שהם ז"ת, אמנם עם ד' אחרים הנז' שירדו למטה במקום זו"ן, הם י"א, כמנין ו"ה. כי כ"ז הוא בכלל זו"ן. ולכן תמצא כי לעולם אין הפגם עולה רק נגד זו"ן, ולא באו"א. וזהו ענין הקליפה הנקרא תולע, הנזכר בפסוק עולת תמיד, וע"ש. כי הנה הם י"א קליפות של י"א סמני הקטורת, והם י"א יריעות עזים, והם י"א ארויים הנזכר בפרשת כי תבא: והנה כ"א מ"א נקראים אדם מבחינת ארץ אדם, וי"א פעמים אדם, גימטריא תולע. וז"ס (איכה ג' לו) "לעו"ת אד"ם בריב"ו אדני לא ראה", ע"י י"א אדם אלו, שהם גימטריא לעו"ת, משם נמשך עיוות הדין אל האנשים. והנה כל זה הוא בקליפות, ולכן אדני" לא ראה. כי אינם במקום קדושה, הנקרא אדני":

²³ תולעת יש בה שני צדדים, כי היא אדומה, בחי' דין וחטא, כמ"ש (ישעיה א' יח) אם יִהְיֶה חָטָאֵיכֶם כְּשֵׁנִים כְּשֵׁלֶג יִלְבְּנוּ אִם יִאֲדִימוּ כְּתוֹלַע כְּצִמְרֵךְ יִהְיֶה: ומבואר שם ברד"ק ובהאריז"ל שתולע יותר אדום מהשני, לכן לא ילבין כשלג אלא רק כצמר. כי תולע מרמז לדין הקשה שמכלה ואוכל אפילו עץ קשה, ומחריב את הבית. ולעומתו יש תולע דקדושה שכוחו בפיו ומרמז להודאה ושירים ותשבחות להשם יתברך. וגם אולי מרמז לתולעת המשי שכוחה בפיה לעשות חוטים ודייקא בונה לה מהם בית המפריד מאוירא דעלמא.

והתיקון לתולעת דקליפה שמחריב הבית היא עולת דהיינו עולת התמיד והתמיד מתקן זאת בבחי' קרבני לחמי, כמו לחם שמחבר נשמה וגוף, כן התמיד מחבר את הקב"ה לבריאה, כמבואר בברכות י: שכמו נשמה בגוף כן הקב"ה בבריאה. ולכן לא חרב הבית עד שביטלו הקרבת התמיד, והוא הקרבן שמקריבין בבית המקדש המקום שמחבר בין שמים וארץ, בין הקב"ה לעולם, שע"י העולם בתשובה, דהיינו שיש קרבן מיוחד שמקריבין כל יום תמיד אחד בבקר ואחד בין הערבים כדי לקרב ולחבר בין הקב"ה לעולם, ולהכניס אותו לדירה ובית בעוה"ז, כדי שלא יהיה כביכול תלי באוירא דעלמא, ועוד גם יכנס לבית הדעת של כל אדם בעולם.

וקרבן שקונה בכספו הוא בחי' חסד וצדקה כמבואר במ"א ומאידך הוא עולה דייקא וכל העלאה היא בקו הדין שחוזרים הדברים לשרשם, נמצא שגם התיקון של קרבן התמיד הוא בחסד דגבורה בחי' אברהם כמבואר באות ז'.

כי רק ע"י שימוש חכמים/טו, זוכים ללמוד את הדעת והשפלות של הצדיק, ולהכניס זאת לבית הדעת שלי, דהיינו כיצד להיות מהנעלבים ואינם עולבים, בחי' "אנכי תולעת ולא איש" מלחמה. גם ע"י הכנסת אורחים קונים מדת החסד של אברהם אבינו. שהיא בחי' בקר, שכנגדו מתעורר התולע והמחרף. ואברהם אבינו היה מתגבר באמונה לבטל את הכפירות בעולם, ע"י מדת החסד שבגבורה/י, בחי' תולע גמט' אבגית"ן, שהן שש אותיות ראשונות שבשם מ"ב הרמוז בתפלת רבי נחוניא בן הקנה אנא בכח וכו'.

נמצא שע"י שמכניס צדיק אמיתי לבית ומשמשו ומכין לו מקום נח למנוחה ולימוד, זוכה לב' דברים שהם בחי' קרבן התמיד המכניע את התולע דסט"א הרוצה לכלות את העולם, ואת המתנגדים המשתלשלים ממנה, שרוצים לכלות את יראי ה'. כיצד לקיים אנכי תולעת ולא איש. ואת מדת את החסד של אברהם אבינו שבה היה מתגבר על הכפירות של בני דורו.

בלק"ה ברכת המזון ה' ה' מבאר מוהרנ"ת עוד ביאור בעניין הכנסת צדיק לביתו, עפ"י המבואר בשאלת הסבי דבי אתונא שהאלפין הנפולין הם אוירא דעלמא, לעומת הבית שהוא בחי' בית המקדש המחבר שמים וארץ, ומבאר שכל הטלטולים של הצדיקים הם לברר את האלפין הנפולים שבאוירא דעלמא, ומי שמכניס את הצדיק לביתו עושה לו נייחא ומכין לו מטה וכסא ומנורה לנוח ולעסוק ולחדש בתורה בתוך בית, על ידו הצדיק מתקן את האלפין מבחי' אוירא דעלמא לבחי' בית המקדש, דהיינו שמחדש עצות אמיתיות בעבודת ה' כיצד לזכות לשפלות חסד ואמונה, שהם התיקון לכל העצות של שקר, שהן העזות וחרופין וגדופין. וזה בחי' קרבן התמיד המקרב את ישראל להקב"ה, ומבטל את התולע, שהוא בחי' האלפין הנפולין עצות של שקר המרחיקות מהקב"ה.

תלמד חכם שד יהודי

עוד מבאר רבנו שתלמידי חכמים המחרפים יראי ה' הם תלמידי מפורסמים של שקר. כי מפורסם של שקר כיון שלא קידש עצמו כראוי, לכן התורה שמקבל, היא משד יהודי, קליפת נגה, המעורבת טוב ורע, וכידוע הרע תמיד קודם ומסתיר את הטוב, (בבחי' טוביה גנוז וחבוי מאד בגוויה) והרע הוא בחי' השד שמזהותו שהוא באוירא דעלמא הפך הצדיק שהיא בחי' בית הדעת הקושר שמים וארץ ולכן אצל המפורסם ש"ש מתגבר הרע בטינא כלפי הצדיק ומונע גם אחרים להכניס את הצדיק לבית הדעת שלהם שזה תיקון האלפין.

וכיון ששד הוא מהות של חיצוניות לכן התורה שלו היא חיצוניות יפה בלשון מליצית ונעימה ומושכת הלב, אבל האלפין אצלו נפולין לכן אין בדבריו עצות מעשיות, כיצד לחזור בתשובה וכיצד להמליך את הקב"ה ולגלות כבודו, לכן תלמידי המחפשים אמת כיון שלא מוצאים אותה אצלו, נופלים לכפירות, כי נדמה להם שאין בשום מקום עצות שיכולות לעזור להם, שהרי הרב המפורסם שלהם הוא הגדול מכל הרבנים, ואם אצלו אין, כ"ש בכל מקום אחר. ואזי טינא נכנס בלבם ונעשה לב אבן. ומתלבש בהם קליפת תולע הנ"ל, לחרף ולבוזת ולשנוא את יראי ה'.

ובאמת כיון ששנאתם נובעת מהאלפין הקדושים של מעלה, בשרש התורה הקדושה, אלא שאצלם האלפין נפולין, לכן בתוך חרופיהם חבוי ניצוץ קדוש מרפ"ח ניצוץ קדושים, ומגלה רבנו שאפשר בסוד קרבן התמיד והקטורת להעלותו מהם ולהחזירו לקדושה. רבנו מבאר שזה בחי' ר"מ ששמע תורה מאחר תוכו אבל וקליפתו זרק. ומאריך אמר רבנו דמבישא לא הוי טבא על כן אין טוב בתורה שמקבלים מהשדין, ולכאורה סותר עצמו ונ"ל התירוץ שרוצה לומר שהטוב מאד חבוי וגנוז בתוך הרבה רע ולכן התורה שלו מאד מושכת לחיצוניות שבה וע"כ מאד קשה להתעלם מהחיצוניות ולשמוע רק את הטוב אבל אעפ"כ יש טוב.

הרפ"ח שבתוך החרפה, עולה ע"י כוונת התמיד

כי התמיד כידוע הוא קרבן עולה כבש זכר שנוסף כליל על המזבח, ובפע"ח (שער עשיה ריש פ"ג) מבאר הטעם כיון שהוא בא לבטל את הקליפות שבעולם העשייה, שהם בחי' עבודה זרה.

עוד מבואר בפע"ח בסוד קרבן התמיד (שער התפלה פרק ה' ועיין ביאור רבנו לזה בתורה לה אות ח' ותורה רפ) שעל ידו עולה פנימיות חב"ד דעשיה ונעשית חיצוניות דחיצוניות למלכות דיצירה. ואזי נעשה חלל בראש העשיה וכל המדרגות בעשיה עולות להשלים החסר, כי כל מדרגה שעולה נעשה חלל במקומה הראשון, ומיד מדרגה שתחתיה עולה להשלים החלל, וכך עולות כל המדרגות, עד שנעשה חלל בתחתית העשיה, ואזי ע"י הקטורת עולה גם המלכות השקועה בקליפות בבחי' רגליה יורדות מזוה, עם הניצוצות הקדושים הדבוקים בה, ומחזירה אותם לקדושה.

ולפ"ז נראה לבאר שבשעה שמחרפים את הירא שמים ייסורי הביזיון והבושה הם בחי' עולה כליל על המזבח. ובשעה שמחרפים אדם הוא בסכנה גדולה שיפול לקליפה של המחרף, וישיב לו, ויהיה תולע כמוהו, ואדרבה גם מסייע להם

^{טו} וזה אפשר בשני אופנים כי בוודאי כשיכול לקיים בפועל ממש להכניס צדיק לביתו ולשמשו אזי נחקק בו ממש הכנעה ודעת הצדיק, (כמבואר בתורה ז' שע"י קיום עצת הצדיק בפועל נחקק בו האמת יותר מבהלימוד) אבל גם מי שלא מודמן לו שימוש לצדיק יכול לקיים זאת ע"י שלומד ספרי הצדיק ומכניס דעת הצדיק לבית הדעת שלו, ומי שיש בו דעת כאילו נבנה בית המקדש בימיו. כי תכלית הכל לבנות בית בין שמים וארץ, דהיינו שכל מה שבונה ועושה יהיה לו שרש בשמים, דהיינו חכמה עליונה, ויהיו רגליו בארץ, דהיינו שירד עד לעשיית רצון הש"י בפועל ממש, וזה בחי' בחכמה יבנה בית, כי עיקר הבית זה העצות הצדיק שנמצאות בו ומתקיימות בו.

^{יז} כיון שהוא זה שהתחיל לגלות מדת החסד של הקב"ה בעולם שהיה אז כולו כפירה ועבודה זרה לכן נהג בחסד דגבורה, דהיינו שהיה קו של גבורה להתגבר על כל הכופרים ובתוך הקו הזה לגלות חסד ה' עד אין קץ.

כמבואר בתורה רעז/י¹¹. נמצא בשעה שמחפרים אותו הוא עטוף בחרפה ושקוע בקליפה, והוא בסכנה שיפול לכפירות שהמחרף הוא מציאות וכח עצמי. והעצה לזה להחזיק הראש מעל המים, שתהיה מחשבתו רק בה' ובתורה של האלפין המתוקנים שלמד כשימש את הצדיק, ולמד כיצד להתגבר בחסד ואמונה שאין עוד מלבדו ית', ולהיות בחי' "תולעת ולא איש" (מלחמה). לדום ולשתוק, ובשפלות והכנעה, וללמד זכות, ולהודות לה' על הביזיונות (שהם מקווה טהרה). ועי"ז נמצא פנימיות חב"ד שלו בעולם התורה עולם היצירה, ועי"ז עולות המדרגות בעשיה עד שעולה המלכות מהקליפות עם הניצוץ מרפ"ח/ט¹² דהינו הטוב הגנוז וטמון בתוך החרפה.

אלף ראשית חכמה

עוד מבואר (פע"ח שער עשיה פ"ג) בסוד קרבן התמיד, שהוא ממתיק אם דיני לאה, (כידוע ב"ב כג וע"ח לח ב) שבנגלה לאה אמנו היתה ראויה לעשו מרוב הדינים שהיו בה, וברוב בכיותיה עד שנעשו עיניה רכות זכתה להמתיק עצמה כל כך עד שנעשית אשת יעקב שמחצה מצאצאיו וכהונה מלכות יצאו ממנה), כי נשמת לאה היא בחי' שרש הדינים שבבינה עילאה ובהשתלשלותם למטה נעשים דינים קשים, למי שלא ממתיק אותם, ומהם נעשה התולע הרוצה להחריב את העולם, ומתלבש במתנגדים המחרפים יראי ה'.

כי בינה עילאה, היא עולם התשובה, שם אהי-ה (לשון עתיד ותקוה), בה מאיר החכמה עילאה, כי החכמה אין לה גילוי אלא בבינה, והיא בחי' ד' אלפין שלוקחת לאה מד' שמות אהי-ה שבד' ספירות נהי"מ שלה, כי גם כל ספירה שבה היא שם אהי-ה. וד"פ אלף גמט' תמד, דהיינו תמיד בכתוב חסר.

נמצא שבלאה מאיר הלימוד הראשון, שנקראת אלף מלשון "אלפך חכמה", החכמה עילאה, הנקרא ראשית, וכל התורות של הצדיקים הם צמצום האלפין, שהצדיקים מצמצמים אותה לעצות של תשובה. ולעומתם מפורסם של שקר המקבל משדין יהודאין שהוא קליפה וחיצוניות¹³, מצמצם אותה לתורות של מליצות יפות, בחי' חיצוניות יפה ונעימה לאוזן, אבל לואה ומייגע את מי שמחפש עצות לתשובה, כי אין שם. וכנ"ל שזו הסיבה שהתלמידים שלהם נעשים כופרים ומחרפים יראי ה'.

כי רק צדיק אמיתי יודע לצמצם השגות אלוקות באלפים ורבות צמצומים ואעפ"כ הצמצום האחרון יהיה לבוש לשכל העליון שבאלפין (עיין תורה ל' ועיין חיי מוהר"ן סימן שס). ואזי התורה שלו היא בחי' תמד בחי' קרבן עולת התמיד, שמכניע תולע דסט"א.

נמצא שמהאלפין הנפולין נעשה החרופים של המתנגדים הנ"ל שהם מרכבה לתולע הנ"ל. ועל כן מי שמכניס צדיק אמיתי לביתו ולבית הדעת שלו וזוכה לתורה שהיא אלפין קדושים בחי' קרבן תמיד, בכוח להכניע את התולע דסט"א שהם המחרפים הנ"ל.

עד כאן ההקדמה

(לשון רבינו ז"ל)

תורה כח [כ"א]

מתורה כג עד תורה לא רבנו מבאר את השאלות ששאלו סבי דבי אתונא את רבי יהושע בן חנניא ומה השיב להם ונצחם

עיין בכורות ח. – נחש (מוליד) לשבע שנים ולאותרו רשע לא מצינו חבר ויש אומרים מוכססים (עץ ממשפחת עצי הבנות שוח). מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום דר' יהושע בן חנניא שנאמר (בראשית ג-יד) "ארור אתה מכל

¹¹ עיין תורה רעז – דע בשיש מקלקת על האדם, אין לעמד עצמו כנגד השונאים, לומר כמו שעושה לי בן אעשה לו כנגדו. כי זה גורם שהשונא יבוא למבקשו, לראות בו, חס ושלום, מה שהוא רוצה לראות בו, רק אדריבא ראוי לדון אותם לכף זכות, ולעשות להם כל הטובות, בחינות: "ונפשי בעפר לכל תהיה", כמו העפר שהבל דשין עליה, והיא נותנת להם כל הטובות אכילה ושתיה וזקב וזקף ואבנים טובות, הכל היה מן העפר, כמו כן אף על פי שהם חולקים עליו ומבקשים רעתו, אף על פי כן יעשה להם כל הטובות, כמו העפר כנ"ל:

והוא כמשל, כשאחד חותר תחת בית חברו, אם הוא יעמד עצמו ויחתר גם כן כנגדו, אזי בודאי בקל יבוא החותר למבקשו, אבל כשאחד חותר ויחברו עומד בפנים ושופך עפר ועושה תל כנגדו, אזי מפיר מחשבתו, ואינו יכול השונא לעשות מבקשו, כמו כן אין לעמד כנגד השונאים לעשות כנגדם, שזהו בחינת שחותר גם כן כמו השונא, שעל ידי זה יבוא למבקשו בקל. אבל על ידי בחינת עפר, בחינת "ונפשי בעפר" כנ"ל. על ידי זה מפיר מחשבת השונא כנ"ל, ואזי פורה שחת בה יפל, כי נופל ונשארה בהשחת שפירה על חברו על ידי העפר שנשפך עליו, כי חברו עומד ושופך עליו עפר כנגדו כנ"ל, על ידי בחינת ונפשי בעפר כנ"ל:

¹² כידוע שכלל כל הניצוצות הקדושים שנפלו לקליפות בשבירה שקדמה לעולם הם רפ"ח ניצוצין.

¹³ והם בחי' הסבי דבי אתונא שבידוע היו חכמים עצומים. ור' צדוק הכהן בלקוטי אמרים אמצע אות ח' מבאר שבחמתם היו זה לעומת זה חכמי התורה, ובבחי' חיצוניות ידעו את כל התורה של חכמי ישראל, ורק את העומק וההפנמה של הדברים עד למעשה שזה תלוי באובנתא דליבא זה היה חסר להם, ולכן כפרו במצוות המעשיות, וסברו שכל השארות האדם היא רק השכל שלו, כמו שביאר רבנו בתורה יט תנינא. וכן מבואר ברשב"א (הובא בביאור הכותב על עין יעקב ריש מסכת ע"ז) שמביא ראייה לסתור דעתם מזבולון ויששכר שזבולון אע"פ שלא למד אמרו חז"ל ששכרו יהיה כמו של יששכר, מכאן ראייה ששכר עוה"ב אינו תלוי רק בשכל אלא במצוות מעשיות בשלימות.

¹⁴ לא ידוע מתי נאמרה. תורה זו, והיא ביאור השאלה ותשובה החמישית ששאלו סבי דבי אתונא את רבי יהושע בן חנניא.

הבהמה ומכל חית השדה" אם מבהמה נתקללה, מחיה לא כ"ש? אלא לומר לך כשם שנתקללה הבהמה מחיה אחד לשבעה ומאי ניהו חמור מחתול, כך נתקלל הוא מבהמה אחת לשבע, דהוה ליה שב שני. א"ל קיסר לרבי יהושע בן חנניה נחש לכמה מיעבר ומוליד? א"ל לשב שני. והא סבי דבי אתונא ארבעינהו ואוליד לתלת? הנהו מיעברי הווי מעיקרא ד' [שנין]. והא קמשמשי שמושי? אינהו נמי משמשי כאדם. והא חכימי אינהו? אנן חכימינן מינייהו. אי חכימת זיל זכינהו ואיתינהו לי.

מבואר שהויכוח בין חכימא דיהודאי דהיינו חכמת התורה, לסבי דבי אתונא חכמת יוון, היתה האם את המציאות לומדים מחקירה וניסיון או מהתורה. ובאמת זה הפך ההגיון זה כמו להתווכח האם השמש זורחת כעת בשמים בגלל שאני רואה אותה זורחת, או בגלל שכתוב בתורה שבעת הזאת היא זורחת. אעפ"כ זו דעת התורה. ואת זה הלך רבי יהושע בן חנניא להוכיח לקיסר בוויכוח עם סבי דבי אתונא.

וזו השאלה החמישית ששאלו אותו. (והיא גרסת העין יעקב)

בני לן ביתא באוירא דעלמא : אמר שם קם ותלא בין שמיא לארעא. אמר להו אפיקו לי לבני וטינא מהתם : אמרו מי איכא דמצי לאסוקי התם. אמר ומי איכא דמצי למבני ביתא בין שמיא לארעא : [בין]

תרגום – בנה לנו בית באויר העולם. אמר שם ותלה עצמו באויר בין שמים וארץ, ואמר להם הוציאו לי לבנים וטיט לשם. אמרו לו האם יש מי שיכול לעלות לשם. אמר להם האם יש מי שיכול לבנות בית בין שמים וארץ.

בסוף התורה יתבאר כיצד רמוז בה מהלך התורה הזו. וצריך לזכור שמדובר בוויכוח בדרך רמז בין ראשי האפיקורסים בעולם לתנא הגדול רבי יהושע בן חנניה שבשאלתם התכוונו להטיל דופי בתורת ישראל והתנא השיב להם ברמז שהשתיק אותם דהיינו שהבינו היטב שהצדק עמו, בלא ויכוח.

דהיינו ששאלו שיאמר דבר חכמה גבוה בשמים כדרכם שלא מביא לידי מעשה. וריב"ח אמר שם דהיינו תורה לשון הוראה, דבר חכמה המביא לידי מעשה, דהיינו שמים שמאיר בארץ. ואמר להם אם תוציאו את הטינא והשנאה שבלבכם לישראל ותפתחו את הלב להפנים דברי תורה, לכוון לתיקון המידות, תוכלו גם אתם שהתורה תחבר שמים וארץ. ואמרו לו הרי צריך לזה לתקן את האלפין הנפולין, דהיינו להוריד תורה משרשה למעלה בלא סטיה מהמכוון באופן שגם למטה היא תשאר משל לשכל העליון, וזה אין מי שיכול. והשיב להם שמי שביתו בית וועד לחכמים אמיתיים, שמכניס לביתו צדיק אמיתי ומשמש אותו ולומד ממנו תורה ומכניס אותה לבית הדעת שלו, הוא יכול להעלות את האלפין הנפולין.

אות א

בזוהר פנחס רנג מבואר שיש ג' סוגי שדים, שד טוב המשמשים את הצדיקים, ושד רע גמור הנקרא שד גוי, ושד ממוצע מקליפת נגה שנקרא שד יהודי.

מבואר כאן ועוד יותר בלק"ה²¹ שעצה נכונה ואמיתית שרשה בלימוד קדוש משרש התורה, ד' אלפין, שהם הארה מרגלי הבינה עלאה, שרק צדיק אמיתי בכוחו להוריד ולצמצם משם עצה אמיתית. אבל כל הצדיקים שלא זכו לבורר המדמה בתכלית הם עדיין אוחזים בקליפת נגה ומקבלים תורה משד יהודי ויש תערובת שקר בעצותיהם, כל אחד לפי מדרגת זיכוכו. על כן חייב כל אדם לעשות לו רב צדיק לקבל ממנו עצה נכונה, ולחפש את הרב הצדיק ביותר שזכה לעצות אמיתיות ביותר.

אמנם היום כמעט אין צדיק שמוריד השגות חדשות, אלא רק הבנה בדברי עצות של צדיק קדום, ואעפ"כ נשאר הרבה מקום לטעויות ועצות של שקר, שהם בחי' אלפין נפולין.

ועצה לדעת כיצד לחפש רב אמיתי היא שרוב דבריו הן עצות כיצד לשוב ולהתקרב לה'. ולהתרחק מרב שעצותו לרדוף ולחרף רבנים אחרים. ואע"פ שנמצא לפעמים רב גדול בתורה ומעשים שצריך להרחיקו, האמת שרוב גדולי ישראל סבלו ממחלוקות שגרמו רבנים גדולים ע"י סברות ועצות של שקר, כמו שהתברר לאחר מעשה. והמעט

²¹ תרגום – תבנה לנו בית באויר העולם. אמר שם ותלה עצמו באויר בין שמים וארץ ואמר להם הוציאו לי לבנים וטיט לשם. אמרו האם יש מי שיכול לעלות לשם. אמר להם האם יש מי שיכול לבנות בית בין שמים וארץ.

²² עיין ליקוטי הלכות ברכת המזון הלכה ה אות ד) הפלל לעבדא שצריכין להתפלל מאד לה' יתברך שיציל מלמודים רעים הנמשכין מבחינת התורות הנפולות הנפירות לעיל, כי הרבה הרבה נשקעו בזה, כי הפל חפצים ליראה את ה' יתברך, בפרט בני הנעורים שמחמת שעדין לא נתעו כל כך ואינם רחוקים משרשם כל כך, על כן על פי רב הם משתוקקים ומתגעגעים מאד להתקרב לעבודת ה' יתברך. אכל הרבה מתרחקים מחמת דעות רעות וסברות פוזביות של המתנגדים אל האמת הנ"ל שמקבלין תורות הנפולות שמהפכים דברי אלקים חיים ואומרים שאסור להתפלל בכת וביגיעות ובמסירת נפש ותולין עצמן באילן גדול כאלו קבלו כך מצדיק גדול ותולין בו בוקי טריקי, כי חלילה לחשב פזאת על צדיק אמיתי, רק הם בודים מלבם סברות שקר כאלה שנמשכין מלמודים פגומים מאלפין הנפולים הנזכרים לעיל. על כן על זאת תפלל כל חסיד אליך לעת מצא שיזכה למצא איש אמת שיקבל ממנו למוד אמת הנמשך מתורת אמת בלי שום פסלת ושקר וכלי שום סברא מחלפת כלל. כי גם אצל בני אדם פשוטים נמצאים סברות מחלפות שמהפכים האמת. בפרט כל הנפילות שנופלים בדעתם מחמת מעשיהם אשר לא טובים ונתרחקים על ידי זה יותר מה' יתברך חס ושלום, הכל הוא מחמת למודים פגומים הנזכרים לעיל שהבעל דבר מכניס בלבו כאלו אי אפשר לו עוד להתקרב לה' יתברך כיוצא באלו הסברות של שקר שנכנסין בלב בני אדם שבלם נמשכין מתורות הנפולות הנזכרות לעיל. על כן צריכין להתפלל הרבה לה' יתברך להציל מזה:

שצדקו על זה נאמר בגמ' אי אפשר לעולם בלא בורסקי, ואוי לו למי שהוא בורסקי. כידוע שבורסקי הוא המעבד עורות בצואת כלב וריחו רע. והדין הוא שכדי ללמוד תורה צריך להרחיק ממקום שכלה הריח ד' אמות וד"ל. ולפי המבואר בסוף התורה שכל כוונת התמיד רמוז בתורה זו, מבואר שהמציאות של רע שרוצה לכלות את הטוב בכל יום, היא מציאות בעצם הבריאה. והבחירה היא להיכן להשתייך, האם להיות מרכבה ל"תולע" הרוצה לכלות את הטוב, או לבחי' כבש ל"עולת" התמיד המתגברת עליו ע"י שפלות וענווה אמונה וחסד.

המתנגדים שהם תלמידי חכמים^{כ"ד} **המבזים והמחרפים את יראי השם**^{כ"ה} [כ"ו]^{כ"ז}, **זה מחמת**^{כ"ח} **שמקבלים תורה מתלמידי חכמים שדין יהודאין**^{כ"ט} (ל')^{ל"א} [ל"ב]^{ל"ג} דהיינו שהמתנגדים המבזים ומחרפים

^{כ"ד} **לכאורה** הדוגמא הטובה ביותר למחלוקת על צדיקים היא קרח שלמד לעצמו עצות של שקר מאלפין הנפולין שעל ידן טעה והטעה את כל גדולי ישראל. וגם בתורה הוא הדוגמא לזה כמ"ש (במדבר יז ה) ולא יהיה בקרח ובעדתו. אע"פ שהיה אדם גדול מאד דאל"ה לא היו שומעים לו נגד משה רבנו. עיין זוהר ח"ג דף מט. שהיה הגדול שלבויים והיה למטה מעין דוגמא של מעלה. ועיין פל"ח אות ח' תורה א' תנינא שהיה ירא שמים גדול לכן היו דבריו נשמעים וזה גרם לו לתאוות התמנות. ובהיכל הברכה כתב שתחילה חלק על משה רבנו בעניין הנהגת ישראל בבחי' מחלוקת בית שמאי ובית הלל, ועל כן לעתיד לבוא כשתהיה הנהגת הדין הוא יהיה כהן גדול. אבל כיון שהתחיל לחלוק ונעשה מחלוקת, נפל מאד עד שכפר גם בתורה ובהקב"ה כמבואר במדרש הגדול (במדבר טז א) בירושלמי סנהדרין פ"ה ה"א (עפ"י אישי התנין) ועפ"י המבואר לקמן בסבי דבי אתונא נראה לבאר ענשו שכיון שחלק על הצדיק יסוד עולם הוא נשאר בבחי' אוירא דעלמא בלא יסוד וקרקע וכך הלך ושקע והארץ נשמטת ממנו, ארבע מאות שנה עד שחנה התפללה עליהם (ירושלמי הנ"ל).

^{כ"ה} **נקט יראי ה'** ולא כמו בתורה ח' ותורה יב הדוברים על צדיק עתק בגאון ובוז, וצ"ע.

^{כ"ז} עיין בעש"ט עה"ת פרשת קרח אות ג' ומקור מים חיים שם אות ד'.

^{כ"ח} **עיין תורה יד אות ו** [ו] **וכל אַחַד לְפִי בְּחִינְתּוֹ יְכוּל לִידַע הַעֲלֵאת הַכְּבוֹד לְשֶׁרֶשׁ הִירָאָה**; **לְפִי הַכְּבוֹד שְׂמֻכְבָּד אֶת יִרְאֵי הַשָּׁמַיִם, כִּן עֲלָה הַכְּבוֹד לְשֶׁרֶשׁוֹ, כִּי שָׁם שֶׁרֶשׁ הַכְּבוֹד, בְּבַחֲיַנַּת (שָׁם טו): "וְאֵת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד". כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַכְּבוֹד הוּא בְּגִלּוּת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינְתּוֹ הוּא מְזוּלָל בְּיִרְאֵי הַשָּׁמַיִם, וְכָל אֶחָד לְפִי תְקוּנָה אֶת הַכְּבוֹד, כִּן הוּא מְכַבֵּד יִרְאֵי הַשָּׁמַיִם:**

ועיין פע"ח ק"ש יד – שנודע כי רחל היא נקראת יראה, והיא עקב אל לאה הנקראת ענוה, כמ"ש, עקב ענוה יראת ה', ואולי אפ"ל שהמחרפים את יראי ה' מפרידים בין לאה לרחל כי מקבלים תורה נפולה מבחי' רגלי לאה שהם ד' אלפין וכיון שהיא נפולה אצלם נהפך לגאוה והם מחרפים את יראי ה' שהם בחי' רחל. כידוע שהתיקון הוא דייקא לחבר את רגלי לאה בראש רחל.

^{כ"ט} **זה מחמת שמקבלים תורה מתחשי"י**. אבל מדוע מקבלים מתחשי"י עיין נעם אלימלך פרשת קדושים – ואמר הכתוב ואוכליו דהנה יש כמה בני אדם שעומדים על הצדיקים וכמעט רוצים לאוכלם עוונו ישא אזי ידע נאמנה שעוונותיו משיאין אותו לדבר בהם דברים אשר לא כדת. וכעין זה בלק"ה שבועות ב' טו.

^{כ"ט} **עיין בעש"ט עה"ת** פרשת קרח הערת מקור מים חיים שם – אות ד) בס' נתיב מצותיך נתיב התורה שביא א' אות י"ג כתב וז"ל, לית בכו מאן דיתער לגבה לרצאה לה לגבי בעלה, צווחין בכל יומא ולילה באורייתא דבעל פה בכמה קושיין בלא לב ולב, וצווחין בה ככלבין, כגוונא דגיהנם (תיקונים שבס"ט זוהר חדש דק"ג ע"ד) **והם הם שדין יהודאין שתורתן מהשפה ולחוץ כדואג ואחיתופל, והם הם הרודפין ומצעירים הצדיקים בכל מיני ליצנות והיתול, כמו שהיה בימי מרן, ועד היום, והם הם המעכבין הגאולה, שעושים כל מיני שחוק מדברי הצדיקים, והמלעיג על דברי חכמים שבכל דור נופל וכו', ועוד רשעים העומדים בכל עת על הצדיקים, דורשי יחודו יתברך שמו באור אש להבת שלהבת יה, עד שמרן אלקי הרב ישראל בן אליעזר (הבעל שם טוב זי"ע) אמר, שנשמתי לא רצתה לירד לזה העולם, מפני הנחשים השרפים שיש בכל דור, שלא יוכל לקום מפניהם חלילה, שלא יחלישו דעתו כל כך עד שיתבטל חלילה, ונתנו לו ששים גבורים נשמות צדיקים לשמרו ואחד מהם היה הגאון מאיר נתיבים וכדומה. ואתה בני תבין הענין, כי אין שונא לאדם יותר מיצרו, והענין מבואר בדברי מרן האר"י בשער הצלם, כי כל ניצוץ שיוצא מן הקליפות מן הצלם רע, צריך שיהיה מקודם בבחינת צלם, צורה שאינה מתקנת עדיין, ונתקן על ידי תורה ומצות ואחר כך חוזר לסוד נשמה פנימיות, וזהו (עי' זוהר תצוה דקפ"ד ע"א) למנדע טוב ולמנדע רע ולמיהדר גרמיה לטוב, והיצר הרע של אדם שהוא שד, הוא גם כן קומה שלימה, אלא שיש בו טוב ורע, והצדיק מתקנו ועושה ממנו יצר טוב מלאך קדוש, ואחר כך חוזר הכל לבחינת נשמה, הכל קשר אחד, יצרים שבאדם עם הנפש ורוח ונשמה, הכל אחדות אחד להתענג בנועם השם יתברך, ולכל נשמה גבוהה וקדושה יש הרבה נשמות וניצוצין, יש שהם עדיין שדין יהודאין בבחינת יצר הרע, ויש שהם בבחינת יצר טוב, ויש שהם משרש נפשו ורוחו ונשמתו, ועל הצדיק מוטל לתקן הכל להחזירם למוטב, וכשהצדיק מתקן יצרו הרע לגמרי עד שחוזר למלאך קדוש, אזי יש בו כח לתקן גם אותן שדין יהודאין, אבל מחמת שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב דהיינו טור מרע את הרע ועושה אותו מלאך טוב ועיין לעיל פ' תרומה בהגה ה"ו ואי אפשר כל זמן שהוא חי שיתקן לגמרי, ולכן מתגרין בו אותן שדין יהודאין מקנאתו על שהוא מתוקן והם עדיין בחשכות ומולייהו קא חזי להו. ולכן עצה היעוצה לצדיק, כשיעמדו עליו גלי הים ישתוק ויקבל בשמחה, כי הרבה טובות עושין לו, ובזה שמחלישין דעתו שומרין את הצדיק, שלא יהיה שום יניקה לקליפות מאור תורתו ויחודים שלו, כי כמה ענינים מסר לנו האר"י שלא יתגרו הקליפות ברוחניות, שהם גם כן מקנאין על האדם ורוצים להפילו, עד שאמר מרן הריב"ש טוב דא שווער איך איין שיש איש אחד בעולם ושומע תורה לא מפי מלאך ולא מפי שרף אלא מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו ומתיירא בכל עת ורגע שלא יפילו אותו לנוקבא דתהומא רבה ר"ל, ועיין לקמן פ' נציבים אות י"ב ואות י"ד.**

הריצ"ח (כח א 39) הקשה מדוע הת"ח בעצמו נקרא שד יהודי. וביאר שמוכח מזה שמדובר בת"ח שהתורה שמקבל מהשד היא מהותו, ולא סתם שמקבל ממנו.

^ל **זוהר** [ר"ע"ב] פנחס רנג.

^{לא} **זוהר פנחס (ר"ע"ב) דף רנג.** – הגמטל (להמשל הג"ל) הוא, כי כמה מיני מעשים יש צדני ישראל, של צדיקים וכוונתם ופועלי ישראל, והנה ז"ל מקבל מן השפע הגמטל על ידי מעשיהם של הצדיקים הנקראים אפי ה' שהם צנים למקום, לכן הוא מורה לתת להם מזה השפע, וזה השפע הוא מזה עולם האצילות, אבל השפע הניעוני שהוא מזה מלאך מט"ט ילינה, מזה הקב"ה לתת למלאכים, ומשפע הספולת שהוא מזה הס"מ לעשיה, מזה הקב"ה לתת לקדים ולמחייקים שהם מזה קליפת עונה, והם קרויים אל הקדושה, לכן הם משמשים את המלאכים כדלקמן. (רמ"ק ומפרשים)

(ה"ב ח"מ) **ואופן הכי הו' מארי מְשֻׁנָה דְאִינּוֹן פְּמֻלְאֲכִים** כמו כן היו צעלי המשנה שהם קדושים כמלאכים, **דְּמְשֻׁמְשִׁין לֹאן שְׂדִין יְהוּדָאִי** שהיו משמשים להם שדים יהודים, (כמו שמשנו בש"ס, כי שדים היו משמשים למה מממני המשנה, עי' מ"ס חולין דף קה ע"ב, וז"ל האור בר שיהא דהוא יז רב פפא, פכ"ז שהיה משמשו). **דְּאִינּוֹן רְשִׁימִין בְּאוֹת י'** שהם קדושים צלות י' של השם שר"י, כי נתוספה לשם

הם תלמידים של רבנים¹⁷ מפורסמים של שקר שלא זכבו עצמם כראוי, לומדים תורה שיש בה תערוכת טוב ורע. כי ת"ח שידין יהודאין שהם הרבנים של המתנגדים ומחרפים, הם מקבלים תורתם מהשידין¹⁸, שיש להם תורה נפולה מאלפיץ¹⁹ נפולים²⁰ אלף הוא לשון לימוד כמ"ש ואאלפך חכמה, והכוונה כאן לאלפיץ שבשם

ט"ד שבה הארת אות י' גד"י, להורות על קדושת לקושה. ואית שדין ומיזיקין מטטרא דמטאבו ויש עדים ומזיקים מלך שלש קליפת הטמאות, דאתקריאו שדיים גויים הנקראים שדים גויים, ועל זה נאמר וזה לעומת זה עשה האלהים כי מה שיש בקדושה יש לעומתו בטומאה.

ובגין דא אמרו מארי מתגיתין ובשנילו זה אמרו בעלי המשנה (עי' מס' תגינה דף טו ע"ב), דאינון תלת מינין מינייהו יש ג' מינים מן השדים, חד מין דלהון כמלאכי השתת מין אחד מהם הדומים למלאכי שרת, לפי שמשמשים את תלמידי החכמים הקדושים כמלאכי השרת, ומין תניינא כבני אדם ומין הם דומים לבני אדם, והם שדים הביטניים, ומין תליתאי כבבעין ומין השלישי הם כבהמות, הם שדים הטמאים, ואית בהון חכימין באורייתא דבכתב ודבעל פה ויש בהם חכמים כחכמה וכתורה שזכבה וכתורה שזעל פה, ואתקרי יוסף שדיא שנקראים יוסף שדיא, על שם דאוליד ליה שד על סם שהולידו שד (עי' במס' עירובין דף ז' ע"א, ובמס' פסחים דף ק"ו ע"ב). ולא למנא אמרו מארי מתגיתין ולא לתנס אמרו בעלי המשנה (במס' תגינה דף טו ע"ב), אם הרב דומה למלאך יהוה צבאות תורה יבקשו מפיהו לכן היו שומעים לפעמים דברי תורה מאלו השדים הדומים למלאכי השרת. ואשמדאי מלאך הוא וכל משפחתיה ואשמדאי מלך השלים הוא וכל משפחתו, הא אוקימנא הכי ביאלנו במקום אחר, דאינון שדין יהודאין שהם שדים יהודים, דאתכפיין באורייתא ובשמיהן דאורייתא שנקבעים ככה התורה ובשמות התורה, כמאמר חז"ל (במס' גיטין דף פ"ח ע"ב) שזכרוהו בן יהוידע אמר לאשמדאי "שמה למאכר עכ"ל, ונכנע אליו. (ימ"ח ומפ"ש)

¹⁷ עיי' לק"ה יין נסך ד' י'

ל' לק"ה יין נסך הלכה ד אות י' - כי הכל נברא בשביל ישראל, כי קדשא בריה הוא ואורייתא וישאל בלא חד. וכל החיות של כל העולמות מראש ועד סוף, הכל נמשך רק על ידי ישראל. ואפלו הסטרא אחרא והקלפות כל חיות המשתלשל להם מהקדשה, הכל נמשך מישראל, שהם עקר ושרש הכל. ועל כן אין כח להיצר הרע והקלפות, כי אם בשינוקים מישראל, חס ושלום, ובאמת ישראל הם רחוקים לגמרי מעוון לפי דקותם ורחוקותם בשרשם. ועקר כח היצר הרע להחטיאם, חס ושלום, הוא על ידי שמתלבש עצמו במצוות. (כמו שמבאר בתחלת הספר, עין שם.) וזה נמשך על ידי בחינת שד יהודי, כמו שנאמר בזהר הקדוש, שיש בחינת שדין יהודאין והם יונקים מבחינת נגה שהוא בחינת עץ הדעת טוב ורע, שמשם נמשך כל הטעויות וכל הבלבולים שבעולם, כי הם בבחינת להט החרב המתהפכת, דמתהפכת לכמה גונית בלי שעור ולכל אחד מבלבל ומעקם לבו כפי הטעות והבלבול שמכניס בו. והעקר על ידי שמתלבש עצמו במצוות בתחלה. ועל ידי זה מטעהו עד שנתפס ברשותו עד שמביאו לידי מה שמביאו, רחמנא לצלן, עד שיכול להביאו לידי עבודה זרה ממש. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, היום אמר לו עשה כף וכו' עד שמביאו וכו'. ועל כן עקר התגברות היצר הרע הוא על ידי מחלוקת (כמו שמובא במקום אחר). כי זה עקר עסקם והשתדלותם של השדין יהודאין לעקם לב ישראל להרבות מחלוקת, כי על ידי זה יש להם כח ביותר להתלבש עצמן במצוות הרבה שלהם, שמכניסין בלב כל הפוסה אחריהם שחברו נטה מדאמת ושהוא שואג לו. ועל כן מצוה גדולה להדפו ולדרפו עד הנפש. וכיוצא באלו הספרות מציאות כאשר מצינו כל זה בעולם, בעוונותינו הרבים. והעקר מתגברין עצמן השדין יהודאין להתלבש עצמן בתלמידי חכמים שאינם מפקחים על דרכיהם כראוי להציל מהם, כי בהם כרוף ביותר היצר הרע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, שמוניח כל ישראל ואינו מתגרה אלא בתלמידי חכמים. ועקר התגרותו בהם על ידי בחינת שדין יהודאין שהם מתלבשים בלומדים ותלמידי חכמים שאינם שלמים. וכמו שנאמר בזהר הקדוש, ובפרט ברעיא מהימנא פרשת נשא. עד שנתעקם לבם על הכשרים האמתיים ומתירים ומצוים להדפם ולדרפם, כי חותרים למצא בהם חסרונות ופגמים וכו' עד שנעשה אצלם מצוה לרדפם חנם. וזה למי מדינים למי שייח ראשי תבות, חכם, שד יהודי, שממנו כל המדינים והריב והמחלוקת (כמו שמבאר בהתורה "בני לן ביתא" בסיומן כח, לקוטי חלק א). וכל זה נמשך ממה שכתוב בהתורה "בקרב עלי מרעים" הנ"ל, שמלמעלה אינו יוצא פי אם אור פשוט. ולמטה הוא נצטייר לכל אחד לפי הכלי שלו, עין שם היטב, שזהו בחינת זכה נעשית התורה לו סם חיים, לא זכה נעשית התורה אצלו סם מות, ומשם עקר הבחירה. על כן מי שרוצה לחוס על חיי הנצחיים צריך לעצק הרבה לה' יתברך ולכונן דעתו לה' יתברך בכל עת ולבקש מלפניו יתברך שיוליכיהו בדרך הישר, באמת לאמתו, ולא יניחנו לטעות את עצמו כלל, כי זה כלל גדול שדריך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו.

¹⁸ לא מדבר מהת"ח עצמו שמחרף אלא מהתלמיד שלו, שמחרף כיון שלא מוצא תכלית בדברי רבו כמבואר לקמן. אבל בתורה יב ביאר שהת"ח עצמו מדבר על הצדיק עתק בבחו כי מכח התורה שלומד לא כראוי מקבל כח הדיבור נגד הצדיק. ע"ש.

¹⁹ הריצ"ח ביאר ע"י זוהר בפנחס שאחיות הש"ד בשם שד-י באות י' שבו. וביאר סוד קשירת שמים לארץ טמון בשם הזה, כי המילוי שלו גמט' תק, שהוא מהלך בין שמים וארץ, כמבואר בחגיגה. וע"כ שד-ט מסוף העולם ועד סופו כמלאכי השרת (חגיגה טו). ות"ק הוא גמט' כלל השנים של האבות, עיין כל זה ברבינו בחיי עה"פ דברים יא (כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ייך לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ ע"ש רבינו בחיי - ויש לפרש עוד כי הכתוב ירמוז על שני חיי האבות כי הם חיו כלן ת"ק שנה, שהרי אברהם חי קע"ה שנה ויצחק ק"פ שנה ויעקב קמ"ז שנה, הרי תק"ב שנה שחיו האבות, השנים הנשארים כנגד שמים וארץ, ות"ק הוא שיעור שבין שמים לארץ. וכן תמצא השם הנעלם של שם שדי שהוא ת"ק, וכשנתרחב העולם ונמתח כשעור הזה ת"ק אז אמר לעולמו די, וזהו שאמר אשר נשבע ה' לאבותיכם, שחיו ת"ק שנה, כימי השמים על הארץ שהם ת"ק, כי הכל בזכות האבות.

²⁰ לקמן יתבאר שהכוונה לא' של שם אהי-ה. ובעץ חיים מבואר שהם ד' ספירות תחתונות של בינה שכל אחת היא שם אהי-ה. וידוע שמוחין של זעיר הם מרגלי הבינה. נמצא שכל הלימודים של זעיר אנפין הם מרגלי הבינה שהיא בכללות שם אהי-ה וכל ספירה בה היא שם אהי-ה.

ועיין תורה לז אות ג' אלף רומז לימוד חכמה כמ"ש באיוב לג לג ואאלפך חכמה.

וזה לשון העץ חיים - שער לז פרק ד מ"ת - וז"ש לעיל שלא נקרא מדת גימטריא ד' אלפיין שלוקחת מד' שמות אהי"ה כי הנה נודע שאמא נקרא אהי"ה וכל ספי' שלה נקרא אהי"ה ונמצא כי ד"ס תחתונות שבה שהם נהי"ם הנכנסים בסוד מוחין תוך ז"א הנה הם ד"פ אהי"ה ועיקרם הוא בז"א וההארה שלהם בלבד היא בלאה והם בחי' ד' אלפיין הנ"ל.

ועיין לק"ה נזקי שכנים הלכה א' אות ז' וזה בחינת ארבע אמות שהוא שעור הבית ושעור מקום לכל דבר, ולענין חלקת החצר של השתפין. כי איתא שארבע אמות הם בחינת ארבעה אלפיין הנמשכין מארבעה מחין שהם בחינת מחי המלכות ועל כן הבית, שהוא מקום ההשפעה והעשירות ועקר על ידי החכמה פנ"ל, על כן שעורו ארבע אמות, שהוא בחינת ארבעה מחין שעל ידם שלמות הבית והשפעת השפעה והעשירות פנ"ל. ועל כן אם אין בבית ארבע אמות אינו חייב במוזחה, כי אין ראוי להמשיך לתוכו בחינת החכמה, כי אין בו שעור הראוי, שהוא ארבע אמות, בחינת ארבעה מחין פנ"ל.

²¹ הריצ"ח בשיעור א' ביאר בשרש הדברים היכן שרש האלפיין שמדובר בשרש הבחירה בחכמה הקדומה שבתוכה נעלם הרצון שזה האלף האמיתי שצריך להתגלות בבריאה, אבל בשביל הבחירה היה תחילה בורא עולמות ומחריבן שזה בחי' שבירת הכלים שמהסיגים נעשה חושך והסתרה וניתן בכיכול מקום להסתיר את האמת, וע"ז ניתן לברוא עולם שיעלים את האמת, ואעפ"כ מי שרוצה ימצא את הטובא הגנוז בגויה,

אהי-ה שהוא בבינה, עולם התשובה, נמצא אלפין שבאהי-ה הם החכמה שבבינה שמצד מהותה קושרת את האדם להקב"ה, אבל כדי להאיר כאן בעוה"ז את אור החכמה הזו צריך רבי חכם דקדושה שידע לצמצם השגות אלוקות בכמה צמצומים מעילה לעלול משכל עליון לשכל תחתון, וצריך לזה מלמד הגון וכמה שהחולה יותר גדול צריך לו מלמד יותר גדול שידע להוריד חכמה עילאה לשכל תחתון נמוך כמבואר כל זה בריש תורה ל'לח"א, אבל כשהמלמד אינו הגון, אזי בליבו יש שד יהודי שמטעה אותו בלימוד נפול, שבמקום שעיקר הכוונה ללמד להמליך את הקב"ה ולגלות כבודו ולהתקרב אליו הוא נתפס לחיצוניות של חכמה והיפוי ומליצה, ואזי התלמידים שלו המבקשים עצות בעבודת ה' לא מוצאים, מתייאשים, שכיון שהוא מפורסם/ל"ט וחשוב, בטוחים שכל הרבנים האחרים אינם כלום. כך היא משמעות מהלך התורה כאן, אבל בלק"ה ברכת המזון ה' הרחיב לבאר שאלפין נפולין הנ"ל הם כל הלימודי טעות ושקר שיש בעולם וראשיתם מה שלמד הנחש עם אדם הראשון/מ"ב וכן בכל הדורות שמסית ללמוד שמצוה לרדוף פלוני וכו'.

ובאלפין אלו הקדושים כתיב בשלמה (מלכים א ה)מ"א וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמש' ואלף. מ"ב/דהיינו שאת המשלים ואת השירים הוריד שלמה בקדושה מהד' אלפין/מ"ג עליונים שבד' שמות אהי-ה שבבינה, דהיינו פנימיות החכמה עליונה והשגות אלוקות, ושלמה המלך זכה להוריד אותה באלפי משלים/מ"ד

דהיינו את האלף האמיתי. ומהסתרה הזו נעשו הש"ד, וזה הבישא שממנו לא הוי טבא, כי הוא לא המכוון אלא רק מה שנברא עמ"נ שלא יבחרו בו, אלא רק כאפשרות.

^{ל"ח} עיין תורה ל אות [א] השגות אלקות, אי אפשר להשיג פי אם על ידי צמצומים רבים. מעלה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון. כמו שאנו רואים בחוש, שאי אפשר להשיג שכל גדול, פי אם על ידי התלבשות בשכל התחתון. כמו המלמד בשרוץ להסביר שכל גדול להתלמיד, הוא צריך להלביש אותו בשכל תחתון וקטן, כדי שיוכל התלמיד להבינו. דהיינו שהוא מציע לו מתחלה ההקדמות ושכליות קטנים שמסבב לו תחלה, כדי להבינו על ידי זה המכון, שהוא שכל עליון וגדול: ואת בא וצריך כל אחד לבקש מאד מלמד הגון כזה, שיוכל להסביר ולהבין אותו שכל עליון וגדול כזה, דהיינו השגות אלקות. כי צריך לזה רבי גדול מאד מאד, שיוכל להסביר שכל גדול כזה, על ידי השכל התחתון כנ"ל, כדי שיוכלו הקטנים להבינו. וכל מה שהוא קטן ביותר, ומרחק ביותר מהשם יתברך, הוא צריך רבי גדול ביותר. כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדרגה קטנה מאד, דהיינו במצרים, שהיו משקעים במ"ט שערי טמאה, היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד, דהיינו משה רבנו, עליו השלום. פי כל מה שהוא קטן ומרחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר. שהיה אמן כזה, שיוכל להלביש שכל עליון כזה, דהיינו השגות יתברך שמו, לקטן ומרחק כמותו. כי כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר:

^{ל"ט} עיין תורה סא אות א' כשאין אמונת חכמים אזי לימודו מהמתורות ולומד משפט מעוקל וכגון דואג האדומי (שהיה ראש הסנהדרין בזמן שאול המלך) שע"ז דן את דוד המלך שאינו ראוי לבא בקהל כמבואר ביבמות ע"ו).

ועיין תורה כב אות ד' - שיש רועים דסט"א מפורסמי הדור וכופין אנשים לתחות שיעבודיהו ועיקר מלכותם ע"י עזות דסט"א.

^מ ל"ה ברכת המזון ה' א' - כי יש בהלחם והמאכל גם אחיות הפסלת הנמשך מתורות הנפולות הנזכרות לעיל שהם בחינת עצת הנחש, כמו שכתוב, הנחש השיאני וכו'. שהם בחינת למוד פגום ומקלקל שאינו אמת לאמתו שאין לו כח להדריך את האדם בדרך הישר כנ"ל. וכל זה נמשך מחטא אדם הראשון. כי עקר חטאו היה גם כן על ידי פגם תורות הנפולות שהם בחינת עצת הנחש, כמו שכתוב הנחש השיאני וכו'. שהוא בחינת למוד פגום הנ"ל, כי הנחש בא עליו בערמה ומרמה גדולה כמובא, דהיינו שלמד עם האשה והאדם למוד גדול ועמק מאד מאד בדרך חכמה ושכל נפלא עד שהטעה אותו כל כך, כי אדם הראשון היה חכם גדול והיה במעלה נפלאה כידוע, אבל הנחש הקדמוני שהיה ערום מאד הטעה אותו על ידי למוד הנ"ל הנמשך מתורה נפולה מאלפין נפולין הנזכרים לעיל, ולמד עמו למודים כאלה והוסיף על הצווי וגרע וכו'. ונכנס עמהם בדרךים כאלו רוצה להדריכם בדרך הישר. ואמר להם, אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן וכו'. והוסיף על הצווי ועל ידי זה גרע אחר כך והטעה אותם בלמוד של שקר בהקש ודמיון כוזב. ואמר להם, כשם שאין מיתה בנגיעה, כן אין מיתה באכילה. נמצא, שעקר חטא אדם הראשון היה על ידי בחינת למודים פגומים הנזכרים לעיל שהם בחינת תורות נפולות מד אלפין הנפולים כנ"ל.

^{מ"א} מלכים-א פרק ה (י) ותבר חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים: (יא) ויחכם מכל האדם מאיתו האזרחי והימן וכלכל ודרדע בני מחול ויהי שמו בכל הגוים סביב: (יב) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף:

רש"י (יב) שלשת אלפים משל - שלשת למודי משלות, שלש פעמים כתוב 'משלי שלמה' בספר משלי. ויהי שירו חמשה - שלשה אלה, ושיר השירים, וקהלת. ואלף - בכל אחד כדי הוא ללמוד. ומדרש אגדה (ערובין כא ב): שהיה אומר בכל פסוק שלשת אלפים משל, ועל כל משל, אלף וחמשה טעמים:

מצודות דוד (יב) שלשת אלפים משל - המציא בשכלו ובדא מלבו משלים, להכניס בלב יראת ה'. והנה המשלים ההם אינם נמצאים אצלינו, כי רבים מספריו נאבדו מאתנו בגלותינו, ובאו לידי העובדי כוכבים, ומהם העתיקו מלים וקראו על שמם, ואולם גנוב הוא אתם. ויהי שירו - גם עשה שירים במספר חמשה ואלף, ואף המה אינם אתנו, כי נאבדו:

^{מ"ב} עירובין דף כ"א: אמר רב המנונא מאי דכתיב וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל (פרש"י טע) על כל דבר ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים.

ועיין במדבר רבה פרשה יט פסקה ג - (מלכים א ד) וידבר שלשת אלפים משל אמר ר' שמואל בר נחמני חזרנו על כל המקראות ולא מצינו שנתנבא שלמה אלא קרוב לשמנה מאות פסוקים אלא מלמד שכל פסוק ופסוק שאמר יש בו שנים ושלושה טעמים כמה דאת אמר (משלי כה) נזם זהב וחלי כתם ורבנן אמרי שלשת אלפים משל על כל פסוק ופסוק אלף וחמשה טעמים על כל משל ומשל שיריו אין כתיב כאן אלא שירו שירו של משל.

ועיין זהר חדש בראשית יא: שלמה וכו' ... היה אומר על כל דבר ודבר ג' אלפים משל ואלף וחמישה טעמים

ובזהר ח"ב קמח. וידבר ג' אלפים משל ודאי על כל מילה ומילה דאיהו אמר הווי ביה תלת אלף משל

^{מ"ג} אולי אפ"ל שזוהו שאמר שלשת אלפים... ואלף סה"כ ד' אלפים.

^{מ"ד} כך שמעתי מהר"צ"ח. כנראה בתורה ל'.

מעילה לעלול לחכמה תתאה שגם המשל האחרון הוא לבוש לשכל העליון והן עצות לעבודת ה' בתשובה. כי התורה שלנו היא נובלות חכמה של מעלה/מ"א, ומשל לנמשל/מ"ב של מעלה/מ"ג, וכמבואר בתורה ל' שהשגות אלוקות שהיא החכמה עילאה אי אפשר ללמודם לתלמידים אלא צמצומים רבים, באופן שהשכל התחתון יהיה לבוש לשכל העליון, ושלמה המלך החכם מכל אדם בחכמה דקדושה, ידע להוריד השגות אלוקות במשלים הרבה, זה למטה מזה, שכל משל הוא נמשל למשל שאחריו, וזו מעלתו של שלמה המלך שגם אחרי שלשת אלפים משלים כאלה עדין המשל האחרון היה צמצום של השכל העליון הראשון, וכך גם בט"ו אלפי שיר שהם זה למטה מזה כנ"ל, **כי שלמה זכה להם בקדושה/מ"ח** /מט"עכ"פ בתחילת מלכותו/י עד שהטעה אותו היציה"ר בבת פרעה ורבוני נשים.

אבל ת"ח שדין יהודאין מקבלים מהם דרך הקליפות דהיינו חיצוניות. ובשביל זה כל דיבורם דרך משל ומליצה/מ"א /וטעמים נפלאים, שהם חיצוניות החכמה, **כי שרשה מאלו אלפין הנ"ל** [נ"ב] כנ"ל שכדי ללמד השגות החכמה עילאה צריך לצמצם במשלים ומליצות וטעמים בכמה צמצומים, ומלמד שאינו הגון נתפס לחיצוניות ועושה ממנה עיקר ולא מהפנימיות שהיא החכמה.

^{מ"ה} עיין בראשית רבה פרשא מד אות יז – נובלות חכמה של מעלה, תורה.

^{מ"ו} **ראיתי חילוק בין הורדת ענין מסויים בדרך משל, שזה בחי' לידה, להורדה בבחי' השתלשלות, שזה בדרך של צמצום.** פירוש כי משל הוא בחי' לידה, שמלביש את הרעיון בלבוש אחר לגמרי, ורק המביט בפנימיות, מוצא בו את הנמשל, והעושה כן הוא הממליך את השי". אבל השתלשלות בדרך של צמצום זה כמו קיצור העניין, שמשמיט העיון ומשאיר רק את העיקר, וכן יורד ומתעבה השפע. נמצא שמשל וצמצום הן שתי דרכים הפוכות זו מזו למטרה אחת, כי במשל דהיינו בחי' לידה אני עושה קומה מנקודה, דהיינו שהמשל הוא לבוש שלם שרק הרעיון שבתוכו הוא המכוון, ואילו בצמצום אני עושה כמה נקודות מקומה שלימה, כי את כל רוחב ועומק הרעיון אני מצמצם לכמה נקודות העיקריות בלבד. (עפ"י מאמרו של הר"ג גרינוולד בקובץ היכל הבעש"ט ביאור ספירת המלכות)

^{מ"ז} **עיין פרש"י על גמ' מכות י:** – והאלהים אנה לידו – זהו שאמר הכתוב שמאל-א כו די כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע משל הקדמוני היא התורה שהיא משל הקב"ה שהוא קדמונו של עולם.

^{מ"ח} **ולכן דייקא** הוא בנה את בית המקדש הקושר שמים וארץ שעשה להקב"ה דירה בעוה"ז בית המקדש צוואר העולם הקושר שמים וארץ דהיינו שעשה בית והכניס בו את צדיקו של עולם והעמיד בו כהנים ככבש אלוף כבושים תחתיו לשמשו שזה בחי' כאילו הקריב קרבן התמיד ועוד גם שהקריבו שם עולת תמיד בפועל ולא רק כאילו.

^{מ"ט} **ושלמה זכה להן בקדושה** – צ"ע האם הכוונה למעט שלבד משלמה אין מי שזכה? זה לא יתכן דלא שבקת חי. ומשה שהוריד לנו תורת אמת בודאי זכה יותר. אע"פ דכתיב בשלמה ויחכם מכל אדם ואמרו אפילו משה רבנו אבל לאלפין מתוקנים בודאי משה רבנו זכה יותר, וכל חייו, ואילו שלמה זכה רק עד שחטא בבבת שלמה. אלא כוונת רבנו נראה למשל ושיר שמפורש בכתובים שבהם היה שלמה מיוחד. ובאמת גם תורת משה נקראת משל הקדמוני כנ"ל.

^נ **בלק"ה מבאר** שזה היה ב'ד' שנים ראשונות דייקא עד שבנה את הבית המקדש כי הס"מ התקנא בו מאד והטעה אותו בסברות של שקר מאלפין הנפולין ע"ש בלק"ה ברכת המזון ה' אות ז' – כי הבעל דבר מתגרה מאד בתלמידי חכמים דיקא עד שגם צדיקים גדולים יכולים לטעות לפעמים על ידי התורות הנפולות הנזכרות עד שמהפך דעתם מן האמת. ועל כן גם שלמה המלך עליו השלום בעצמו שזכה לאלו הד אלפין בקדושה וזכה באמת לבנות את הבית, אבל תכף בשהתחיל לבנותו התקנא על זה הבעל דבר מאד והתגרה בו עד שהטעה אותו גם כן על ידי למודי רעים הנזכרים לעיל עד שגשא את בת פרעה ונשים נכריות שכל זה בא לו על ידי למודי פגומים הנזכרים לעיל שאמר לאייתאל ואכל (משלי ל) ורצה להתחכם כנגד תורת משה שאמר ולא ירבה לו נשים, כמו שהתורה אחר כך בעצמו כי בער אנכי מאיש וכו'. וזה גרם חרבן הבית כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. וכמוכא בפרוש רש"י על פסוק, ויאָהב שלמה את ה' וכו' ארבע שנים עד שלא התחיל לבנות הבית אבל משהתחיל לבנות ויתחתן שלמה את בת פרעה. נמצאת אומר כי על אפי וזמתי היתה לי עיר ההיא וכו'. כי עקר חרבן הבית נמשך מפגם אלו האלפין הנפולין שהוא פגם התורה שעקרה בבית המקדש. וכשהתגברו הקלפות וחרו והטעו אותם על ידי התורות הנפולות שעדין לא נתבררו בשלמות על ידי זה חרבן הבית וכו'. נמצא, בשחזר שלמה ופגם באלפין הנ"ל על ידי שגשא את בת פרעה, על ידי זה עקר הפגם היה בבחינת קרבן התמיד, כי על ידי הקרבת קרבן התמיד מולין אלו הד אלפין כנ"ל. וכשפגם בהם פגם בבחינת התמיד. ועתה תראה נפלאות שזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כי שגשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלה מיני זמר וכו' והיה ישן עד ארבע שעות ועל אותה שעה שנינו שקרב התמיד בארבע שעות. כי עקר הפגם שלו הגיע להקרבת התמיד כנ"ל. ועל כן גרם החטא שנתאחר הקרבת התמיד דיקא, כי הפגם של אלו הלמודי רעים שעל ידי זה נשא את בת פרעה הוא ההפך מהקרבת התמיד, כי התמיד הוא תקון אלו האלפין כנ"ל. ועל כן כשנמשך אחר למודי פגומים הנזכרים לעיל גרם שנתאחר הקרבת התמיד דיקא כנ"ל וישרים דרכי ה'.

^{נא} **משל ומליצה** הן כנוי לרוח הקדש אבל בנפילתם הן חיצוניות ופסולת לבד. עיין אבות דרבי נתן פרק לד (ח) עשרה שמות נקרא רוח הקדש. אלו הן משל. מליצה. חידה. דיבור. אמירה. תפארת. ציווי. משא. נבואה. חזיון.

חכמת המליצה – עיין חיי מוהר"ן סימן רו – בענין המליצה והינו בעלי לשון ומליצה אמר שהאדם כשנפטר נעשה תכף מליץ כמו שכתוב (איוב ל"ג): "אם יש עלי מלאך מליץ אחר". כי באמת מליץ הוא גם-כן בחינת לשון ומליצה ממש. כי גם המליץ שרצה להמליץ וללמד זכות על אחר, הוא צריך לומר מליצתו בדרך מליצה. כי זה הרוצה ללמד זכות אם יאמר אלו הדברים ממש בלשון אחר או בסגנון אחר לא יפעל בדבריו למצא זכות, רק כשאומרים בדרך מליצה באפן שיקבלו דבריו. ובשביל זה נקרא מלמד זכות מליץ, כי צריך לומר בדרך מליצה. ואפילו תתקצ"ט באותו מלאך וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת לב). כי באמת הדבור והמליצה יש לו כח גדול לפעל ולעורר, כי אם יאמרו לאדם סתם שאחד נפטר לא יבכה כל כך, אבל אם יאמרו לו בדברי התעוררות ובדרכי המליצה יש בזה כח לעוררו לבכות כנראה בחוש, כי הדבור יש לו כח גדול. אף יש מליצים פושעים בחינת (ישעיה מ"ג): "ומליציה פשעו בי". וכנהוג עכשו על-פי רב שרב המליצים הם אפיקורסים גדולים:

הריצ"ח 150^ט 63 לץ מלשון מליצה שיועד לדבר אבל כל כוונתו היא להוציא מקו דהיינו לקטוע כל דבר שהולך אל הגבוה או למקור או לתכלית. כשאדם הולך ונופל צוחקים קטיעת מהלך מעורר צחוק.

^{נב} אבות דרבי נתן פרק לד אות ח' – עשר שמות לרה"ק משל ומליצה וכו' ועיין חיי מוהר"ן רטו

ואילויי הת"ח נאמר עליהם מה שאמר הנביא למלך יהודה אחז הרשע, שסרב שהנביא יעשה לו אות על הבטחתו שינצח במלחמה (ישעי' ז')¹⁷ **המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם אלקים** לא די שברוב גאוותכם אינכם מאמינים בנביא שיש בכוחו לעשות אות ומופת, אלא גם בהקב"ה אינכם מאמינים ולדעתכם הוא נלאה מלקיים הבטחתו. כך נאמר גם על מפורסמים של שקר המקבלים תורתם משדין יהודאין **כי מייגעים אנשים שבאים לשמוע דרושם ותורתם, ואנשים חושבים שיבואו לאיזהו תועלת**¹⁸ **על ידם, היינו שיבואו לדעת את ה' איך לעבוד** /¹⁹ **דהיינו לדעת את ה' ולדעת איך לעבוד אותו. והם האנשים אין משיגים שום תועלת, כי תורתם של אילויי הת"ח אין לה כח להדריך את האדם בדרך הטוב, כי מבישא דהיינו תורה שמקבל משדים לא הוי טבא**²⁰ (נט) /²¹ **אי אפשר שימצא בה עצות טובות לעבודת**

¹⁷ גם בדפדפון ואליו, בתורלד ומתוצו-אלו

¹⁸ **מדובר באחו** מלך יהודה שמלך ארם ומלך ישראל רצו להלחם בו, והקב"ה שלח את הנביא ישעיה לומר לאחו שאין לו לחשוש מהם, וביקש מאחו שיאמר איזה אות הוא רוצה על זה, ואחו אמר לא אנסה את ה', כי לא רצה שיתקדש שם שמים על ידו, ועל זה אמר לו הנביא **ישעיהו פרק ז (יג) ויאמר שמעו נא בית דוד המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם את אלקי:**

רש"י (יג) הלאות אנשים – נביאי ה'. כי תלאו וגומר – לפי שהוא יודע שאתם אין מאמינים בו והוגעתם לפניו ברשעכם:

רד"ק – אנשים – כתרומתו ית נביאי, וכן את אלהי ית פתגמי אלהי, כלומר שאין אתם מאמינים בהם ותחשבו בלבבכם כי הוא נלאה וחלש מלהקים את דבריו, והלאות והיגיע' בדברים או בפעולות:

מלבי"ם – (יג) הלאות אנשים – שאתם מיחסים לאות ופסיקת הכח אל הנביאים, ולא תאמינו שיש בכח הנביא לעשות אות או מופת. כי תלאו – עד שתייחסו לאות ופסיקת כח גם אל אלהי – לבלי האמן באותותיו:

¹⁹ **תועלת – אולי רומז כאן לתולע דסט"א עיין בהקדמה לתורה עפ"י פע"ח שהוא בחי' לעות אדם בריבו.**

²⁰ **עיין סוף תורה עח תניניא – ויש עכשו לישאל געגועים גדולים וכסופין גדולים להשם יתברך, אשר לא היתה פזאת בימי קדם, וכל אחד נכסף מאד להשם יתברך. על פן הערים הפעל דבר והכניס מחלקת בין הצדיקים, והקים בעולם מפרסמים הרבה של שקר, וגם בין הצדיקים האמתיים הכניס מחלקת גדול, עד שאין אחד יודע היכן האמת. על פן צריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת:**

²¹ גם בדפדפון ותורלד-אליו, ומתוצו-אלו

²² **אין הכוונה שמרע לא יכול לצאת טוב, עוד עיין זהר קדושים פ: מגו טוב נפיק בישא ועיין מתוק מדבש דקאי אברורי נצוצות משבירת הכלים במיתת המלכים. אלא הכוונה שמבריאיה שמהותה רע וחיצונית כמו השד ממנה לא יכול לצאת דברי חיזוק והדרכה לקדושה. וצ"ע מבואר כאן שאפילו משד שהוא קליפת נגה. והביאור כי אלפין נפולין הם לימוד של שקר, וכל לימוד של אמת הוא אלפין קדושים, אבל שד לא יכול לזכות לאלפין קדושים, כי צריך לזה זיכור שלא יטעה אחר החיצונית בהשתלשלות מצמצום לצמצום עד לעיצה מעשית. עיין לק"ה ברכת המזון הלכה ה', ונראה שכל עצה אמיתית בעולם הזה, היא רק ע"י צדיק אמיתי, שבאיזה דור הוריד אותה לעוה"ז, וכ"ש עצות השייכות לזמן הזה הן רק ע"י צדיק אמיתי שזיכר עצמו מכל זוכה לברור המדמה שבתכלית.**

מביש לא הוי טב – עיין לשם שבו ואחלמה שמפרש זאת בספר היצירה במה שאומר שם שיש צדיק נולד מרשע ורשע מצדיק אין זה אלא בגלל התערבות שנעשה בחטא אדה"ר אבל באמת לא שייך שמרע יצא טוב.

עיין לשם שבו ואחלמה – ספר הדע"ה ח"א דרוש ו' סימן ד' אות ח' – בספר היצירה פ"ו – טוב מטוב רע מרע. ר"ל הגם שאנו רואין בהנהגה שיוצא לפעמים מצדיקים דבר רע ומרשעים דבר טוב. וע"ד שאמרו בשיר השירים רבה פסוק א' סי' ו' את מוצא צדיק מוליד צדיק. רשע מוליד רשע. צדיק מוליד רשע. רשע מוליד צדיק כו' ע"ש. והרי לנו כי יוצא לפעמים טוב מרע ורע מטוב. והרי נראה ח"ו כאלו שניהם שקולים. או שהם מתחלפים ח"ו. ועל זה אמר הספר יצירה כי לא כן הוא אלא לעולם אין יוצא טוב אלא מטוב ורע מרע ומה שאנו רואין כי יוצא לפעמים רע מטוב וטוב מרע הנה הוא ע"י החטא דעה"ד שנתערב רע בטוב וטוב ברע. וכנודע בסוד יציאת אברהם מתרח וכן מלכות בית דוד מרות שהוא אם המלך אמה של מלכות. כמ"ש ב"ב צ"א ב'. היתה בתו של עגלון מלך מואב בנו של בלק כמ"ש בסוטה מ"ז א' (ע' סדר הדורות ח"א. ב' אלפים תשפ"ז) וכ"ז הרי הוא יציאת טוב מרע. וכן עד"ז רע מטוב כמו ישמעאל מאברהם ועשו מיצחק ואמרו. שבת קמ"ו א'. עד ג' דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו שהוא מהחטא דעה"ד ויצאו ישמעאל ועשו מתערבות זוהמא שבהם. ואברהם מתרח ורות מעגלון מהתערבות הטוב שבהם והרי יוצא באמת רק טוב מטוב ורע מרע:

²³ עיין ברכות כט. וב"ר פ' כב ח' ומצוה פ' י' ו' עיין שבת קכט.

²⁴ **שבת קכט. – אבלט אשכחיה לשמואל דגני בשמשא א"ל חכימא דיהודאי בישא מי הוי טבא (חום השמש שמוק האם יכול להטיב לך) א"ל יומא דהקזה הוא. ולא היא אלא איכא יומא דמעלי בה שמשא בכלויה שתא יומא דנפלה ביה תקופת תמוז וסבר לא איגלי ליה:**

בראשית רבה פרק כב אות ח אמר רבי יוחנן הבל היה גבור מקין, שאין תלמוד לומר ויקם, אלא מלמד שהיה נתון תחתיו, אמר לו שנינו בעולם מה את הולך ואומר לאבא, נתמלא עליו רחמים, מיד עמד עליו והרגו, מן תמן אינון אמרין טב לבייש לא תעבד ובייש לא ימטי לך.

במדבר רבה פ' מצרע פרק יט אות ו' – פיון שהרגו נבוכדנצר (את יהויקים) המליך את יכניה בננו תחתיו וירד לו לבלבל, יצאו כל בני בבל לקלסו, אמרו לו מה עשית, אמר להם יהויקים מרד בי והרגתיו והמלכתי יכניה בננו תחתיו, אמרו לו מתלא אמר גור טב מפלב ביש לא תרבי, גור ביש מפלב ביש על אחת פמה וכמה.

ברכות כח: – ת"ר שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיוודע לתקן ברכת הצדוקים עמד שמואל הקטן ותקנה לשנה אחרת שכחה [כט]. והשקיף בה שתיים ושלוש שעות ולא העלוהו אמאי לא העלוהו והאמר רב יהודה אמר רב טעה בכל הברכות כלן אין מעלין אותו בברכת הצדוקים מעלין אותו חיישינן שמה מין הוא שאני שמואל הקטן דאיהו תקנה וניחוש דלמא הדר ביה אמר אביי גמירי טבא לא הוי בישא ולא והכתיב (יחזקאל יח-כד) ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ההוא רשע מעיקרו אבל צדיק מעיקרו לא ולא הוא תנן אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי יוחנן כ"ג שמש בכהונה גדולה שמנים שנה ולבסוף נעשה צדוקי אמר אביי הוא ינאי הוא יוחנן רבא אמר ינאי לחוד ויוחנן לחוד ינאי רשע מעיקרו ויוחנן צדיק מעיקרו הניחא לאביי אלא לרבא קשיא אמר לך רבא צדיק

ה'. כי תורתם לא עמ"נ לעשות, אלא עיקר אצלם החכמה והמליצה עצמה¹⁰¹, הפך תורת אמת תורת החכם אמת שהיא עמ"נ לעשות, כמובא לא המדרש עיקר אלא המעשה, כי המעשה הוא הגוף והמדרש היא הנשמה¹⁰². ואע"פ שגם התורה שלהם ושל הצדיק האמת משתלשלת מאותם האלפין של מעלה, שהן השגות אלוקות גבוהות, אבל בהשתלשלות מעילה לעלול מנמשל למשל, באלפים ורבבות צמצומים¹⁰³ רק צדיק שאחוז תמיד בפנימיות והשכל שבכל דבר יכול לצמצם את ההשגה באופן שגם אחרי כל הצמצומים תהיה התורה שלו צמצום קדוש של השכל העליון, דהיינו עצות אמיתיות בעבודת ה'. אבל שד כיון שהוא מהות של חיצוניות נתפס לחיצוניות של הצמצום, והחיצוניות היא הרע של האלפין הנפולין, ומבישא לא הוי טבא כנ"ל והמקבל ממנו מקבל עצות של סרק ושקר.

ואעפ"כ כיון שבשרשה התורה שלו מאלפין קדושים הנ"ל לכן חבוי וגנוז גם בתוך תורתו ניצוץ טוב כמבואר בסוף התורה שטוביה גנוז בגוויה, וצדיק ששומע אותו אוכל ותוכו זורק קליפתו ובוה מתקן את האלפין. והמפורסמים של שקר שמקבלים תורתם מהשדין יהודאין, תורתם בחי" חיצוניות כנ"ל, וגורמת לאות לתלמידיהם, כי לא מוצאים בתורתו עצות לתשובה ומעשים טובים, עליהם נאמר המעט מכם הלאות אנשים ולא עוד כי ע"י שאתם עושים עצמכם מפורסמים וגדולים חושבים תלמידיכם שאין לשום רב עצות לעבוד את ה', ועי"ז תלאו גם אלקים, כאלו לואה הקב"ה מלעזור לעוברים אותו כאילו הקב"ה לא יכול לעזור לאדם להתקרב אליו. כי הקב"ה יכול עזור לאדם רק ע"י שמסייע לרב אמיתי לתת עצות נכונות לעבוד אותו, אבל מי שהולך למפורסמים של שקר הקב"ה לא יכול לעזור לו.

נמצא שעי"ז אילו בני אדם התלמידים של המפורסמים של שקר נופלים בכפירות גדולות, וחושבים ח"ו לא יראה ולא יבין אלקים [ס"ו] כידוע סברות הפלוסופים שעזב אלקים את הארץ ואינו משגיח

מעיקרו נמי דלמא הדר ביה אי הכי אמאי לא אסקוהו שאני שמואל הקטן דאתחיל בה דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יהושע בן לוי לא שנו אלא שלא התחיל בה אבל התחיל בה גומרה:

ועיין בילקוט שמעוני רמז תשלט שלמשה רבנו היה טבע קשה אלא ששלט בו. וצ"ע עיין ברכות מח. מה שאמר רבה על אביי ורבא כשהיו קטנים – בוצין בוצין מקטפיה ידיע פרש"י משעה שהוא חונט ויוצא מתוך השרף ניכר אם יהיה טוב.

ועיין בעש"ט עה"ת פרת קרח הערה א' במקור מים חיים שם – מעשה במלך שידע בחכמת הפרצוף וכו' ושאל את משה רבנו – והנה בקשתי שתאמר לי מדוע פניך רעים, ואתה אינך דומה לשום בן אדם אשר על פני האדמה, ויען משה רבינו עליו השלום ויאמר, אתה בן אדם קרוץ מחומר אשר טח עיניך מראות, ולכך צפנת משכל, הטוב טוב יאמר למי אשר פניו מורים ומוכיחים להיותו טוב, הלא זה הוא כבר מה שלפי טבע והוא טוב וזה הדבר הטוב מי אשר פניו רעים עד מאוד, והוא גובר על החומריות ומהפכו לטוב, זה הוא בעצם אשר לו משפט הטוב לקרוא לו טוב, כי הוא על ידי בחירתו טוב כו' עכ"ל, וכתפארת ישראל על משניות בשלהי מס' קדושין הביא ג"כ כזה רק קצת בלשון אחר ע"ש

ועיין כמוצא שלל רב פרשת שמות ב' ב' עה"פ (ותרא אותו כי טוב הוא" בשם רבי חיים יצחק אהרן רפופרט המגיד מוולקומיר שמוכיח בכמה ראיות שזה מכתב מזוייף ואחת הראיות החזקות שמביא היא מהפסוק כאן וכתב שכמה פעמים בחו"ל הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה ששקולים ושהיו טוב מתחילתם ועד סופם. והמהרי"ל דיסקין דחה אגדה זו עפ"י הוהר"י יתרו אתה תחזה מוכח שם שהתו פנים משתנים ממילא אחרי שנעשה טוב כבר לא ניכר בפניו שהיה רע. ועיין קובץ מחניים חלק קטו יש מאמר ארוך (יא עמודים) של הרב מרדכי הכהן על אגדה זו מקורה והדעות בה וכל הנוסחאות שלה.

¹⁰¹ ועיין שמואל-א כד יד משל הקדמוני מרשעים יצא רשע ועיין ישעיהו יד כט מנחש יצא צפע ועיין זחר נשא רעיא מהימנא קכד: ומגדל ענו ליעב"ץ – בית מדות – עליית האהבה אות לא ואמרו מכלבא בישא גוריא טבא לא נפיך.

¹⁰² עיין שמואל א פרק כד (יג) כְּאֶשֶׁר יֹאמֵר מִשַׁל הַקְּדָמוֹנִי מְרַשְׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע וְיָדִי לֹא תִהְיֶה בָּךְ:

עיין מכות דף י: ר"ש בן לקיש פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו וגו' כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע וגו' במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שהרגו את הנפש אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד וכו'...

רש"י – והאלהים אנה לידו – זהו שאמר הכתוב כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע משל הקדמוני היא התורה שהיא משל הקב"ה שהוא קדמונו של עולם והיא אמרה מרשעים יצא רשע והיכן אמרה והאלהים אנה לידו והיאך הקב"ה ממציא מכשול לאדם לחטוא אלא ע"י שהיו שניהם רשעים ההורג והנהרג היה חייב גלות ואין עד בדבר והוא לא גלה והנהרג היה חייב מיתה ואין עד בדבר ולא נהרג לפיכך הקב"ה מומנן לפונדק אחד כו':

עיין ישעיהו יד כט מנחש יצא צפע – פשט הפסוק עי"ש פרש"י שהיא נבואה על הפלישתים שמלכי בית דוד הכניעו אותם ונחש הכוונה לדוד המלך שהיה נחש לפלישתים וממנו יצא חזקיהו שהיה צפע להם אבל עיין זחר לך סתרי תורה פ. שם נדרש הפסוק על נחש הקדמוני והיצה"ר ובוהר נשא רעיא מהימנא קכד: מדבר מעמי הארץ שהם בני נחש דהיינו הקליפה הידועה ל"י.

¹⁰³ **וכפי שיבאר** לקמן בביאור הסבי דבי אתונא. שהיו חכמים בכל החכמות אבל הכל נשאר כחכמה בלבד שלא מחייב למעשה. וכמבואר בתורה יט תנינא.

¹⁰⁴ **וכן איתא בזהר** מי שאומר רק התורה דהיינו ולא המעשה הוא כופר בעיקר והאומר רק מעשה הוא מקצץ בנטיעות (ריצ"ח כח ב 12)

¹⁰⁵ **עיין חיי מוהר"ן** אות ש"ס – אָמַר אֵינִי אוֹמֵר לָכֶם מִתּוֹרַתִּי כִּי אִם הַפְּסָלֶת וְהִיא נְמוּקָה אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת מְדַרְגּוֹת מְכַפֵּי מֵהַ שְׂאֵנֵי מִשְׁיָגָה, וְאֵינִי יוֹכֵל לִזְמַר נְמוּךְ יוֹתֵר וְכָבֵד נְרָשָׁם מִזֶּה בְּמִקּוֹם אַחֵר:

¹⁰⁶ גם בדפוס ותולד-אילו, ותולד-אלו

¹⁰⁷ לשה"כ תהלים צד ז.

¹⁰⁸ **תהילים פרק צד** (ז) וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יְהוָה וְלֹא יִבִּין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: (ח) בֵּינוּ בַעֲרִים בָּעַם וּכְסִילִים מִתֵּי תִשְׁפִּילוּ: (ט) הֲנִטַע אֵין הָלֵא יִשְׁמַע אִם יֵצֵר עֵין הָלֵא יִבִּיט: (י) הֵיטֵר גּוֹיִם הָלֵא יוֹכִיחַ הַמֶּלֶךְ אֶדָם דָּעַת:

במעשה בני אדם/טו. עי"ז את יראי ה' המוסרים נפש לעבוד את ה' לא יכבדו [ע"א/טא], ומחרפים ומביישים/עב. אותם. ובשביל זה בושה/עג. שמביישים את יראי ה' נקרא ע"א/טו. עבודת אלילים, כמ"ש שהושע הנביא מוכיח את ישראל שעובדים עבודה זרה (הושע ט/טו) וינזרו לבושת, פי' שהיו נפרשים ממני ללכת אחרי הבשת שהיא עבודת אלילים, כי עובדיה יבושו ויכלמו ממעשיהם. כי הבושה והחירוף נעשה מהכפירות /טו/שהן עבודת אלילים. רוצה לומר שכשאדם כופר באמונה בה', זו בושה לו, הכי נמי כשהוא מחרף יראי ה' היא כעבודה זרה :

אות ב

עד כאן דיבר מצדיקים שנרדפים ע"י תלמידי המפורסמים של שקר. ועתה ידבר על כל אדם כיצד יתנהג כשמחרפים ומבזים אותו. ומסתמא בעיקר הכוונה לאנשי הצדיק שמחרפים אותם בגלל הצדיק. וכידוע שבזמנו היו חסידי ברסלב נרדפים ע"י המתנגדים לחסידות בכלל ולברסלב בפרט, וסבלו לא רק חרפות וביזיונות אלא גם מסירות ורציחות. על רבנו היו מסירות לשלטון ואת אנשיו רדפו עד שלא היה להם הכח לסבול עי"מ סימן תב ועל מוהר"ן עוד יותר כמבואר בקונטרס ימי התלאות, ועצה זו היתה נחוצה להם מאד/טו. ועד היום היא נחוצה מאד.

מלבי"ם – (ז) ויאמרו – ועל ידי הטענות האלה יאמרו ויוכיחו, כי לא יראה יה – שה' אין משגיח בעולם, שאם היה משגיח היה עושה משפט לעשוקים ונקמה ברשעים, ובהכרח שלא יראה את עניני העולם השפל, ולא יבין את כל הנעשה שם, ובין המכחישים ההשגחה היו שתי כתות, כת א' היו מכחישים רק ההשגחה על ענינים הפרטים, אבל לא היו מכחישים הידיעה, כי אמרו שה' יודע את הכל בידיעה קדומה מראשית ויודע כל הדברים מצד כללותם לא מצד פרטותם, כי ידיעת הפרטים יהיה ע"י הראיה בעיניהם וה' אין לו כלים גשמיים לראות בהם וא"א שיראה דברים הפרטים המתחדשים, וכמ"ש במו"נ (ח"ג פט"ז) בשם הפילוסופים, ועז"א ויאמרו לא יראה יה. ויש שהיו מכחישים גם הידיעה, וכמ"ש ג"כ הרמב"ם שם וכמ"ש מה העמוד הזה אינו רואה וכו', ואלה היו מכחישים גם הבינה שהוא מן הקודם אל המאוחר, ויאמרו לא יבין אלהי יעקב – והכת הראשונה היה ראייתם מצד שאינו מעניש הרשע תיכף והרשעים מצליחים שהוא מ"ש אל נקמות הופיע וכו' עד מתי רשעים ה', והכת השני' היה ראייתם ממ"ש עמך ה' ידכאו וכו' אלמנה וגר יהרוגו, שאם יש לו ידיעה כללית מראשית קדומים לא היה ראוי שיברא רשעים מחריבים את הישוב, וכמו שנמצאו כל הטענות האלה בוכחי איוב וריעיו כמ"ש, ועז"א לא יבין אלהי יעקב שגם לא יבין מן הקודם אל המאוחר:

טו עיין זהר האזינו אדרא זוטא דף רצג: עיני דרישא וכו' (בסולם אות קלה) מדובר בעיני ז"א שהם בחי' עיניו כיונים לשון הונאה כי נראה לפעמים כישן ולפעמים ער. ומבאר הסולם עיני ז"א הוא סוד השגחה בשכר ועונש מעשי התחתונים, כי כשמעשיהם טובים אזי לא ינום ולא ישן, ושמרעים מעשיהם אזי אומרים לא יראה ולא יבין, כי ע"י שמגבירים שמאל על ימין נסתרות העינים מהם. והמתוק מדבש ביאר שזהו סוד הדורמיטא היינו שבאמת יש ענין שז"א ישן כדי לחדש את המוחין אבל ודאי שגם אז משגיח ע"י הנוק' ורק לרשעים נראה כישן.

והבאור הפשוט הוא כשאדם מעשיו לא מתוקנים אזי לא ראוי להשגחה גלויה, והקב"ה מפנה פניו ממנו ומשגיח עליו בדרך נעלמת, כדי שאם יחטא ח"ו לא יהיה נידון כחוטא בבית המלך. על כן שלא עושין רצונו של מקום נדמה שלא יראה ולא יבין ה' במעשי בני אדם.

^ט לשה"כ תהלים טו ד'.

טא תהלים טו (ד) נבְּהוּ בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֵת יְרֵאֵי יְהוָה יְבַדְּ נִשְׁבַּע לְהַרְעוֹ וְלֹא יִמַר: (ה) פִּסְפוּ לֹא נִתַּן בְּנִשְׁפָּה וְשָׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקַח עֵשֶׂה אֶלֶּה לֹא יִמוּט לְעוֹלָם:

עב מחרפים ומביישים – לעיל נקט מבזים ומחרפים.

עג צ"ע לכאורה צ"ל הביוש נקרא ע"א. ולשון רבנו משמע כאילו שלהתבייש זו עבודת אלילים, ואמנם כשמתבייש מבני אדם ולא מה' הבושה היא ע"ז. אבל כאן מדובר בבושה שמבייש יראי ה' ולא שמתבייש.

עד צ"ע לכאורה צ"ל להפך שעבודת אלילים נקראת בושה. וכן משמע גם בפסוק שמביא לקמן כראיה וינזרו לבושת משמע שנקרא בושה בעוה"ז כיון שסופו להתבייש לעתיד. ונראה שכיון שהכפירות גרמו להם לבייש את יראי ה' לכן הבושה שעושים נקראת על שם הכפירה.

אולי גם זה שאדם לא מתבייש לעבוד עבודה זרה זו בושה לו שלא מתבייש מהקב"ה אלא רק מבני אדם וזו בושה שהיא כפירה.

ע"ה הושע פרק ט (י) כְּעַנְבִים בְּמִדְבָּר מִצְאֹתֵי יִשְׂרָאֵל כְּבַבְיָרָה בְּתֵאנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רֵאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הֵמָּה בָּאוּ בְּעַל פְּעוֹר וַיִּנְזְרוּ לְבַשְׂתַּי וַיְהִיו שְׂקוּצִים כְּאֶהָבִים:

רש"י (י) כענבים במדבר – כענבים שהם חביבים במדבר כך חיבתני את ישראל. כביכור' בתאנה – כתאנה מבושלת בעץ התאנה. בראשיתה – בתחלת בישול התאנים. ראיתי אבותיכם – כן נראו אבותיכם בעיני לחבבם. וינזרו – אין נזירה בכל מקום אלא לשון פרישה. לבושת – לעכו"ם שהיא בשתם. ויהי שקוצים – לפני. כאהבם – את בנות מואב:

רד"ק – באו בעל פעור וינזרו לבשת – היו נפרשים ממני ללכת אחרי הבשת שהיא העבו"ם שעובדיה יבושו ויכלמו ממעשיהם:

ט משמע כיון שיש להם טענה על הקב"ה, מוציאים זאת בחירופים על יראי ה'.

עיין כוכבי אור – ששון ושמחה אות יג – ועי' בלקוטי הלכות, הלכות חובל ב' פתחו' הלכה ג' אות ב' מה שכתב שם מוהר"ן ז"ל שכל מי שפוגם בכבוד ישרא' חבדו על ידי זה פוגם בכבוד השם יתברך, פי' קד'שא ב'ר'יה הוא וישרא'ל כל'א חד וכו' עי' שם:

ט ידוע שאת מוהר"ן ואנשיו רדפו אפילו יותר מרבנו, וכן נמשך גם בכל הדורות כמו שסיפר רבי לוי יצחק זצ"ל שהטשערינרב הלך ברחוב והמתנגדים זרקו עליו צואה, וכמו שמוספר בימי שמואל על רבי שמואל הורוביץ רדיפות נוראות ובאבי הנחל על הסבא רבי ישראל אודעסער איך רדפוהו, ובניסים ניצל ממוות, והיו בזמנו מעשים שחסידיים רצחו מי שהתקרב מהם לברסלב. וגם היום לא פסקו המחלוקות והיא עצה מעשית בכל יום.

ועיין מה שכתב רבי אברהם בן נחמן בספרו כוכבי אור – ששון ושמחה אות יא – וכן בין תלמידי אדמו"ר ז"ל פגודע ל'מי שקפי בזה קצת, שר' שמואל אייזיק ז"ל היה באמת איש פשר וצדיק, ואף על פי כן וכו', וכן הרב ר' יצחק וכו' ובאזני שמעתי מאבי הרני פפרת משכבו ששמע

וכשיש ליראי השם חרפות ובושות מהכופרים האלו, עצה ע"ז על זה לקיים (תהלים כב)/ע"י, אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם, כי לחרפות ובזיונות, הסגולה/ע"י לזה בחי' תולע, לחשוב שאין אני חשוב שיכבדו אותי יותר מתולעת/פ, ואין בי כח יותר מתולעת, ממילא אני סומך רק על ה', ובוטח רק בו, ומאמין שהכל רק ממנו. ומודה לדבריהם שאני חרפת אדם ויעשה בי ה' כרצונו.

ממוהר"ן ז"ל שרצה וכו' ומכל זה הביא לנו ראייה לענין מה שגם בימינו היו מעשיות כאלה כידוע לבקי בזה, כי זה כלל גדול שכל מי שלומד תורה נביאים וכו' והוא אומר שרק אז היו מעשיות כאלה, ועכשו לא, הוא בהמה ממש כי כל הקלקולים המובאים בהם כלם נמצאים גם היום בכמה בחינות בכלליות ובפרטיות כי גם בעצם שפלותנו בדור היתום הזה, בגדל ועמק תכלית תכלית דיוטא התחתונה שאנו מנחים בעת, עוד לא שב חרון אף היצר מאתנו, ועוד מתגרה בכל אחד כעס וחרמה בקנאה ורדיפת הכבוד, בלשון הרע ושנאת חנם, וכל אחד מדמה בנפשו שהוא מבין אמתו על חברו, שחברו מחריב עולמות והוא רוצה לבנותם, שחברו פלו שקר והוא פלו אמת וזה הדבר בעוכרנינו להרחיק מהאמת יותר מהכל.

^ע תהלים כב (ה) בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו: (ו) אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בוש: (ז) ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם: (ח) כל ראי ילעגו לי יפטירו בשפה יגיעו ראש:

המצודות פירש תשש כוחי כתולעת חרפת אדם הפירוש שכשמבזים איזה אדם אומרים לו שהוא כמוני.

ענין מעם לועז עפ"י יעב"ץ שהפירוש אנכי תולעת ולא איש ואיני סומך כלל על כוחי אלא אני משליך בלבי בטחוני בך.

מלבי"ם – (ז) ואנכי איני כמו האבות – ואצלי נתהפך הדבר בשינוי גדול, שמלבד שאיני משיג התכלית מן הבטחון כי אינך מושיע, עוד שב הבטחון עצמו לי לחרפה גדולה, כי אנכי – מצד עצמי תולעת ולא איש – ר"ל לענין המעלה שיש לאיש על התולעת איני איש רק תולעת, אבל לענין החסרון שיש לאיש על התולעת יש לי חרפת אדם – מחרפים אותי כאלו הייתי אדם ולא תולעת, (שעל התולעת לא ישימו לב לחרפו), ויותר מזה שלענין החרפה איני בעיניהם כאדם אחד כי אני בזוי עם – שמבזים אותי כאלו אני עם, שמחזיקים אותי לענין החרפה כקיבוץ גדול, עד שכל רואי ילעגו לי.

^ע צ"ע שנקט כאן לשון סגולה. ואילו בהמשך דבריו כותב שע"י בחי' הזאת מנצח את אויביו.

^פ ענין לקוטי תפילות – ותזכני ברחמיך לאמונה שלמה ולענוה אמתיות ואזכה להרגיש שפלותי באמת, ואדע באמת כי "אנכי תולעת ולא איש" ותצילני ברחמיך מכל מיני חרפות ובזיונות ותתן לי כח להתגבר על כל השונאים והחולקים על האמת לנצח אותם ולהשפילם עד עפר:

שע"י בחי' הזאת מנצח אויביו ע"י שמשפיל עצמו ומאמין שכל הבזיונות מה' ית'. **כי תולע הוא בחי' אמונה**,^א כמ"ש (איכה ד')^ב הַאֲמוּנִים עָלֵי תוֹלַע פשוטו קינת ירמיה על שהעשירים שבישראל שהיו רגילים בבגדי צבעונים מתולעת השני, עתה בזמן החרבן ירדו כל כך עד שחבקו אשפתות לחפש לעצמם בגד. ורבנו מצא בלשונו רמו שתולע רומז לאמונה ותולע/ו **הוא בחי' אברהם שהוא ראש למאמינים** [ו']^ג כי הפיץ את האמונה בעולם של כפירה וחרון אף, ועשה נפשות לאמונה הקדושה והיה להם לראש/ו, וכן לפני הברית בין הבתרים הקב"ה הבטיח לאברהם שזרעו יהיה רב עד אין ספור כמו הככבים, ואברהם אבינו האמין כמ"ש (בראשית טו) **והאמין בה'**^ד צ"ע בנדרים לב. אמרו שאברהם אבינו בגיל שלש הכיר את בוראו, ובברית בין הבתרים היה בגיל שבעים. ואולי כוונת רבנו שבאמונה זו שהאמין בברית בין הבתרים שיצא ממנו זרע רב, השריש אמונה בכל זרעו שיצא ממנו.

^א **אמונה** בחי' מלכות שהיא בחי' שפלות ומאידך היא גבורות כידוע כי השפלות שלה היא כלפי המשפיע והגבורות הן להמליך את משפיע ולהלחם בכל מי שלא ממליך אותו. וזה בחי' תולעת שי שבה שני כוחות לכלות בפייה אפילו העץ הקשה ומאידך היא סמל לשפלות כמ"ש שדוד המלך אמר אנכי תולעת ולא איש. וכן דוד המלך נלחם מלחמות ה' ומאידך נהג בתכלית השפלות ביחס לכבוד עצמו כמבואר בשמואל-ב טז י' כששמעי קילל אותו קללה נמרצת אמר ה' אמר לו קלל.

^ב **איכה פרק ד'** (ד) דְּבַק לְשׁוֹן יוֹנָק אֶל חֲכוֹ בְּצִמָּא עוֹלָלִים שְׁאֵלוּ לָהֶם פֶּרֶשׁ אֵין לָהֶם: (ה) הָאֲכָלִים לְמַעַדְנִים נְשָׁמוּ בְּחוּצוֹת הָאֲמִינִים עָלֵי תוֹלַע חֲבָקוּ אֲשַׁפְתוֹת:

רש"י (ה) האמונים עלי תולע - על בגדי צבעונין. האמונים - לשון (אסתר ב) ויהי אומן את הדסה. אשפתות - אשפות של זבל שוכבים על האשפות בחוץ:

^ג **ותולע הוא בחי' אברהם** - שאע"פ שכתוב בו האדם הגדול בענקים עשה עצמו כתולעת קטן ושפל. עיין ילקוט שמעוני שמואל-א פ"י רמז קיא - ד"א "גאות אדם תשפילנו" זה אדם הראשון שהשפיל אותו ונתגרש מגן עדן. "ושפל רוח יתמוך כבוד", (וה אברהם) "האדם הגדול בענקים" שהשפיל עצמו ואמר "ואנכי עפר ואפר", לפיכך קורוהו האדם הגדול שהיה גדול מאדם הראשון בהשפלתו.

^ד המקור בשיר השירים רבה ד ט תשורי מראש אמנה זה אברהם. ביאור הענין במנחת קנאות (להרשב"א) פ"ד. לשון רבינו במהר"י ברונה [שנת ר' פ] עה"ת תולדות כה כג.

^ה **שיר השירים רבה** (וילנא) פרשה ד ג' ד"א תשורי מראש אמנה, זה אברהם שכתוב בו והאמין בה',

מדרש לקח טוב שיר השירים ד' ח' - מראש אמנה. בזכות אברהם אביכם שהיה ראש למאמינים.

ספר מנחת קנאות (להרשב"א) - פרק יא: אברהם אבינו ראש לפלסופי האמת היה, ומצא עולם שומם בדעות בלתי אמתיות ובאמונות כוזבות, ולא היה שכל האדם בימים ההם עובר הגלגל, והיו עובדים לכ"מ, ואומרים כי השמש הוא האלוה הגדול ומנהיג העולם העליון, והעולם השפל, ותכלית עיון מי שנתפלסף בזמן ההוא, שה' הוא כח הגלגל והככבים הם גופים, וזה היה סבה בתחלה להתפשט באומות סכלות אמונת הקדמות, עד שבא אברהם אבינו ע"ה והאיר פני המזרח, נתן ללבו וקנא לאלהיו להעתיק האמונה הזאת, והתחיל לחלוק עמהם, והביא ראיות שכליות והתחיל להכחיש ולבטל ולעקור שבוש דעתם, ולאמת להם בראיות ברורות ובמופתים חותכים, מציאת הש"י ואחדותו, ושהוא ית' נבדל מן הגלגל, ואינו כח בו, והוא לבדו פועל כל, וחדוש הגלגלים והככבים כולם ברצונו, וטענו עליו וחלקו כל החכמים שהיו בימיו, כמ"ש בדבריהם ובדברי הימים שלהם, והביא הרמב"ם ז"ל בספרו המורה (ג, כט) לשון הספרים ההם, וז"ל ואמנם אברהם שגדל בכוחא כשחלק עם עמו, אמר שיש עושה בלתי השמש, טענו עליו בכך וכך וזכרו בטענותיהם, מה שהוא מבואר נגלה מפעולות השמש במציאות, ואמר להם, צדקתם! אבל הוא כגרון ביד החוצב בו, עכ"ל, סוף דבר נתאמץ בדרכי ה' עד שמשך לב קצתם להחזיק בדת האמת, כמו שהעיד עליו הכתוב, ואת הנפש אשר עשו בחרן, ותרגם אונקלוס וית כל נפשתיא דשעבודו לאורייתא בחרן, וכו'.....ע"ש

^י **להבדיל מהבית מדרש** של נח שם ועבר שגם שם היתה אמונה קדושה אבל לא למדו אותה בחוץ אלא רק כדי שיהיה בחי' קיסטא דחיותא בעולם של תוהו וכפירה.

^א **בראשית פרק טו** (ד) וְהָיָה דָּבָר יְדוּד אֲלֵיו לְאָמֹר לֹא יִרְשָׁהּ זֶה כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיף הוּא יִרְשָׁהּ: (ה) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הֲבֵט נָא הַשָּׁמַיְמָה וְסַפֵּר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה וְרַעְיָהּ: (ו) וְהָאֲמֵן בִּידוּד וַיִּחְשְׁבָהּ לוֹ צְדָקָה:

רש"י (ו) והאמין בה' - לא שאל לו אות על זאת אבל על ירושת הארץ שאל לו אות ואמר לו במה אדע: ויחשבה לו צדקה - הקב"ה חשבה לאברהם לזכות ולצדקה על האמונה שהאמין בו. ד"א במה אדע לא שאל לו אות אלא אמר לפניו הודיעני באיזה זכות יתקיימו בה אמר לו הקב"ה בזכות הקרבנות:

רמב"ן (ו) והאמין בה' ויחשבה לו צדקה פירש רש"י הקדוש ברוך הוא חשב לו צדקה וזכות על האמונה שהאמין בו ואינו מבין מה הזכות הזאת, למה לא יאמין באלהי אמן, והוא הנביא בעצמו, ולא איש אל ויכוח ומי שהאמין לשחוט את בנו היחיד האהוב ושאר הנסיונות איך לא יאמין בבשורה טובה: **והנכון** בעיני כי יאמר שהאמין בה' וחשב כי בצדקו של הקב"ה יתן לו זרע על כל פנים, לא בצדקת אברם ובשכרו, אף על פי שאמר לו "שכרך הרבה מאד" ומעתה לא יירא פן יגרם החטא ואף על פי שבנבואה הראשונה חשב שתהיה על תנאי כפי שכר מעשיו, עתה כיון שהבטיחו שלא יירא מן החטא ויתן לו זרע, האמין כי נכון הדבר מעם האלהים, אמת לא ישוב ממנה, כי צדקת ה' היא ואין לה הפסק, כענין שכתוב (ישעיה מה כג) בי נשבעתי (נאם ה') יצא מפי צדקה דבר ולא ישוב: או יאמר כי אברהם האמין שיהיה לו זרע יורש על כל פנים, והקב"ה עוד חשב לו ההבטחה הזו שהבטיחו צדקה, כי בצדקת ה' יעשה כן, כמו אלהים חשבה לטובה (להלן נ כ), וכן ותחשב לו לצדקה (תהלים קו לא) דפנחס, שחשב לו הבטחתו זו שבטח בשם במעשה ההוא לצדקה לדור ודור, כי לעולם ישמור לו האל בעבורה צדקתו וחסדו, כדרך לעולם אשמור לו חסדי (שם פט כט):

עיין זהר נשא קמו (בסולם אות קצ קצא) מקשה מי חשב צדקה למי וכו' ע"ש.

^ח **צ"ע מה הראייה** מפסוק זה שאברהם היה ראש למאמינים הרי קדמו לו נח ושם ועבר. וגם אברהם האמין בה' הרבה שנים לפני ברית בין הבתרים. ואולי כוונת רבנו שאברהם ראש ואב לעם של מאמינים שיצא ממנו. ואע"פ שאברהם היה ראש למאמינים כמבואר בספרים שביטוי זה נאמר עליו כיון שהוא הראשון שפרסם בעולם שכולו היה עבודות ורות את האמונה בה'.

ובבחי' אברהם שהוא בחי' אמונה, משבר ומבטל הירא ה' את ע"א עבודה אלילים והכפירות והבזיונות, ומתגבר על הכופרים, בבחי' (תהלים כ) ו' בגבורות ישע ימינו דהיינו שע"י הגבורה שבחסד מתגבר להשפיע אמונה ולבטל הכפירה של הכופרים.

כי אברהם שהוא בחי' חסד בחי' אמונה, שבמידתו מדת החסד, השפיע את אמונה בעולם, **בחי' ההבטחה** שהבטיח הקב"ה לדוד **(שם פט) ו' וחסדי לא אפיר ולא אשקר באמונתי**, פי' את החסד שהבטחתי לך שמזרעך יהיה מלך המשיח, לא אבטל לעולם ולא אפגום נאמנותי (פסוק זה הוא בפרק הפותח במשכיל לאיתן האזרחי ובמדרש/א' מבואר שהכוונה לאברהם אבינו) ורבנו מצא כאן רמז לקשר בין חסד ואמונה. **בימין הזאת** שהיא השפעת אמונה **הוא מתגבר על אויביו, כי נעשה בבחי' (נחום ב) ו' אנשי חיל מתולעים**. פשוטו מדובר בבשורת הנביא שהכסדים יפילו את ממלכת אשור, ובגדיהם יהיו אדומים כמו צבע תולעת השני מדם ההרוגים. ורבנו דורש על המלחמה בכופרים המחרפים את יראי ה', שהעצה נגדם היא לא להיות אנשי חיל מחרפים כמותם, אלא להיות אנשי חיל שפלים שומעים חרפתם ואינם משיבים בחי' אנכי תולעת כנ"ל. כי עיקר ההתגברות על המחרפים והמבזים את יראי ה', היא למנוע מהם להפיל אותי למדתם להחזיר להם חרפה ובוז, אלא להפך לשתוק בשפלות אהבה/י' חמלה וחסד/י' והודאה/י' וכמבואר בתורה רעז/י'. **ובזה החסד הוא**

^ט **תהלים פרק כ' (ז) עתה ידעתי כי הושיע ידוד משיחו יענהו משמי קדשו בגבורות ישע ימינו:**

רש"י (ז) עתה ידעתי – זו היא הרננה שרנן עתה בתשועה זו שבאה ליואב ולישראל, ידעתי שחפץ המקום בי וענני משמי קדשו כי תשועתם היא תשועתי:

רד"ק (ז) עתה ידעתי. יאמר כל אחד ואחד מישראל, עתה ידעתי. כי הושיע ה' משיחו, כלומר, משיחו ומלכו הוא, והוא רוצה בו, ולא כמו שהיו אומרים עליו אויביו כי חוטא היה ולא היה רוצה האל בו, כמו שהיו אומרים לו, אין ישועתה לו באלהים סלה (מומור ג, ג). ועתה כשתושיעו יודו כולם כי משיחו הוא והוא מושיעו. יענהו משמי קדשו בגבורות ישע ימינו, כי במעט עם היה מפיל רבבות מאויביו, ולא היה יכול להיות זה אלא בגבורות ימין האל שישלח להושיעו:

^י **תהילים פרק פט (לד) וחסדי לא אפיר מעמו ולא אשקר באמונתי:** (לה) לא אפיל ברייתי ומוציא שפתי לא אשנה: (לו) אחת נשבעתי בקדשי אם לדוד אבנב: (לז) ורעו לעולם יהיה וקסאו כשמש נגדי:

מצודות דוד (לד) וחסדי – אבל לא אפיר חסדי מכל וכל לקחת ממנו המלוכה לעולם כי תשוב לזרעו בימי המשיח. באמונתי – במה שהבטחתי באמונה:

רד"ק (א) משכיל לאיתן האזרחי. אמרו רז"ל (ילקוט"ש רמז קעח), איתן זה אברהם אבינו. ולפי הפשט הוא הנוכח בספר מלכים (מ"א ה, יא), ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי, והוא איתן בן זרח בן יהודה. וכן תירגם יונתן, מאיתן בן זרח. וכן הוא בדברי הימים (א ב, ו), ובני זרח זמרי ואיתן והימן, והיה מחכמי ישראל וחיבר זה המזמור על אורך הגלות ושם עקרו מלכות בית דוד שהיא בטלה זה כמה שנים, כי הוא קרן ישראל, ובבוא המשיח יאסף הגלות, לפיכך שם כל תלונתו על דבר המלך מזרע דוד שלא היה זה כמה ואמר:

מלבי"ם (א) משכיל לאיתן – נוסד בגלות, בו ידבר על הברית שכרת ה' עם בית דוד, שהופר ואין מזרעו מושל על ישראל, והמליץ יאמר כי הנהגת ה' הכללית שבה מנהיג את העולם הוא מיוסד על החסד ועל האמונה, והראה כי גם הברית שכרת עם דוד נוסד ג"כ על שני עמודים אלה, כי כמו שינהיג את הכלל בחסד ואמת, כן יש אתו הנהגה כזאת על אישים פרטיים, שהוא מלכות בית דוד שמכוון נגד הנהגת עולם הכללי וכאלו האחד דפוס לחברו, ועל פי זה יצעק מרה על שהחסד והאמת אשר בהנהגה הכללית עדין קיים ומתמיד, והחסד והאמונה שהוסד עם בית דוד הורס ונפרץ נשבת ואיננו.

^א **ילקוט שמעוני מלכים-א פ"ו רמז קפד** – דבר אחר מהו בירח בול בירח מבול חסר מ' כנגד ארבעים יום, שאע"פ שנשבע הקב"ה כי מי נח זאת לי אעפ"כ מ' יום בכל שנה היו אותם הימים עושים רושם בעולם עד שעמד שלמה ובנה את בית המקדש ופסקו אותם מ' יום לפיכך כתיב חסר מ' כנגד ארבעים יום שפסקו. משנעשה הבית בירח בול נעשה נעול י"ב חדש והיו הכל ממלמלים על שלמה לומר לא בנה של בת שבע הוא היא הקב"ה משרה שכינתו לתוך מעשה ידיו והקב"ה חשב לערב שמחת בית המקדש בחדש שנולד בו אברהם, בירח האיתנים זה חדש תשרי ולמה קורא אותו ירח האיתנים שנולד בו אברהם שנאמר משכיל לאיתן האזרחי. וכיון שנפתח בחדש מועדות והקריב הקרבנות וירדה האש אמר הקב"ה עכשו נשלמה המלאכה שנאמר ותשלם כל המלאכה, ועל זה נאמר עמקו מחשבותיך.

^ב **נחום פרק ב (ג) כי שָׁב יְדוּד אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב כַּגְּאוֹן יִשְׂרָאֵל כִּי בְקִקּוּם בְּקִקּוּם וּזְמִירָהֶם שָׁחֲתוּ:** (ד) מִגֵּן גְּבִרְיָהוּ מְאָדִם אֲנֹשִׁי חֵיל מִתּוֹלְעִים בְּאֵשׁ פְּלֹדֶת הֶרְקֵב בְּיוֹם הִכְיָנוּ וְהַבְּרוּשִׁים הֶרְעֵלוּ:

מצודות דוד (ג) כי שב וגו' – כי עתה ניח וישקט ה' את גאון יעקב להיות כגאון ישראל ר"ל כמו שהיה מאז ומקדם. כי בקקום בוקקים – כי המריקים הם הכשדים הריקו את אשור ושחתו זמוריהם ר"ל לקחו עשרם והרגו גבוריהם ולכן תשב במנוחה והשקט כי אין לך לפחד עוד מאשור: (ד) מגן גבוריהו מאדם – המגן של גבורי הבוקקים הכשדים יהיו אדומים מדם החללים. אנשי חיל מתולעים – יהיו מלובשים בגדי תולעת שני שהיא צבע אדומה ר"ל בגדיהם יהיו צבועות מדמי ההרוגים. באש פלדות הרכב וגו' – ר"ל ביום שהכינו את הרכב למלחמה היה נראה כאלו הולך בלפידו אש כי הברזל שעל גלגלי הרכב היה מוציא ניצוצי אש במרוצתם על הסלעים. והברושים הרעלו – ר"ל המקלות של ברוש העשויות כחניתות המחודדות בראשן כבר הושם שם הסם הממית כי הכינו מקלות כאלה על המלחמה:

^ג **עיין בעש"ט עה"ת פרשת קרח** אות ג' בהערת הבאר מים חיים אות ד' – ואתה אחי ראה כמה טובות עושים לך המצירים והשונאים המצערין אותך ומחלישין דעתך, כי אז תלך לבטח דרכך, **ורוונות היא לך לשלוח להם**, וכן מרן **הקדוש הריב"ש טוב נהג שבכל כחו עשה טובות לשונאיו** להעלותם, ואתה אחי אם תתגרה בהם להמיתם ולהענישם, זהו הנקל, אבל את נפשך קללת וחלק נפשך המתה, ולכן העצה שתיקה בלב שמח, ובכל כחך תבקש מאל יתברך לתקנם ותאהוב אותם כבבת עין, אבל יש רע גמור וממילא יהיה כלה ואבד, אבל זה לא נמסר לך חלילה אלא לבוהן לבות וכליות.

^ד **כמ"ש (משלי כה כא) אם רעב שונאך האכילהו לחם וכו' כי גחלים אתה חותה על ראשו.**

^ה **עיין בסוף לשון רבינו**. יוד לשון אודה.

מתקן אילוי האלפין הנפולים הנ"ל, שמהם קבלו תורה הרבנים שלהם, והצדיק ע"י שעושה עצמו תולע במדת החסד והאמונה מתקן את האלפין בבחי' (שמות כ) וי"ו ועושה חסד לאלפים כלומר האדם שעושה חסד הקב"ה משלם שכרו עד אלפים דור, ורבנו דורש שהצדיק ע"י עשיית חסד מתקן את האלפים :

אות ג

ולבא לחסד הנ"ל להיות בבחי' אנכי תולעת המשפיל עצמו ומאמין שהכל מה', ובוה מתגבר על כל הכפירות, לזה א"א לבא אלא ע"י שיכניס ת"ח תלמידי חכמים צדיקים לתוך ביתו/ו"ו ביתו תרתי משמע להכניסו לביתו כפשוטו ולשמשו וע"ז להכניס לבית דעתו את דעת הצדיק. **כי המכניס אורחים ת"ח אמיתים לתוך ביתו כאלו הקריב תמידין,** שמעשה זה מכפר לו על כל עוונותיו כקרבן התמיד שכתוב בו צדק ילין בה, וע"י שמשמש את הצדיק בביתו לומד ממנו להתנהג בבחי' אנכי תולעת ולא איש מלחמה, וע"ז להכניע את המתנגדים המחרפים יראי ה', ולתקן את האלפין הנפולין שמהם נעשו החירופים שלהם, וכפי שיתבאר בכוונות התמיד הוא בחי' עולת המכניע תולע דסט"א שרוצה לכלות את העולם, והוא בחי' המחרפים הרוצים לכלות את יראי ה' ובחי' 'אנכי תולעת מכניע אותם. **כמאמר חז"ל (ברכות יוד ע"ב) ו' על הפסוק איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו' (כ"א/כ"ב) וחז"ל דרשו לשון תמיד שרומז שע"י שהיו משמשים אותו בביתם בכל פעם שעבר אצלם נחשב להם**

¹⁰ **עיין תורה רעו** – דע פשוט מחלקת על האדם, אין לעמוד עצמו כנגד השונאים, לומר כמו שעושה לי כן אעשה לו כנגדו. פי זה גורם שהשונא יבוא למבקשו, לראות בו, חס ושלום, מה שהוא רוצה לראות בו, רק אדרבא ראוי לדון אותם לכף זכות, ולעשות להם כל הטובות, בחינות: "ונפשי כעפר לכל תהיה", כמו העפר שהכל דשין עליה, והיא נותנת להם כל הטובות אכילה ושתיה וזהב וכסף ואבנים טובות, הכל היה מן העפר, כמו כן אף על פי שהם חולקים עליו ומבקשים רעתו, אף על פי כן יעשה להם כל הטובות, כמו העפר כנ"ל: והוא כמשל, כשאחד חותר תחת בית חברו, אם הוא יעמוד עצמו ויחתר גם כן כנגדו, אינו נודאי בקל יבוא החותר למבקשו, אבל כשאחד חותר ויחברו עומד בפנים ושוף עפר ועושה תל כנגדו, אינו מפיר מחשבתו, ואינו יכול השונא לעשות מבקשו, כמו כן אין לעמוד כנגד השונאים לעשות כנגדם, שזהו בחינת שחותר גם כן כמו השונא, שעל ידי זה יבוא למבקשו בקל. אבל על ידי בחינת עפר, בחינת "ונפשי כעפר" כנ"ל. על ידי זה מפיר מחשבת השונא כנ"ל, ואינו כורה שחת בה יפל, כי נופל ונשאר בהשחת שפירה על חברו על ידי העפר שנשפף עליו, כי חברו עומד ושוף עליו עפר כנגדו כנ"ל, על ידי בחינת ונפשי כעפר כנ"ל:

¹¹ גם בדפוס ותולד אילו, ונתחצו-אל

¹¹ **שמות פרק כ ד** (ד) לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים מפעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: (ה) לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ידוד אלקהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי: (ו) ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי:

אור החיים (ו) ועושה חסד לאלפים וגו' פירוש שגם עושה חסד אין הקב"ה משלם לו כל חסדו תיכף ומיד, אלא בוחר לו אופן פרעון הנאות לו לדורות, והולך ופורע בכל דור אשר יצטרך אליו, ויש בו דבר המעמיד הגנה והצלה עד אלפים, והוא מאמרם ז"ל (שמו"ר מד א) שאם היה הקב"ה פורע לאבות שכרם בעולם הזה היו מתפרנסים בניהם בכל דור ודור ובגליות, ואומרו ולשומרי מצותי, פירשו רבותינו ז"ל (סוטה לא) שאינה נמשכת עם האלפים, כי אלו שהם עובדים מראה אם יצטרכו הדורות לזכותו לא יאריך אלא עד אלף, כמו שמפורש בפסוק אחר דכתיב (דברים ז ט) לאלף דור וגו':

¹² **עיין לקוטי תפילות** על תורה זו אות [תכה] – רבונו של עולם אב הרחמן והחסד, זכני ברחמיך הרבים שאזכה למדת החסד דקדושה. ואזכה לאחו ולהתדבק במדתו של אברהם אבינו עליו השלום, שהיה עושה חסד כל ימיו. ותזכני ברחמיך הרבים להכניס אורחים הגונים בתוך ביתי. ויהיה ביתי בית ועד לחכמים, שאזכה להכניס אורחים תלמידי חכמים וצדיקים אמתיים לתוך ביתי. ואזכה לקבלם באהבה גדולה ובכבוד גדול ובשמחה רבה. ותזכני לעמוד לפנייהם ולשרתם ולשמשם בעצמי בכל מיני שרות ושמוש. ואהיה תמיד כבוש תחת יד תלמידי חכמים צדיקים אמתיים, ולשמש אותם תמיד, עד שאזכה להיות נכלל במדתו של אברהם אבינו עליו השלום, להיות שלם במדת החסד באמת. ותזכני ברחמיך לאמונה שלמה ולענוה אמיתית. ואזכה להרגיש שפלותי באמת, ואדע באמת כי "אנכי תולעת ולא איש". ותצילני ברחמיך מכל מיני חרפות ובזיונות. ותתן לי כח להתגבר על כל השונאים והחולקים על האמת לנצח אותם ולהשפילם עד עפר:

¹³ **ברכות דף י'** "עובר עלינו תמיד" אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מקריב תמידין.

מהרש"א – כאלו הקריב תמידין כו'. דמלת תמיד ודאי דנופל גם בדבר שקבוע לו זמן כמו שפירש"י בפרשת אמור להעלות נר תמיד מלילה ללילה כמו עולת תמיד שאינה אלא מיום ליום וכן תמיד דלחם הפנים משבת לשבת אבל הכא באלישע שעבר שם בדרך אורח לא שייך בו זמן קבוע ולכך דרשו מלת תמיד כאלו מקריב תמידין כמו שהתמידין מוזן גבוה הוא כן המארח ת"ח דאותו שלחן שלחן גבוה הוא במקום מוזב כמ"ש לפני האלהים כאלו נהנה מוזבחי שמים וק"ל:

¹⁴ מלכים ב ד' ט', וירושלמי סנהדרין פ"ה הל"ב

¹⁵ **מלכים ב פרק ד ח** (ח) ויהי היום ויעבר אלישע אל שונם ושם אשה גדולה ותחוק בו לאכל לחם ויהי מדי עברו יסר שמה לאכל לחם: (ט) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא עבר עלינו תמיד: (י) נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומגנורה ויהי גבאון אלונו יסור שמה:

מלבי"ם (ט) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי – ר"ל מזה שהנביא בא מעצמו לביתי ולא כפעם הראשון שהוכרתי להפציר בו, ומזה ידעתי שמצד שהוא איש אלהים קדוש – מצד זה עובר עלינו תמיד – שמגמת חפצו בעברו דרך שונם הוא רק עלינו – ובעבורנו לסעוד אצלנו ולזכות אותנו במצוה זו, שלכן עובר תמיד, שאכילתו כקרבן והתמדת בוואו כקרבן תמיד:

כהקרבת קרבן התמיד. **ובזה השימוש שעומד עליהם ומשמש אותם, זוכה לחסד הנ"ל**, שיהיה בכוחו להתגבר על מחרפיו ע"י שמקיים אנכי תולעת ולא איש מלחמה, באמונה שלימה **כמאמר (כתובות צו.)** **כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו** ^{כ"ו} **מונע ממנו חסד** כי רק ע"י שימוש ^{כ"ה} לצדיק אמיתי לומדים כיצד ועד כמה אפשר לקיים מדה זו בשלימות.

ובשביל זה הי' התמיד כבש ^{כ"ז} **כי הוא בחי' הכנסת אורחים, שמכניע עצמו ככבש לשרתם, בבחי' אנכי תולעת ולא איש, ונחשב לו כהקרבת כבש לקרבן התמיד** ^{כ"ח}, **כי ממנו** מהכבש של קרבן התמיד **נתתקנו האלפין, בבחי' (ירמי' יא.)** ^{כ"ט} **ואני פִּכְבֵּשׁ אֶלּוֹף** פשוטו היא טענת ירמיהו הנביא על אנשי ענתות, שכמו הכבש ההולך בהכנעה אחר בעליו לשחיטה, כן הוא הלך להוכיחם אע"פ שידע שרוצים להרגו. ורבנו מצא בלשונו רמז שהכבש מתקן את האלפין :

וזה בחי' כבש, שכבוש תחת יד רבו ומשמש אותם כך צריך להתנהג אל המחרפים ומבזים אותו:

וזה תמד גי' ד' אלפין ד' פעמים אלף גמט' תמד (111=4444 x) רמז **שהוא תיקון האלפין כנ"ל :**

וזהו (משלי כג.) ^{ל'} **למי מְדַנִּים [לא] למי שיח,** פשוטו היא שאלה ותירוץ, מי הוא שמעורר דינים, מי שהוא מרבה בשיחה. ורבנו מפרש שהדינים וטענות **היינו ע"י שיח,** דהיינו **ע"י ח"כם ש"ד י"הודאי על ידו מְדַנִּים, על ידו בא התנגדות :**

עתה יבאר את השאלה ותשובה ששאלו חכמי יון סבי דבי אתונא את התנא הגדול רבי יהושע בן חנניה ומה שהשיב להם.

וכפי שמבואר המעשה בגמ' בכורות דף ח: שרבי יהושע בן חנניה נשלח אל סבי דבי אתונא ע"י הקיסר להוכיח שהוא חכם מהם, אחרי שטען לקיסר שזמן עיבורו של נחש לא נבחן במציאות ע"י ניסיון ומחקר אלא ע"י לימוד מדיק פסוק בתורה.

^{כ"א} **כתובות דף צו.** אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד שנא' (איוב ו' יד) "למס מרעהו חסד" (מס' לישן נמוס ונחסר, דהיינו שמונע עצמו מרעהו) רב נחמן בר יצחק אומר אף פורק ממנו יראת שמים שנאמר ויראת שדי יעזוב.

מהר"ל חדושי אגדות – המונע תלמידו מלשמשו מונע ממנו חסד. יש לך להבין דבר זה, כי התלמיד יש לו חיבור וצירוף אל הרב כאשר הוא משמש לו, ולפיכך הרב המונע תלמידו מלשמשו מונע ממנו חסד, כי דבר זה חסד גמור הוא כי אין לך חסד יותר מזה שיהיה אל התלמיד צירוף וחיבור אל הרב, לפי שהם נבדלים זה מזה כאשר זה רב וזה תלמיד, ולכך המונע החבור הזה מונע ממנו חסד:

^{כ"ב} **זו גרסת הגמרות שלנו** אבל הרמב"ם והרא"ש לא גרסו כאילו.

^{כ"ג} **שימוש חכמים** היא אחת מארבעים ושמונה מדות שהתורה נקנית בהן כמבואר באבות ו' ה'. וכן בברכות ז: גדול שימושה של תורה מלימודה.

ועיין ברכות מז: אחרים אומרים אפי' קרא ושנה ולא שמש תלמיד חכם הרי זה עם הארץ א"ר הונא הלכה כאחרים.

^{כ"ד} שנות כט לח ופנחס כה ג'

^{כ"ה} **כמ"ש בפרשת** חנוכת המזבח ספר שמות פ' תצוה פרק כט (לח) **וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תְּמִיד:**

ובפרשת המועדות ספר במדבר פ' פנחס פרק כח (ג) **וְאִמְרָתְךָ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עַל־הַתְּמִיד:**

^{כ"ז} **הריצ"ח** (כח ה' 9) ביאר כאן שלחם הוא הדבר המחבר נשמה לגוף וה"נ הקרבן את הקב"ה לבריאה, כמ"ש "קרבני לחמי" דהיינו קרבן התמיד, שנים ליום תמיד. וכנגד זה ממש אמרו המחרפים והמתנגדים על הצדיק "נשחיתה עץ בלחמו" (ירמיה יא לקמן). דהיינו שאמרו שדייקא בדבר המחבר, שם נשים המוות להפריד, שכיון שהקב"ה היה מודיע את עוונם, דהיינו הדבר הגורם להפרידם מהקב"ה, עמ"נ שיחזרו בתשובה, אבל המתנגדים והמחרפים רצו למנוע החיבור.

^{כ"ח} **ירמיה פרק יא** (יח) **וַיִּדְוֹד הוֹדִיעֵנִי וְאָדָּעָה אֲזָרְאִיתִנִּי מֵעֲלֵיָהֶם: (יט) וְאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אֶלּוֹף יוֹבֵל לְטִבּוֹחַ וְלֹא יָדַעְתִּי כִּי עָלֵי חֲשָׁבוּ מִחֲשָׁבוֹת נִשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ וְנִבְרַתְנוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים וְשָׁמוֹ לֹא יִזְכָּר עוֹד:**

מלבי"ם (יט) שאני ככבש אלוף – שתחת שאני השתדלתי להתפלל בעדם רצו הם להרגני, והייתי דומה לכבש המלומד ללכת אחרי בעליו שבעת יובל לטבוח – הולך מעצמו בלא דעת כי רגיל ללכת אחרי בעליו ואינו נזהר ממנו, כן לא ידעתי כי עלי חשבו מחשבות – להרגני, ורצו להרגני באופן שלא יודע כלל שנהרגתי על ידם, כי אמרו נשחיתה עץ בלחמו – ניתן בלחמו עץ משחית ר"ל סם המות, ובוה נכריתנו מארץ חיים ושמו לא יזכר עוד – כי הנביא הנהרג ע"י חרב, שמו נזכר בכל דור שנהרג על קידוש ה' אבל הוא יומת באופן שלא יודע לאיש:

^{כ"ט} **משלי פרק כג** (כט) **לְמִי אוֹי לְמִי אָבוֹי לְמִי מְדַנִּים וּמְדַיְנִים לְמִי שִׁיחַ לְמִי פְצָעִים חָנָם לְמִי חֲכָלְלוֹת עֵינָיִם:**

רש"י (כט) לְמִי אוֹי לְמִי אָבוֹי – לשון צעקה ויללה. לְמִי מְדַנִּים לְמִי שִׁיחַ – לְמִי שִׁישׁ לוֹ מְדַיְנִים עִם הַבְּרִיּוֹת וְשִׁיחָה יִתִּירָה, לוֹ אוֹי וְאָבוֹי כִּי בָרַב דְּבָרִים רַב פִּשְׁעוֹ. לְמִי חֲכָלְלוֹת עֵינָיִם – מְרֹוּב יַיִן מְאִדִּימִים עֵינָיו וְגַנְאֵי הוּא:

מלבי"ם – לְמִי מְדַנִּים? – שהם דינים וטענות, אשיב לך לְמִי שִׁיחַ – גדר השיח הוא הדיבור בלי שכל רק כפי פליטת דמיונותיו, המרבה שיח מרבה מדינים וריב.

^{כ"א} נקט מְדַנִּים מלש"כ במשלי ו' יט משלה מדינים בין אחים, במקום מְדַיְנִים או מְדַנִּים שכתוב בפסוק.

ומסופר שם שסבי דבי אתונא חכמי יון שהיו חכמים גדולים מאד בפילוסופיא של אריסטו/ל"ו ובכל החכמות/ל"ז ישבו במקום נסתר שנקרא בית האש. והתנא רבי יהושע בן חנניה הצליח בערמה להיכנס לשם ולגרום להם להרוג את השומרים, ושאלו אותו מה מעשיך. אמר להם אני חכם יהודי ובאתי ללמוד מכם חכמה. ואמרו לו א"כ נשאל אותך שאלה, והסכים ואמר אם תנצחו עשו בי כל מה שתמצו, ואם אנצח אתכם תבואו לאכול עמי בספינתי. ושאלו אותו יב שאלות ברמו והשיב גם הוא ברמו תשובה ניצחת על כל אחת מהשאלות, והודו לו שניצח אותם. ובאו לספינתו, והביאם בערמה אל הקיסר שהרשה לו להרגם כמבואר שם.

זו שאלה חמישית מהשאלות ששאלו, וכוונתם היתה בכל שאלה להטיל דופי בתורת ישראל, וכנ"ל מדובר בויכוח שמי שניצח סותר את כל תפיסת החיים של השני וגם בגשמיות יכול להרגו. וצריך למצא בכל שאלה את עומק כוונתם להטיל על ידה דופי בתורת ישראל, ולהבין את האחריות שלקחו על עצמם בויכוח הזה וכיצד רבי יהושע ב"ח ברמו קצר ניצח אותם באופן שהודו לו ואע"פ שלא בקשו להתגייר, אבל הודו מעצמם שניצח והסכימו לבוא לספינתו.

זו גרסת הגמרות שלנו – בני לן ביתא באוירא דעלמא אמר שם תלא בין רקיעא לארעא אמר להו אסיקו לי ליבני וטינא.

וזו גרסת רבנו היא גרסת העין יעקב – בְּנֵי לָן בֵּיתָא בְּאוּרָא דְעֵלְמָא אָמַר שָׁם קָם וְתֵלָא בֵּין שְׁמַיָא לְאַרְעָא. אָמַר לֵיהּ, אָסִיקוּ לִי לִיבְנֵי וְטִינָא (מהתם אמרי ומי איכא דמצי לאסוקי התם אמר ומי איכא דמצי למבני ביתא בין שמיא לארעא)

גרסת הגמרא "אסיקו לי לבני וטינא" ורבנו שינה וכתב "אפיקו לי לבני וטינא". וכפי שיתבאר כי מפרש שרמו להם להוציא את הטינא מהלב.

וזוהו שאמרו סבי דבי אתונא, בני לן ביתא באוירא דעלמא. ומבאר רבנו כי אילולי בני

אדם תלמידי המפורסם של שקר **הרוצים לערוך עבודתם ע"י התורה ששומעים מת"ח שידין יהודאין, ובאמת אין להם על מה שיסמוכו** [ל"ח/ל"ו] כנ"ל כי מבישא לא הוי טבא דהיינו מתורה שמקבלים משד לא יכולים לקבל עצה בעבודת ה' כיצד להמליך את הקב"ה, כי השד במהותו סותר את המלכות דקדושה, ואין לו אפשרות ותפיסה באלפין דקדושה אלא רק בחיצוניות שלהם, והוי כאלו רוצים לבנות בית באוירא כי אין להם עצות מעשיות, ל"ו אלא רק דבורי חכמה ומליצה יפים **כי ת"ח שידין יהודאין הם פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו, כמו השידין שפורחים באויר** [ל"ח/ל"ט] כיון שאין בהם יסוד העפר/י"ו. נמצא ששאלו אותו שיאמר להם חכמה במליצה יפה כדרכם, הפורחת באויר ולא מביאה למעשה, כי לדעתם העיקר הוא השכל אנוש ואין תועלת במעשה.

^{ל"ב} עיין מנחת קנאות לרשב"א פרק יד שלא כפר בה' אדרבה הביא ראיות למציאות ה' כאברהם אבינו אבל לא השיג ראייה על חידוש העולם ומה שלא השיג כפר בו וממילא כיון שהעולם קדמון הוא מחיוב המציאות התורה וקיום המצוות לא פועל כלום לתיקון העולם. ועי"ש שעליו בעצמו אין טענה אבל בוודאי שהיה אפיקורס ומי שמאמין בדבריו הוא אפיקורס, כי כל אמונה היא רק במה שמושיג בשכלו.

^{ל"ג} עיין ליקוטי אמרים לר' צדוק הכהן אמצע אות ח' – שבכל דור ידעו חכמי האומות של אותו דור את כל חכמת חכמי הדור ההוא בבחי' זה לעומת זה, בלעם ידע את חכמת משה וחירם את חכמה שלמה וסבי דבי אתונא את כל חכמת רשבי"א אלא שתפסו רק את החיצוניות בשכל בלבד בלא הרגשת הלב, וכיון שחכמה עילאה עיקרא תפיסתה רק באובנתא דליבא לא הבינו את עומק הדברים רק החיצוניות.

^{ל"ד} גם דפיר ותולד- אילו, ומתולד – אלו

^{ל"ה} לשון חו"ל במשנה הגיגה י.

^{ל"ו} **הגיגה י.** – מתנ"י היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו. פי' המקור לכך שאפשר להתיר נדר אין לו מקרא מפורש בתורה.

^{ל"ז} **כמבואר** באבות שהמעשים רומזים לשרשים בארץ והחכמה לנוף העץ. נמצא שמי שעושה עיקר מהחכמה, התורה שלו פורחת באויר בלא שרשים בארץ. עי"ש פ"ג מ"ז – הוא (רבי אלעזר בן עזריה) ה'ה אומר, כ'ל ש'חכמתו מ'רבה מ'מעשיו, ל'מה הוא ד'ומה, ל'אילן ש'ענפיו מ'רבין ו'שרשיו מ'עטין, ו'הרוח ב'אה ו'עוקרתו ו'הופכתו על פ'ניו, ש'נאמר (ירמיה יז) ו'היה כ'ערער כ'ערבה ו'לא י'ראה כ'י יבוא טוב ו'שכן ח'ררים כ'מדבר א'רץ מ'לחה ו'לא ת'שב. א'בל כ'ל ש'מעשיו מ'רבין מ'חכמתו, ל'מה הוא ד'ומה, ל'אילן ש'ענפיו מ'עטין ו'שרשיו מ'רבין, ש'אפלו כ'ל ה'רוחות ש'בעולם ב'אות ו'נושבות בו אין מ'זיזין אותו מ'מקומו, ש'נאמר (שם) ו'היה כ'עץ ש'תול על מ'ים ועל י'ובל י'שלח ש'רשיו ו'לא י'ראה כ'י יבא חם, ו'היה ע'להו ר'ענן, ו'בשנת כ'צרת לא י'דאג, ו'לא י'מיש מ'עשות פ'רי:

ועיין תורה ז' שקיום למעשה של העצות של הצדיק הן החוקקות את האמת בלב האדם. משמע שהלימוד בלא קיום לא מועיל שהאמת תאיר בלב ומה שמאיר רק בשכל אין לו קיום. כי זה פורח באויר.

^{ל"ח} הגיגה טו.

^{ל"ט} **הגיגה טז.** – ת"ר ששה דברים נאמרו בשדים שלשה כמלאכי השרת ושלושה כבני אדם שלשה כמלאכי השרת יש להם כנפים כמלאכי השרת וטסין מסוף העולם ועד סופו כמלאכי השרת.

^מ **עיין רמב"ן** ויקרא ז' ז' – ודע כי כאשר הבריאה מתחילה במעשה בראשית בגוף האדם ובכל בעלי הנפש והצמחים והמתכות מארבע יסודות, ונתחברו ארבעתם בכח אלהי, להיות מהן גוף גס מורגש לכל חמשת ההרגשות לעביו ולגסותו, כך היתה יצירה משני יסודות מן האש והאויר והיה מהם גוף אינו נרגש ולא מושג לאחת מן ההרגשות, כאשר נפש הבהמה איננה מושגת להרגשות לדקותה, והגוף הזה הוא רוחני יטוס לדקותו וקלותו באש ובאויר וכאשר ההרכבה בכל דבר סיבת ההויה וההפסד במורכב מארבע יסודות, כך היא במורכבים האלו משני היסודות, כי בהתחברותם יהיה בעל הגוף חי ובהתפרדם יהיה כמת:

ואמר רב יהושע בן חנניה **שם** קדוש, דהיינו תורה שהיא שמותיו של הקב"ה **וקם** ועמד באויר **בין שמיא לארעא** דהיינו שאמר להם תורה לשון הוראה שהיא בשמים ובארץ, דהיינו גבוהה מאד עם שכל גדול ואעפ"כ עם עצות מעשיות בעבודת ה'. ומבאר רבנו **היינו** שרמזו להם **שהת"ח האמיתי הוא בין שמיא לארעא, כתרגומו** של הפסוק המדבר בצדיק **[מא' / מב'] כי כל בשמים ובארץ, מג' ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא** דהיינו שהצדיק אוהו בשמים ובארץ]

ואמר אפיקו/מד' לי ליבני וטינא מהתם דהיינו שבזמן שהיה באויר אמר להם הוציאו לי לבנים וטיט משם. ומבאר רבנו שרמזו להם **כי טינא [מ"ה] / מ"ו** פירוש בוץ ועכירות **נכנס בלבם של אילומי** התלמידים של המפורסם של שקר **כנ"ל** שנפלו לכפירות ושנאה ליראי ה', **ונעשה לבם לב האבן** בלא הרגשת יראה ואהבה ולא שום הרגשת קרבת ה'. **וכשת"ח האמיתי רואה מחשבתם הרעה, אומר להם שיוציאו הטינא מלבם^{מ"ח}, שיוציאו הטינא שבלב האבן, ואל יכפורו בהקב"ה. כי הטינא ולב האבן מהתם/מ"ט**, **היינו מבחי' האלפין הנפולים הנ"ל, שהם גי' התם נ"א כני ד' פעמים אלף עם הכולל עולה התם** $(111+444+1=4454 \times x)$ כנ"ל שהטינא שבלב המפורסם של שקר והכפירות היא כיון שהוא מקבל תורתו משדים ועל כן תורתו אלפין נפולים, שאין בה עצות לעבודת ה', וכיון שנתפס לחיצוניות של החכמה לא מפנים את התורה בלבו לתקן על ידה את המדות נעשה לכו לב אבן. ועל כן תלמידיו חושבים שאין בעולם מי שיכול לתת להם עצה בעבודת ה' ובאים לכפירות :

^{מ"ח} כתרגומו של הפסוק בדברי הימים-א כט יא ועיין זור ח"א לא. שזה הפסוק רומז לצדיק יסוד עולם כידוע

^{מ"ב} **דברי הימים א** פרק כט (יא) **לך ידוד הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד פי כל בשמים ובארץ לך ידוד הממלכה והמתנשא לכל לראש:**

רד"ק - כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה - כלומר אשר בשמים ובארץ לך ה' היא הממלכה שאתה מולך ומושל בכל אשר בשמים ובארץ והמתנשא לכל לראש כלומר לכל הראשים והמלכים אתה הוא המתנש' על כולם ולמ"ד לראש ר"ל לכל אשר ממונ' לראש, ורבותינו פירשו כי כל המתנשא להיות לראש וכל שהוא ראש על כל דבר אינו אלא ממך כי אפילו ריש גרות' מן שמיא ממנו:

זוהר ח"א דף לא. - ואלין שיתא יומין עלאין קרא פריש לון, דכתיב (ד"ה א כט יא) **לך יהו"ה הגדולה והגבורה והתפארת וגו'**, כי כל דא צדיק, בשמים דא תפארת, ובארץ דא כנסת ישראל, כתרגומו די אחיד בשמיא ובארעא, כלומר דיסודא דעלמא דאקרי כל, איהו אחיד בתפארת דאקרי שמים, ובארץ דאקרי כנסת ישראל.

^{מ"ד} ביאור מוהר"ן בתקפא

^{מ"ד} **רבנו שינה** מגרסת הגמרא, כי שם כתוב אסיקו לי ורבנו שינה לאפיקו לי, כדי לבאר שהכוונה שיוציאו הטינא מהלב. אבל צ"ע א"כ מדוע השאיר תיבת לי שהיא לכאורה מיותרת לפי פירושו.

^{מ"ה} עיין חגיגה טו: דואג ואחיתופל טינא היתה בלבם פרש"י רשעים היו מיניהם

^{מ"ו} **חגיגה טו:** - אשכחיה שמואל לרב יהודה דתלי בעיברא דדשא וקא בכי א"ל שינא מאי קא בכית א"ל מי זוטרא מאי דכתיב בהו ברבנן (ישעיה לג-יח) איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים איה סופר שהיו סופרים כל אותיות שבתורה איה שוקל שהיו שוקלים קלין וחמורין שבתורה איה סופר את המגדלים שהיו שונין ג' מאות הלכות במגדל הפורח באויר ואמר רבי אמי תלת מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר ותנן ג' מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא אנן מה תהוי עלן א"ל שינא טינא היתה בלבם אחר מאי זמר יונוי לא פסק מפומיה אמרו עליו על אחר בשעה שהיה עומד מבית המדרש הרבה ספרי מינין נושרין מחיקו שאל נימוס הגרדי את ר"מ כל עמר דנחית ליורה סליק א"ל כל מאן דהוה נקי אגב אימיה סליק כל דלא הוה נקי אגב אימיה לא סליק.

פרש"י - **ותלי בעיברא דדשא**. נשען על הבריח: **ברבנן**. בתלמידים היוצאין לתרבות רעה: **שוקלין**. לדרוש קל מחמור וחמור מקל לפי המשקולת של ק"ו: **במגדל הפורח באויר**. י"מ שדורשין גובהו של למ"ד ודורשין בו כל זאת וי"א מגדל דור הפלגה ולי נראה מגדל הפתוח לאויר גרסינן והן מהלכות אהלות מגדל של עץ שקורין משטי"ר ועומד בפתח ופתחו פתוח לבקעה או לחצר שהוא אויר במסכת אהלות (פ"ד מ"א) ישנה משנה מגדל העומד באויר: **ד' הדיוטות**. בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי בפי חלק: **טינא היתה בלבם**. רשעים היו מיניהם: **אחר מאי**. מפני מה בא לידי כך ולא הגינה תורתו עליו: **זמר יונוי לא פסק מביתו**. והיה לו להניח בשביל חורבן הבית דכתיב בשיר לא ישתו יין (ישעיה כד): **נושרין מחיקו**. קודם שהפקיר עצמו לתרבות רעה אלמא טינא הוות בלבו כל עמר דנחית ליורה סליק. כל צמר שניתן ליורה של סממנין לצבוע עולה לו צבעו או אינו עולה כלומר כל הלומדים לפני חכמים עולה להן תורתן להגיין עליהן מן החטא: **כל דנקי אגב אימיה**. שלא נתלכלך בגיזה עולה לו צבעו כלומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו עולה לו כן נראה בעיני ורבותי מפרשין כל עמר דנחית ליורה סליק כל שירד לידון בגינהם עולה אגב אמו צמר בן יומו שלא נרמס בטיט עולה לו הצבע כלומר שיש זכיות בידו עולה:

^{מ"ז} גם בדפוס ותולדו אילו, ותולדו - אלו

^{מ"ח} גם בדפוס מלבם, מתורצו - מליבם

^{מ"ט} **הריצ"ח** ביאר שריב"ח נקט התם דייקא, דהיינו תמד עם הכולל (ד' פעמים אלף שווה תמד ועם הכולל התם), כי רומז למקיף, דהיינו לאור הגבוה, שלא נכנס בכלי, שמשם חיות הקליפות. אבל תמד הוא בחי' האלפין עצמם שנתקנים ע"י קרבן התמיד.

^נ בתשכס - שחן

^ס ביאור מוהר"ן בתקפא

אמרו מי איכא דמצי לאסוקי/כ) התם. שאמרו לו מי יכול לעלות האלפין הנפולים. כי זה מהותם שכל תפיסתם רק בחיצוניות וחשבו בכך לנצח את רבי יהושע בן חנניה. והשיב להם, מי איכא דמצי למיבני ביתאי בין שמיא לארעא, רבנו מבאר שזו אינה שאלה אלא תשובה, שהשיב להם מי שיש בכוחו לאחוז בשמים ובארץ, יכול כל שכל וגם הגבוה ביותר לצמצם במשלים אמיתיים עד לעצה מעשית כיצד לעבוד את ה' ולהמליכו ולגלות כבודו בעולם היינו מי שבונה ביתו ע"י ת"ח האמיתיים. כי יש להם על מה שיסמוכו, דהיינו על צדיק אמיתי כי ת"ח אמיתיים הם יסוד כל דבר כמו שכתוב וצדיק יסוד עולם, והוא אוחז גם בשמים בבחי' כי כל בשמים ובארץ. ומי שביתו בית וועד לחכמים [גה]/טו שמכניס יראי ה' אמיתיים לביתו ומשמש אותם, דהיינו **שבונה ביתו** דהיינו את בית הדעת שלו בבחי' שעשתה האשה השונמית/יז לאלישע הנביא בבחי' **איש קדוש עובר עלינו תמיד נעשה עלית קיר (מלכים ב ד)/כח, נטאילו האנשים מעלין האלפין כנ"ל** כי הם מקבלים תורה מצדיק אמיתי שיודע לצמצם השגות אלוקות עד לעצה מעשית בלא לסטות לחיצוניות, אלא שגם בעצה המעשית שהיא אלפים רבבות צמצומים/טו היא נשארית לבוש של החכמה עילאה, (כמבואר בתורה ל) :

עתה יבאר כיצד כל הנ"ל רמוז בעשר אותיות ראשונות של הא' ב', דהיינו אלפין נתקנין ע"י שבונה ביתו בין שמיא לארעא דהיינו בין גומל לדלים. הוי וי צועקים הזונים לשעירים המחרפים והמפילים חיתתם על יראי ה' ואם על כרחו שומע דבריהם צריך שיאכל הטוב הגנוז בגוואי ולדות את הרע שבדברים וע"י זה מתקן את הא שהיא צורת יוד, וזוכה להודאה בחי' לאה בחי' אלפין מתוקנים.

וזה כל המבואר לעיל רמוז באותיות אלף בית גימל דלת הא ואו זין חית טית יוד.

ומבאר רבנו אותיות **גימל דליתסא, דא שמיא וארעא [סב]** כי שמים משפיעים לארץ שהיא דלה ועניה. ואותיות גימל דלת רמוז לגומל דלים/סג:

צ"ע הרי לא אמר להם אסיקו לי, אלא אפיקו לי, ולכאורה הם היו צריכים להשיב לו מי איכא מצי לאפוקי לבני וטינא מהתם.

^ט בתקפא - בותא

^י גם בדפירי אמיתים, בתולד ותורצו- אמיתיים

^י עפ"י אבות א ד

משנה אבות פרק א (ד) יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש רושלים קבלו מהם. יוסי בן יועזר איש צרדה אומר, יהי ביתך בית ועד לחכמים, והיו מתאבק בעפר רגליהם, והיו שותה בצמא את דברייהם:

רע"ב - יהי ביתך בית ועד לחכמים - כשירצו החכמים להתקבץ ולהתועד יהיה ביתך מוכן לדבר זה שיהיו רגילים לומר נתקבל בבית של פלוני. שא"א שלא תלמוד מהם איוזה דבר חכמה. משלו משל למה"ד לנכנס לחנותו של בושם אע"פ שלא לקח כלום מ"מ ריח טוב קלט והוציא עמו: והוי מתאבק בעפר רגליהם - כלומר שתלך אחריהם. שהמהלך מעלה אבק ברגליו. וההולך אחריו מתמלא מאבק שהוא מעלה ברגליו. פ"א שתשב לרגלים על הארץ שכך היו נוהגים שהרב יושב על הספסל והתלמידים יושבים לרגליו על גבי קרקע: והוי שותה בצמא את דבריהם - כאדם צמא ששותה לתיאבון ולא כאדם שבע שקץ במוזנו שמואס אפילו בדברים הערבים וטובים:

צ"ע כיון שהכניסה צדיק לביתה ושמשה אותו מסתמא זכתה להעלות את האלפין ולתקנם וצ"ע היכן מצינו עניין זה במעשה המסופר עליה. ואולי המתנגדים ומחרפים הם גיחזי שהתנהג אליה בבזיון גדול, כמבואר בברכות דף י: והיא קבלה הכל בבחי' אנכי תולעת ולא איש, ובאמונה, ע"ז זכתה שהבן שלה שהיה מת בחי' אלפין נפולין, וגיחזי לא הצליח להחיות אותו כיון שאצלו האלפין נפולין, ובזכותה הצליח אלישע להחיות אותו שזה בחי' תיקון האלפין. וצ"ע.

מלכים ב פרק ד (ח) ויהי היום ויעברו אלישע אל שוים ושם אשה גדולה ותחזק בו לאכל לחם ויהי מדי עברו יסר שמה לאכל לחם: (ט) ותאמר אל אשה הנה נא ידעת כי איש אלהים קדוש הוא עבר עלינו תמיד: (י) נעשה נא עלית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומגורה ויהי בבאו אלינו יסור שמה:

^ט גם בדפירי ותולד- אילו, ותולדו- אלו

כמבואר בחיי מוהר"ן סימן שס - אמר איני אומר לכם מתורת כי אם הפסלת והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות מכפי מה שאני משיגה, ואיני יכול לומר נמוך יותר וכבר נרשם מזה במקום אחר:

^ט גם בדפירי- זלת. גימל זלית, בתולד ותולדו- זלת. גימל זלת

^ט עיין שבת קד- ג, ד, גימל דלים

שבת דף קד. אמרי ליה רבנן לרבי יהושע בן לוי אתו דרדקי האינדא לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוונתיהו אל"ף בית אלף בינה גימל דלית גמול דלים, מאי טעמא פשוטה כרעיה דיגמל לגבי דלית שכן דרכו של גומל חסדים לרוץ אחר דלים ומאי טעמא פשוטה כרעיה דדלית לגבי דיגמל דלית שמה מיהר אפיה דדלית מגימל דלית ליה בצינעה כי היכי דלא ליכסיף מיניה. ה"ז זה שמו של הקדוש ברוך הוא ז"ח ט"י כ"ל ואם אתה עושה כן הקדוש ברוך הוא זן אותך וכן אותך ומטיב לך ונותן לך ירושה וקושר לך כתר לעולם הבא.

הקדמת הזוהר דף ג. עאלת את ד ואת ג, אמרו אוף הכי, אמר אוף לון, די לכון למהוי דא עם דא, דהא מסכנין לא יתבטלון מן עלמא, וצריכין לגמול עמהון טיבו, דלית איהי מסכנא, דיגמל גומל לה טיבו, לא תתפרשון דא מן דא, ודי לכון למיזן דא לדא.

האות **בית**, רמוז לבית. ואות אלף רומז לאלפין הנ"ל. נמצא אותיות א', ב', ג', ד', רומז על **מי שבונה ביתו בין שמיא לארעא, זה תיקון האלפין** כי תיקון האלפין הוא שהשמים שהיא חכמה עילאה בחי' אלף, מאירים בארץ דהיינו בחכמה תתאה, עצות מעשיות אמתיות בעבודת ה' כיצד להמליך את הקב"ה ולגלות כבודו בכל מקום בעולם, ולכבד יראי ה', כחז"ל (פסחים כב:) את ה' אלקיך תירא את לרבות תלמידי חכמים, ולזה זוכים ע"י שמכניס ת"ח צדיק אמיתי לביתו ומשמש אותו ככבש אלוף כנ"ל :

אותיות **זיין חית**, רומזים ללב זונה ופה מחרף, **היינו אלו בני אדם המקבלים תורתם משידין יהודאין, המכונים בשם זיין**, כי אות זיין רומז לסטיה מהאמת, בחי' לב זונה שסוטה מה, בחי' מה שהזהיר הקב"ה את בני ישראל אחרי שהוקם המשכן, שלא יזבחו עוד את זבחייהם (ויקרא יז) **לשעירים אשר הם זונים** דהיינו לשדים, כמו שעשו במצרים, אלא כל הקרבנות מעתה יביאו לכהנים שיקריבו אותם באהל מועד. נמצא מהזונים שפונים מהקב"ה **מהם החירוף והבזיונות** ליראי ה', **בבחי' מה שאמר איוב (איוב לא) ס"ה ובוז משפחותי יחַתני**, הם דברי איוב שאומר כל כך ירדתי מכבודי, עד שגם משפחות בזויות ואנשים פחותים, אני ירא ונשבר לבי מהם, וזהו יחיתני לשון חתת ושבר **בחי' חית**:

אותיות **הא ואו**, רומז על **הוי ווי לשון צעקה** [ס"ז/ס"ח] **ומריבה** של חירופים ובזיונות מהמתנגדים התלמידי חכמים שדין יהודאין הנ"ל, על יראי ה' **כנ"ל**, כנוכר לעיל על הפסוק **למי מדנים למי שיח**, שהמריבות והדינים הם מהשי"ח דהיינו תלמידי חכמים שדין יהודאין **היינו זיין חית** שרומזים לכפירה וחירוף שלהם :

^ס **ויקרא פרק יז** (ה) למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זוכים על פני השדה והבית לידוך אל פתח אהל מועד אל הכהן ויזבחו ויבחי שלמים לידוך אותם: (ו) וירק הכהן את הדם על מזבוח לידוך פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחח לידוך: (ז) ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זנים אחריהם חקת עולם תהיה זאת להם לדרתם:

רמב"ן (ז) לשעירים - לשדים. וכן הוא אומר (ישעיה יג כא) ושעירים ירקדו שם, לשון רש"י מתורת כהנים (פרק ט ח). ואמר ר"א שנקראו השדים כן בעבור שישתער הגוף הרואה אותם והקרוי, בעבור שיראו אותם המשוגעים כדמות שעירים ומלת "עוד" תורה שכן היו ישראל עושים במצרים: **אשר הם זונים** - כי כל מבקש אותם ומאמין בהם הוא זונה מתחת אלהיו, שיחשוב כי יש מי שמטיב או ירע חוץ מהשם הנכבד והנורא וכבר רמו רבי אברהם במלת "עוד" האמת כאשר כתבתי למעלה (לעיל טו ח), וכן שם השעירים יתברר לך משם ויקראו "שדים" בעבור שמשכנם במקום שדוד כגון המדבר, ועיקר מציאותם בקצוות כגון פאת חרב מפני הקור: **ודע כי** כאשר הבריאה מתחילה במעשה בראשית בגוף האדם ובכל בעלי הנפש והצמחים והמתכות מארבע יסודות, ונתחברו ארבעתם בכח אלהי, להיות מהן גוף גס מורגש לכל חמשת ההרגשות לעביו ולגסותו, כך היתה יצירה משני יסודות מן האש והאוויר והיה מהם גוף אינו נרגש ולא מושג לאחת מן ההרגשות, כאשר נפש הבהמה איננה מושגת להרגשות לדקותה, והגוף הזה הוא רוחני יטוס לדקותו וקלותו באש ובאוויר וכאשר ההרכבה בכל דבר סיבת ההויה וההפסד במורכב מארבע יסודות, כך היא במורכבים האלו משני היסודות, כי בהתחברותם יהיה בעל הגוף חי ובהתפרדם יהיה כמת: **ולכך אמרו** רבותינו (חגיגה טו -) ששה דברים נאמרו בשדים, שלשה כמלאכי השרת, ושלשה כבני אדם, שלשה כמלאכי השרת, יש להם כנפים כמלאכי השרת, וטסים כמלאכי השרת, ויודעין מה שעתיד לבא כמלאכי השרת יודעין סלקא דעתך, אלא אימא שומעין מה שעתיד להיות שלשה כבני אדם, אוכלין ושותין כבני אדם, פריין ורביין כבני אדם, ומתים כבני אדם וסיבת המיתה פירוד החבור, היא הסיבה בכל המורכבים וסיבת הטיסה, בקלות יסודותם, כאשר נראה גם בעוף כי מפני שגברו עליו האש והאוויר והיסודות האחרים בו מעטים הוא טס ופורח, וכל שכן אלו שאין בהם מן היסודות הכבדים כלום שטיסתן גדולה, יעופו ולא ייגעו וענין האכילה ללחוך מן המים והאש הריחות והליחות, כענין האש שתלחוך המים אשר בתעלה והוא ענין ההקטרות שיעשו בעלי נגרומנסיא"ה לשדים, וסיבתה היובש אשר תיבש האש אשר באויר בגופן, וצריך להחזירה, כאשר היא האכילה באדם לצורך מה שהוא ניתך ממנו: **וענין מה** שאמרו, שומעין מה שעתיד להיות, כי בטיסתן באויר השמים יקבלו העתידות משרי המולות השוכנים באויר, והם נגידי התלי ומשם יגידו גם בעלי הכנפים העתידות, כאשר הוא מנוסה בנחשים וכאשר אפרש במקומו (דברים יח ט) בע"ה: **ואלו ואלו** אינם יודעים במה שעתיד להיות לימים רבים ולעתים רחוקות, רק יודיעו בעתיד להיות בקרוב, כי ידעו בניסיונותם שיקבלו מן השדים בנגור לבא ולכך תרגם אונקלוס, יזבחו לשדים לא אלוה (דברים לב יז), דבחו לשדין דלית בהון צורך, יאמר שאין בהם שום צורך כי לא ימנעו הנזק העתיד ולא יעשו שום תועלת וגם לא יודיעו ברחוק שישתמר ממנו האדם בדעתו והוא לשון הכתוב גם כן "לא אלוה", כאילו אמר "לא כח וממשלה", כי אלהים לשון אילות וכח, אל הם, יאמר שאין בשדים אילות ושום כח, ולכך אין צורך בהם כי לא ירעו וגם היטב אין אותם:

^ס **איוב פרק לא** (לד) בִּי אֶעְרֹץ הַמָּוֶן רַבָּהּ וּבוּז מִשְׁפָּחוֹת יַחַתְנֵי וְאֶדָם לֹא אֶצַּא פֶּתַח:

רש"י (לד) כי אערוץ - מתחילה הייתי מכניע המון רבה של רשעים ועתה אף בין כשדיים זה העם לא היה (ישעיה כג). יחיתני - מיראני:

מצודות דוד (לד) כי אערוץ - ר"ל וכי עשיתי כזאת עד שיבוא עלי הדבר הזה אשר מאז היה הכח בידי לערוץ ולשבר המון רב מן האנשים ועתה הבויו מן המשפחות משבר ומפחד אותי ובע"כ אשתוק ואסבול ולא אצא מפתח ביתי ליראתי ממנו:

מצודות ציון - יחיתני - מלי' חתת ושבר.

^ס בתולד - משפחת

^ס עיין ביאור נפלא בוודו אחרי דף עד סוף ע"ב

^ס **זוהר ח"ג דף עד:** - תנינן, כד אתפרש מלכא ממטרוניתא וברכאן לא משתכחן, כדין אקרי וי, מאי טעמא וי, דתניא, רישא דיסוד י', דהא יסוד ו' זעירא הוא, וקודשא בריך הוא ו' רברבא עלאה, ועל דא כתיב וי, תריין ווי"ן כחדא, ורישא דהאי יסוד י' הוא, וכד אתרחקא ממטרוניתא ממלכא, וברכאן אתמנעו ממלכא, וווגא לא אשתכח ברישא דיסוד, נטיל ו' עלאה להאי רישא דיסוד דהוא י', ונגיד ליה לגביה, כדין הוא וי, וי לכלא לעלאין ותתאין:

אותיות **טית יוד**, אות ט' רומז **שטובא גניז בגוי'** דהיינו טוב גנוז בתוכו. **כי** אע"פ שצריך להרחיק משמיעת תורה מת"ח שד יהודי ומתלמידיו, אם מאיזו סיבה מוכרח/ט"ו לשמוע תורה מת"ח שאינו הגון אזי **צריך כששומע תורה מת"ח שידין יהודאין, שיאכל טוב שבגויה** [ז] להשתדל בכל כוחו לא להיתפס לחיצוניות הדברים אלא לחפש בהם איזה ידיעה או הוראה ועצה של יראת שמים, כמו שמסופר בגמ' (**חגיגה טו ע"ב**)^{ט"ז} שרבי מאיר היה לומד תורה מאלישע בן אבויה/ט"ז רבו גם אחרי שיצא לתרבות רעה, והקשו הרי אסור ללמוד ממלמד שאינו הגון, וכ"ש מרשע, ורבה בר שילא הסביר ר' מאיר רמון מצא תוכו אבל. כיון ששמיעה בלבא תליא (תיקון נח דף צב.) אפשר כאשר שומע תורה כזו שלא יקשיב לחיצוניות הדברים, אלא כל לבו יהיה דבוק בו ית' לחפש איזה ניצוץ אלוקות הגנוז בתוך הדברים **כמ"ש (משלי כג)**/ט"ז, **בני תנה לבך לי, רוצה לומר כשהלב קשור אלי אזי מותר לשמוע תורה מכל אחד**,/ט"ז **וכתיב (שם כב)**/ט"ז **ולבך לדעתי תשית שמע דברי חכמים**^{ט"ח} שם בגמ' אמר ריש לקיש שמהפסוק הזה למד רבי מאיר שמותר לו ללמוד מאלישע אע"פ שיצא לתרבות רעה, שכיון שלא כתוב לדעתם אלא לדעתי, משמע שמותר להטות אוזן לדברי רשע ורק להזהר שלבו יהא לה'. **וכשעושה כן, מעלה טוב הגנוז בגויה, היינו האלפין הנפולים** שכיון שמוצא איזה לימוד אמיתי בתוך דבריהם נמצא אע"פ שרוב דבריהם אלפין נפולין עולה מהם לימוד. צ"ע דלעיל אמר מבישא לא הוי טבא ועל כן א"א שמתורה שמקבלים מהשדים ימצאו בה דרך ועצות בעבודת ה', וכאן מבאר שאע"כ יש טוב גנוז ונסתר גם בתורה שמקבלים מהם. וצ"ל שכיון שהרוב בתורתם הוא חיצוניות ואלפין נפולין המיעוט הטוב גנוז וחבוי מאד בתוך הקליפה, לכן תלמידיהם לא מוצאים בו את הטוב. אבל במאמץ גדול אפשר ומהדוגמא לזה שהביא את רבי מאיר אולי דווקא רק מי שהוא גדול כמוהו מותר, אבל עיין בתפילה על תורה זו שבאמת צריך לברוח משמיעת דבריהם אבל כשמוכרח אזי ישתדל לאכול התוך ולזרוק הקליפה.

^{ט"ט} **עיין ליקוטי תפילות** ח"א תפילה כח – ותופני ותעורני ותצילני שלא יהיה נשמע לאזני שום דברי תורה היוצאים מפי תלמידי חכמים שאינם הגונים וכשרים, שהם נקראין "תלמידי חכמים שדין יהודאין" ותרחיקני ברחמיך מהם, ולא אשמע ולא אקבל תורה מהם ותרחיקני ותבדילני ותפרישני מגבולם מהם ומתלמידיהם ותציל אותי ואת זרעי ואת זרע עמך בית ישראל מפני התנגדות חס ושלום כנגד יראי השם. **ותרחם** עלינו ותהיה בעוננו בעת שאנו מכרחים לשמע איזה דבר תורה מפי תלמיד חכם שאינו הגון שאננה כחך הגדול לברר הטוב הגנוז בדרךיו, לברר הטוב מן הרע להשליך ולזרק הרע והקלפה החופה על דברי תורתו, ולברר וללכד וללקט רק מעט הטוב הגנוז בגויה:

^פ עיין ליקוטי תפילות כח אות תכו תכו

^{ע"א} **חגיגה טו:** – ור"מ היכי גמר תורה מפומיה דאחר והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב-ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו. אמר ר"ל ר"מ קרא אשכח ודרש (משלי כב-יז) "הט אונך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעת" לדעתם לא נאמר אלא לדעתי. רב חנינא אמר מהכא (ותהילים מה-יא) שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך וגו' קשו קראי אהרדי לא קשיא הא בגדול (בת"ח גדול) הא בקטן. כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא ר"מ אכל תחלא (תמר) ושדא שיחלא (הגרעין) לברא. דרש רבא מאי דכתיב (שיר השירים ו-יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל וגו' למה נמשלו ת"ח לאגוז לומר לך מה אגוז זה אע"פ שמלוכלך בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס אף ת"ח אע"פ שסרח אין תורתו נמאסת. אשכחיה רבה בר שילא לאלהיו א"ל מאי קא עביד הקב"ה א"ל קאמר שמעתא מפומיהו דכולהו רבנן ומפומיה דר"מ לא קאמר א"ל אמאי משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר א"ל אמאי ר"מ רמון מצא תוכו אבל קליפתו זרק א"ל השתא קאמר מאיר בני אומר בומן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי אם כך הקב"ה מצטער על דמן של רשעים ק"ו על דמן של צדיקים שנשפך.

עיין מהרש"א החילוק בין משל התמר למשל הרימון, שגרעין רומז למידות רעות וקליפה לדעות רעות.

^{ע"ב} **הדוגמא** לתוכו אבל קליפתו זרק היא מרבי מאיר ששמע מאחר, וצ"ע כי אמנם אחר היה כופר אבל לא מסופר שחלק וביזה וחרף צדיקים. ועכ"פ ממה שמספר עליו בגמ' נראה שכיבד את רבי עקיבא, ואפילו אם זה היה רק לכבוד רבי מאיר, אבל א"כ לא היה קשה כל כך לאכול התוך ולזרוק הקליפה. אבל קרח לדוגמא שלכאורה היה בו הרבה יותר טוב, נראה מהמדרשים עליו שהיה הרבה יותר סכנה לשמוע אותו ולאכול רק את התוך.

^{ע"ג} **משלי פרק כג** (כו) תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תרצנה ואתצננה:

מצודות דוד (כו) תנה – הכן ללבך להבין אמרי ואז עיניך דרכי תצננה כי תשכיל שהוא דרך הישר:

^{ע"ד} **עיין פרפראות לחכמה** וכן בקיצור ליקוטי מוהר"ן השלם שהכח לזרוק הקליפה הוא ע"י שמכניס ת"ח לביתו ולפ"ז יתפרש הפסוק היטב שע"י שתכניס ת"ח אמיתי לביתך, אזי תשמע דברי חכמים אמיתיים, ואזי יכנסו גם לבית הדעת שלך, ועי"ז כשתשמע את התחשי" תשית לבך אלי, ולא יכנס בלבך הרע שבהם ותוכל לזרוק הקליפה ולהעלות הטוב.

^{ע"ה} **משלי פרק כב** (יז) הט אונך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי:

רבנו הפך את סדר הפסוק לומר שקודם תשית לבך לי ורק אז מותר לך לשמוע דברי חכמים המבלים משד יהודי.

^פ כך הגרסא גם בדפוס ובתשכ"ט ותיקן שמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי. כלשון הפסוק והגמ' בחגיגה הניל

זוהי אות **טית**, רמוז **שטובא/טו** גניז בגוויה {הקדמת הזוהר ג. ע"ח/טו}. לכן אות ט' רומז **שתשית לבך לטוב הגנוז בדבריו** של הרב המקבל משדין יהודאין, ועי"ז אתה מתקן את האלפין כי **יוד** במילוי היא צורת א. **היינו ע"י שתתעלם מחיצוניות דבריו ותשמע רק את הניצוץ הפנימי שגנוז וחבוי בתוך דבריו תתקן עי"ז את האלפין, בחי' הכתוב (ישעי' כה) ו' אודה שמך כי עשית פלא,** פשט הפסוק היא הודאה שמודה ישעיה הנביא להקב"ה על שהחריב את שעיר. ואת החרבן שהחריבו את ירושלים החזיר עליהם. ורבנו דורש פלא **רא אלף נפאי/ב**. ואודה רומז ליוד, כפי שיתבאר לקמן. וזהו "אודה שמך" דהיינו אות יוד, רומז ל"כי עשית פלא" דהיינו לתיקון האלפין.

ע"ז **ע לשון** התיקונים טובך גנוז, ורבנו נקט טובא ולכאורה היה צ"ל טוביה, שהרי טובא הוא פירושו הרבה בארמית. ולעיל אמר מבישא לא הוי טבא וכאן לא רק שיש טוב עוד אומר שיש הרבה טוב. ואולי דברי תורה תמיד נחשב הרבה.

⁹⁹ בתלמוד (הקדמת הזוהר ג ע"ב) ובתשכ"ט חוקן

ע"י **עין הקדמת זוהר דף ג.** – אחר כך **עאלת את ט'** נכנסה אות ט' שהיא אור היסוד, **אמרה קמיה** אמרה לפני הקב"ה, **רבון עולמא** רבון העולם, **ניחא קמך למברי בי עולמא** נוח וטוב לפניך לברוא בי העולם, **דאנת בי אתקריאת ט'וב וישך** לפי שעל ידי אהה נקרא ט'וב וישך, כי כל שפע הטוב עובר על ידי היסוד, לכן ראו לברוא בי העולם, כי זהו הכלית הנכונה כלי להטיב ולהתחסד עם כל הנבראים, **אמר לה הקב"ה, לא אברי בך עולמא** אי אפשר לברוא בך העולם, **דהא טובך סתים בגוון וצפון בגוון** לפי שאורך סתום ונעלם בפנימיותך, (כי אמרו חז"ל במס' הניגה דף יב ע"א), אור שנברא ביום הראשון של מעשה בראשית גנוז הקב"ה להצדיקם לעתיד לבוא, וסוד הדבר הוא, כי מתחלה היה יסוד ז' מיידי כמו יסוד א"ל, ואז זה שנברא ביום הראשון הוא חסד עלאה שהיה מתגלה כפומא דאמה, ומאז בו פנימיות לייחד את ז'ו, וכאשר לפה הקב"ה כמעשה של הכשעים שיפנו את אור הזה כמעשה, נגזר את אור היסוד בפנימיותו כסוד נשמתו כדעת, שהוא המיוחד למעלה בין ז'דים וזה העליונים שהם א"ל, ששם אין פנים ההתמזגים מגיע, **דהא הוא דכתיב** זהו שכתוב **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך** פירושו מה רב אורך אשך גגות בדעת עליון, כדי לייחד את אור"א שהם תרין רעין דללא מתפסקין, ובהם סוד יראה עלילה, ועתה חוזר לתשובת הקב"ה שאמר לה **הואיל וגניז בגוון** ולפי שאורך כל כך גדול עד שהוא סתום בפנימיותך, לכן **לית ביה חולקא לעולמא דא דאנת צעי למברי** אין צורך זה חלק לעולם הזה שאני רוצה לברוא, פירושו אין ראו לאור זה שישתמשו בו בעולם הזה, **אלא בעולמא דאתי** אלא ישתמשו בו בעולם העליון שהוא בחינת עולם הבא, **ותו דעל דטובך גניז בגוון** ועוד לפי שאורך גנוז בפנימיותך ואינו מאיר במלכות כסוד היסוד, לכן **יטבעו תרעי דהיכלא** יטבעו ויגנו עשרי ההיכל שהם פתחי היסוד למלכות, כדי שלא יטבעו בהם הקליפות, **דהא הוא דכתיב** זהו שכתוב **ט'בעו בארץ שערך** פירושו שנטבעו עשרי ההיכל בפנימיות המלכות הנקראת ארץ, זה גרס שבעת חורבן הבית גברו האויבים ונטבעו עשרי המקדש בארץ, לכן לא ראו לברוא בך העולם, **ותו ועוד טעם שאין ראו לברוא בך העולם, דח' לקבלך** כי אות ח' עומדת אלכך ועל ידך, **וכד תתחברון פחדא הא ח"ט** וכשתחברו ותשתפו יחד הרי מתבטלת מלת חטא, כי ודאי כל אות בפני עצמה אין בה שום דופי, כי אות ח' מורה על חיים חן וחסד, ואות ט' מורה על טו"ב וטו"ב, אלא כשמתחברות יחד נעשה חטא, המורה שגם באות ט' יש בחינה הגוטה להחיותים, אבל אות ח' היא כולה קדושה לפי שהיא מובלעת במלת חטא, **ועל דא אתון אלין לא רשימין בשבטין קדישין** ולכן אחיות ח' ט' לא נרשמו בשמות השבטים, אבל אות ח' נרשמה בשם ראובן ואשך, **מיז נפקת מקמיה** מיד יראה האות ט' מלפניו, וקל וחומר לח' שנחמה שהרי בגללה הפסולה הטי'. (שמע"ב ורמ"ה ורמ"ג)

עוד נראה שלכן לא רצה לברוא את העולם באות ט' שזה בחי' שאסור לשמוע תחש"י כיון שהטוב גנוז בתוכו ולא בגלוי, ולכן גורם הסתרה וחורבן בית המוחין של השומע אותו, **מאיך עיין** תורה נו שדווקא בהסתרה מולבשת תורה גבוהה מאד, וזה בחי' מה שאמר לה הקב"ה איני רוצה לברוא בך את העולם, כי בעוה"ז צריך גילוי האמת, והטוב שבך גנוז לעוה"ב, כפירוש הסולם שם, לכן אין את ראויה אלא לצדיקים, שכבר בעוה"ז זוכים לבחי' עוה"ב. ועיין בסולם אות לג ביתר ביאור.

גם בדברי רבינו רמזו שהטוב הוא לעוה"ב כי רמז את הטוב הגנוז בתחש"י באות י' שהיא בחי' עוה"ב כמו בא במנחות כט עוה"ב נברא באות י' וזהו באות ה'.

עיין זהר חדש שיר השירים, שאות ט' היתה ל' וחזרה לאחוריה ונסתמה וגגה בתוכה ההשפעה והמשכה. ואולי אפ"ל כי ל' רומז לאלפין, כי ל' לשון לימוד, וכשנחפך לט' נגנו השפעת הלימוד הנכון בתוכו.

זהר חדש (מרגליות) דף ע. [שיר השירים מאמר עיר קטנה – ובא אליה מלך גדול:] – ודא איהו עיר קטנה ואנשים בה מעט, דלית בה חוורו דאתר אחרא לאתכללא ולאעלא אחרנין בגוה. ובא אליה מלך גדול, דא את ל', דאיהו מגדלא דפרח באוירא דכיא דאתפס. בגין דאית אוירא אחרא דלא אתפס כלל, ולא ידיע: האי, אע"ג דאת דא מלך גדול על כל אתון, עייל בגוה, ואיהו את זעירא שחורה דלית בה חוורו דאתר אחרא. כניש ליה בגוה, וכלל ליה. וסבב אותה באת חד דאיהו ט'. ט' ל' הות, ובהוא סיבובא דקא מסבב סחור סחור, אתעביד בעגולא ט':

⁹⁹ **ישעיה פרק כה** (א) יְדוּד אֶלְהֵי אֲתָה אֲרוּמְמָךְ אֹדָה שְׁמֶךְ כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא עֲצוֹת מִרְחוּק אֲמוּנָה אֲמֹן: (ב) כִּי שְׁמֹתָ מְעִיר לְגַל קְרִיָה בְּצוּרָה לְמִפְלָה אֲרָמוֹן וְרִים מְעִיר לְעוֹלָם לֹא יִבְנֶה:

רש"י (א) עצות מרחוק אמונה אומן – עצות שיעצת מרחוק לאברהם בברית בין הבתרים. אמונה אומן – אמונה נאמנת אומן כמו אוהל אוכל ואינו לשון פועל אלא לשון מפעל אבוי"רמינט בלע"ז: (ב) כי שמת – הר שער מעיר לגל. ארמון ורים מעיר – מעון שעשו בעירך שהחריבוה תתן ארמונותיה חורבן אשר לעולם לא יבנה:

¹⁰⁰ תיקון ע' דף קלה.

¹⁰¹ **תיקוני זהר דף קלה.** – תא חזי אית שמהן דאורייתא דנפקין מרישי תיבין דכל פסוקא ופסוקא דאורייתא, ואית שמהן דנפקין מסוף תיבין, ואית דנפקין מאמצעיתא, ורוא דמלה (נ"א דכלא) אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, ואית שמהן דנפקין מתרין אתון כל חד וחד, ואית מתלת תלת, ואית מארבע, ואית מחמש, עד עשרה, אינון מעשר ספיראן תליין, מתרין עשר אינון תליין מכתר עלאה, כגון יואאחצ"צבירון, בהאי שמא תמן אח, תמן ציץ, תמן אביר, תמן ירון, דא שמא דתליא מכתרא עלאה, כל שמא דאיהו מתרין עשר אתון, איהו ברוא דאל"ף, דאיהו פל"א, ועליה אתמר אורך על כי נוראות נפלאות מעשיך, ותרין עשר שמהן אינון אחצבצביהירו"ן, (ס"א יואחצבצבירון"ן) (ס"א אחצבצבירודין"ן), (נ"א אהה נצב הדירודין"ן), כל חד מתרין עשר אתון, ואינון ממנן על תרין עשר צנורין, דנפקין ממקור עלאה דלית ליה סוף, ואינון מסטרא דאריך אנפין דאיהו ו"ו, ואינון ה"א ה"א, יו"ד איהו כ' כתר ברישא דא' (נ"א דא) דאיהו ארך אפים, דאיהו ו"ו, א' איהו אורייתא, דאיהו אתייהבת בתרין לוחין דאינון ו' ו', ואית כתרא דזעיר אנפין דאתמר ביה כתר לי זעיר ואחוי, וכמה כתרין אינון, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות:

וזוה יוד צורת אלף^פ [פ] כי צורת אות א, היא ו' באמצע, י' למעלה, וד' למטה. רמוז שאות יוד רומז לתיקון האלפין.

וזוה יוד, לשון אודה [פ] כמ"ש/ש^ט כשלאה ילדה את הבן הרביעי אמרה הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה, אותיות יוד הה. נמצא ש"אודה" רומז ליוד. וזהו "אודה שמך" דהיינו אות יוד, רומז ל"כי עשית פלא" דהיינו לתיקון האלפין. כי פלא אותיות אלף.

ואולי גם רומז שע"י שגם מודה לה' על הביזיונות זוכה להעלות את הניצוצות הקדושים של רפ"ח ניצוצין המחיים את החרפות וביזיונות שלהם, בסוד יא סממני הקטורת :

יוד, רומז לתיקון האלפין ע"י ששומע רק את פנימיות דבריו ולא החיצוניות, כמו רבי מאיר כששמע תורה מפי אחר נאמר בו תוכו אכל וקליפתו זרק. ואות יוד רומז לזריקה בחי' (איכה ג)^ט וידו אבן, כי ידו לשון השלכה, היינו קליפתו זרק /פח^ט :

(ע"כ לשון רבינו ז"ל) :

ומוסיף מוהרנ"ת ושמענו מפיו הקדוש של רבנו, שזאת התורה מרומז בה כל הכוונות של פ' התמיד שאומרים בבקר. וביאר^ט לנו רבנו קצת, ועיין בכוונות [צ] דהיינו בספר פרי עץ חיים ותראה ותבין שכל הכוונות של פרשת התמיד מבוארים בתורה הזאת.

כי מבואר שם בכוונות דהיינו בפרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"ג/ג^{צא} שרברן תמיד מכניע קליפות דעשי' דעולם העשיה וכו' שהם בחי' ע"ז עבודה זרה וכו'. מבואר שם שבכל בקר מתגלה החסד בשם

^ט בדפ"ר - עשית פלא דא אלופ חה יוד צורת אלופ

^ט תיקון י"ט דף מב. אית א' דאיהו בדיוקנא דא יוד י' לעילא ו' באמצע ד' לתתא ודא א' טן אהי-ה.

^ט עיין בראשית מט ח' ו' יונה אהי יודין ובראשית מט לה הפעם אודה ועיין בראשית רבה צח ו' אהי הודיה במעשה תמר ותנוחטא ויהי יב אהי בשפך הודת אהי כשילדה אותך וכו'

^ט בראשית פרק כט (לה) ותהר עוד ותלך בן ותאמר הפעם אודה את ידוד על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלכת:

^ט איכה פרק ג (גב) צוד צדוני כצפור איבי חנם: (ג) צמתו בבור חיי וידו אבן בי:

פרש"י - (ג) צמתו בבור חיי - בבית הכלא. צמתו - אסרו כמו צומת הגידין (שיר השירים ד) מבעד לצמתך אישריי"טור. וידו אבן בי - על פי הבאר כך עשו לדניאל וירמיה ראה ברוח הקדש. צמתו בבור חיי - ואף על פי שצמתו בבור חיי שאינו יכול לעלות מתוכו לא שתו לבם גם לזאת עד שידו אבן בי:

^ט **צ"ע** כי תחילה רמוז ביד את האלפין שאותם צריך להעלות ולא לזרוק וכן ההודאה שרמוז אח"כ ואילו כאן היוד מרמוז לקליפה שצריך לזרוק. ואולי כי עצם השלכת הקליפה היא העלאת האלפין.

^ט בתולד - וביאור

^ט פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"ג

^{צא} **פרי עץ חיים שער עולם העשיה פרק ג'** - פרשת התמיד כבר נת"ל, כי ע"י התמיד עולים פנימית ג"ר דעשיה ונעשים חיצונית, אל חיצונית ג"ת דיצירה. והמלכות דיצירה נשאת למטה בעשיה, וחיצונית נה"י דיצירה נעשה פנימית וכו', ע"ש: **והנה באמרוך** צו את בני ישראל, תכוין כי עתה אנו מתקנים עולם העשיה, שהוא שם - א"ל אדני, גי' צו. וזהו שאמרו בזהר צו, לית צו אלא ע"ז, וכן אמרו רז"ל בגמרא, על ויצו ד' אלהים על האדם וכו', אין צו אלא ע"ז וכו'. והענין, כי הקליפות אשר בעשיה הם רעות וקשות מאוד, ונקרא ע"ז, וצריך לשרפם באש. כמש"ה היא העולה על מוקדה על המזבח כו', כנוכר בזהר שם, ויען כי אחיותם ויניקתם הוא מקדושת העשיה, הנקרא א"ל אדני, לכן נקרא צו, גימטריא א"ל אדני: **עולת תמיד וכו'**, יכוין כי עולת, גי' אבגית"ץ. ונודע כי שם זה בחסד, והוא מדת החסד המתגלה בכל בקר, בסוד וישכם אברהם בבקר, והוא סוד אל תיראי תולעת יעקב. ויש כנגדו קליפה של תולע שהוא מכלה הכל, וכל בקר ובקר מתגלה אותו תולע הטמא לכלות כל העולם כולו, כי כמו שמתגבר תולעת יעקב בכל בקר, כן כנגדו מתגבר אותו תולע הטמא להרקיב ולכלות העולם, ע"כ השי"ת ברחמיו, צוה להרקיב קרבן תמיד להתגבר תולעת שבקדושה, על תולע שבקליפה, כדי שלא תגבר בכל בקר, ויתבטל. וענין תולע שבקליפה יתבאר בענין י"א סמני הקטורת לקמן. (א): הגהה (א) נלע"ד נתן, כי תולעת הוא גימטריא שקוצי"ת, והוא שם אחרון של שם מ"ב: **אמנם התולע** הזה שבקדושה כבר בארנו שהוא שם אבגית"ץ, שהוא החסד שבגבורות לכן נקרא תולע בסוד תולעת שני, כמבואר אצלנו בפ' תרומה בפסוק ותכלת וארגמן ותולעת שני הנזכר בזהר. כי גוון אדום בסוד תולעת שני, לפי ששרשו הוא גבורה, וע"כ נק' ישראל על שמו, כמש"ה, אל תיראי תולעת יעקב, כי הם מכלים את האומות, כדרך התולעת שמכלה ומרקיב את עץ הקשה והחזק. אמנם הוא בחינת החסד שבגבורות, וז"ס לדעת לעות את יעף דבר, כמבואר אצלנו:

ודע כי כל עולה הוא בחינת לאה שהיא העליונה, ששם נאחזים כל הדינים הקשים, ולכן היה בא עולת התמיד למתק הדינים והקליפות אשר בה, כדי שלא ימשול וישלוט התולע הטמא, ותולע יחזור לעולת, וזש"ה עולת תמיד, כי תמיד חסר י', אותיות מדת. כמבואר אצלנו בפסוק, ומדת ימי מה היא, וכמבואר אצלנו בק"ש דיוצר בכוונת בשכמל"ו, שלאה לוקחת ד' אלפין מד' שמות אה"ה, שהם גימטריא מדת, כמבואר אצלנו בענין צורת ד' שבקשר של ראש. (ב):

(ב) **נלע"ד נתן** - כי תמיד מלא, גי' קס"א קנ"א קמ"ג. אבגית"ץ - גי' שו"ר וגי' אשרה, כי ז"ס כי אברהם מכניע קליפות ישמעאל, שהוא חמור, לילית מתלבשת בחמור, ויצחק ג"כ מכניע קליפות עשו, הנקרא שור מועד. והנה אשרה הוא סוד לילית, והבעל הוא סמאל, ולכן אבגית"ץ שהוא חסד לאברהם, מכניע אשרה. וקרע שט"ן שהוא יצחק עם הד' אחרים, שהוא כנגד ה"ג ביצחק, מכניע הבעל. ושם שקוצי"ת הוא דיעקב, וז"ס אל תיראי תולעת יעקב, גי' שקוצי"ת שהוא ליעקב, וז"ס בודד ויהי דוד בא עד הראש, אותיות אשרה. כמש"ה רז"ל בקש דוד לעבוד ע"ז, ע"כ :

אבגית"ץ הקדוש, גמט' עולת, בחי' "אל תיראי תולעת יעקב", וכנגדו מתעורר קליפת תולע טמא להקריב ולכלות את כל העולם, ועל כן צוה הקב"ה להקריב בכל בקר קרבן עולת תמיד להתגבר על תולע טמא הנ"ל ולבטלו.

ועולת (=506) **גי' שם אב"ג ית"ץ** (=506) [צ"ב/צ"ג] וכו' **שהוא בחסד וכו'** כי הראשי תיבות של אנא בכח שאנו אומרים בתפלה, הם מ"ב אותיות. והוא שם מ"ב הקדוש/צ"ג המתחלק לשבע פעמים שש, מחסד עד מלכות, נמצא שהצירוף ראשון של א' ב' ג' י' ת' צ' הוא בחסד **בסוד וישכם אברהם בבוקר** [צ"ה/צ"ו] לכן הוא מתעורר בכל בקר **והוא סוד אל תיראי תולעת וכו'** [צ"ז/צ"ח] ויש מתעורר **כנגדו בקליפה תולע אשר מכלה ואוכל הכל וכו'** וע"כ צוה הש"י **ברחמיו להקריב עולת תמיד להתגבר עולת תמיד שבקדושה שהוא בחי' [צ"ט] תולעת יעקב על התולע שבקליפה וכו'.**

ודע כי כל קרבן עולה היא בבחי' לאה שם נאחזים כל הדינים הקשים/ו **וכו'** נמצא שהקרבן עולה שצוה הקב"ה להקריב בכל בקר הוא בעצמו אדרבה מעורר דין קשה. **ולכן בא עולת תמיד כנגדה** דהיינו מה שצוה הקב"ה שקרבן התמיד יהיה כבש ויקריבו אותו תמיד בכל יום זה המתקת הדין של היותו עולה שהיא לאה **כדי למתק דיניה** שכיון שכל דבר נמתק רק בשרשו, לכן כדי המתיק את התולע דקליפה המשתלשל מדיני לאה הקשים, ציווה הקב"ה להקריב קרבן עולה שגם הוא בלאה אלא שהוא דינים ממותקים ע"י שהוא כבש תמיד, ומכניע את התולע דקליפה **כדי שלא ישלוט וימשול התולעת הטמא**

ותולע יחזור לעולת וז"ש [ק"א/ק"ב] עולת תמד כי תמד/ק"ג שהוא התמיד בכתיב חסר ממתיק את עולת.

כי תמד (=444) **בגי' ד' אלפין** דהיינו ד' פעמים אלף (=444=111x4) **שלוקחת לאה** מד' שמות אהי-ה כי לאה היא בחי' שם אהי-ה, וגם כל ספירה שבה היא שם אהי-ה/ק"ג, והיא לוקחת ד' אלפין של שם אהי-ה שבד' ספירות תחתונות שלה **וכו'** וד' פעמים אלף גמט' מדת אותיות תמד הנ"ל.

²² הוא השם הראשון מו' שמות דאנא בכח

²³ **בפרי עץ חיים** שלנו כתוב אבגית"ץ וצ"ע מדוע מוהרנ"ת חילק אותו לשנים אב"ג ית"ץ.

²⁴ **שרבי נחוניא בן הקנה** חיבר תפלה שהראשי תיבות שלה הם השם מ"ב הקדוש וסידר אותן בקבוצות של שבע שורות שש תיבות בכל שורה. והשבע שורות הן בסדר ז' ספירות מלמעלה למטה חסד גבורה וכו'. ותיקנו לומר אותה בסוף הקרבנות כי היא בכלליות בחי' ידן שמעלה את העבודה למעלה לשרשה. לכן יש נוהגים לומר אותו גם בסוף התפלה.

²⁵ ג"פ בראשית יט כו, כא יד, כב ג.

²⁶ **בראשית פרק יט** (כו) **וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ידוד:** (כח) **וישקף על פני סדם ועמרה ועל כל פני ארץ הכפך וירא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר הכפושן:**

תורה תמימה (כו) וישכם וגו'. תניא, אברהם תקן תפילת שחרית, שנאמר וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר (תהלים ק"ו) ויעמד פינחס ויפלל <טו> [ברכות כ"ו ב']:

²⁷ ישעיהו ט"ז יד, ועיין זור וישלח קעז:

²⁸ **ישעיה פרק מא** (יד) **אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עורתיך נאם ידוד וגאלך קדוש ישראל:**

מצודות דוד (יד) תולעת יעקב - עדת יעקב החלושה כתולעת ואין כחה אלא בפה היא התפלה כתולעת הזו שבפיה מנסרת בארוים. אני אורתך - מאו. וגאלך - ואהיה גאלך לעתיד אני קדוש ישראל:

ועיין זוהר ח"א דף קעז: - רבי יהודה פתח ואמר, (שם מא יד) אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל, אני עורתיך נאם יהו"ה, וגואלך קדוש ישראל, תא חזי כל עמין עעכו"ם דעלמא קב"ה יהב לון למננן שלטנן ידיעין כמה דאתמר, וכלהו אזלי בתר אלההון, כמה דכתיב (מיכה ד ה) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו, וכלהו אושרין דמין ומגחין קרבא, גולין וקפחין ומנאפין, ואתערבי [דף קעח]. בכמה עובדין לביש, ואתתקפו בחילהון לאבאשא, וישאל לית לון תוקפא וחילא לנצחאה לון בר בפומהון, כתולעתא דא דלית לה תוקפא וחילא אלא בפומא, ובפומא מתבר כלא, ועל דא אקרון ישראל תולעת.

²⁹ ישעיהו ט"ז יד - עלת תמיד

³⁰ **כידוע שלאה** היא דינים קשים מאד וכמבואר בעץ חיים שער לח פ"ב ובשער הפסוקים ויצא שהיא בחי' אשתו הראשונה של אדם הראשון שבגלל רוב הדינים הקשים שהיו בה, גרשה ונהפכה לקליפת התאוה הידועה לי' לי'. ויעקב אבינו שהיה תיקון של אדם הראשון, היו לו שתי נשים כנגד שתי הנשים של אדם הראשון ולאה אמנו המתיקה את הדינים שבה ע"י רוב הבכיות שבכתה שלא תינתן לעשו.

ולכן המתנגדים על הצדיק מתלבש בהם הדין של לאה, כי רק ע"י העצות של הצדיק אפשר להמתיקם, והם כיון שמקושרים למפורסם של שקר לא יכולים להמתיק את הדינים, לכן מלאה נעשה אצלם לואה הנ"ל, ומרוב דינים באים לכפירות.

³¹ במדבר כ"ח - עלת תמיד

³² **במדבר פרק כח** (ב) **צו את בני ישראל ואמרת אלם את קרבני לחמי לחמי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:** (ג) **ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לידוד כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד:** (ד) **את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:** (ה) **ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן פתית רביעת ההין:** (ו) **עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחוח אשה לידוד:**

³³ **אולי רמז לזה** כי תמד נקרא יין שנעשה מצמוקים ומים, כמבואר במשנה (מעשרות ה' ו') דהיינו שהדין של היין ממותק עם הרבה מי החסדים.

³⁴ **עיין עץ חיים** - שער לו פרק ד מ"ח - וז"ש לעיל שלאה נקרא מדת גימטריא ד' אלפין שלוקחת מד' שמות אהי"ה כי הנה נודע שאמא נקרא אהי"ה וכל ספי' שלה נקרא אהי"ה ונמצא כי ד"ס תחתונות שבה שהם נהי"ם הנכנסים בסוד מוחין תוך ז"א הנה הם ד"פ אהי"ה ועיקרם הוא בז"א וההארה שלהם בלבד היא בלאה והם בחי' ד' אלפין הנ"ל.

כל זה עד כאן העתיק מוהרנ"ת מפרי עץ חיים כמבואר בפע"ח שער הקרבנות פרק ד' בספרים שלנו זה נמצא שם בשער העשיה פ"ג ע"ש היטב:

ותדקדק ותראה שכל זה מבואר בהתורה הנ"ל.

כי מבואר שם שהמתנגדים המחרפין יראי השם זה נמשך מהאלפין הנפולים לימוד של טעות, ותורה נפולה שאין בה עצות נכונות כיצד לעבוד את ה', לכן מפילה לכפירות כנ"ל. שאלו האלפין בקדושה הם בחי' לאה שדיניה ממותקים. ואצלם כיון שהאלפין נפולין נעשה מזה בחי' המעט מכם הלאות אנשים, כי תלאו גם אלקים [ק"ה], כאלו לואה הקב"ה מלעזור וכו' כנ"ל. כי מלאה נעשה אצלם בחי' לואה, כי כיון שהתורה שלהם היא אלפין נפולין לא נמתק אצלם דיני לאה, לכן הם יונקים מהדינים הקשים שבלאה שמשם אחיזת הקליפות הקשות שהם בחי' ע"ז הנ"ל. וזה מ"ש בהתורה הנ"ל שנופלים בכפירות בחי' ע"ז ע"ש ומחרפים יראי ה', כי נעשים בחי' התולע הטמא המתעורר לכלות את הקדושה שבעולם:

והתיקון אנכי תולעת ולא איש וכו', בשפלות ואמונה כתולעת ולא כאיש מלחמה, להיות מן הנעלבים ואינם עולבים היינו בחי' תולע דקדושה בחי' קרבן התמיד של בקר דאברהם שמכניע תולע דקליפה. וז"ש לעיל בהתורה הנ"ל שהוא בחי' אברהם, כי כן מבואר שם בכוונות שתולע דקדושה בחי' עולת תמיד הוא בחי' חסד בחי' אברהם בחי' חסד שבגבורה כי הוא בחי' השש אותיות ראשונות שבשם מ"ב שבכלליות הוא שם של גבורה, אבל השש ראשונות שבו הן בחי' חסד, נמצא שבכל בקר כשמתעורר חסד דאברהם בבחי' שש אותיות אבגית"צ, הוא חסד דגבורה.

וז"ש בהתורה הנ"ל שהוא בחי' בגבורות ישע ימינו, דהיינו שאברהם אבינו איש החסד התגבר באמונה להמתיק את הגבורות של הכפירה המתעורר בבקר/ק"ו היינו בחי' חסד שבגבורה:

וז"ש שם בתורה לעיל שעיקר התיקון ע"י שיכניס אורחים ת"ח בתוך ביתו שנחשב כאלו הקריב תמידין כי התמיד רומז לחכמה עילאה שהצדיק לוקח מד' אלפין שלמעלה בבחינה עילאה ומצמצם אותם בקדושה אלפים ורבות מצמצומים עד לשכל של חכמה תתאה שאפשר לנו ללמוד ממנה השגות אלוקות ועצות לעבוד את ה'. כי תמ"ד בגי' ד' אלפין ד' פעמים אלף כנ"ל (x111=444). כי עיקר התיקון ע"י בחי' קרבן תמיד שעולה ד' אלפין שע"ז נתתקנין"י האלפין הנפולין שהם בחי' התורה שמקבלים המפורסמים של שקר מהשדין יהודאין שגורמת להם לחרף יראי ה' בחי' התולע הטמא הנ"ל הרוצה לכלות את העולם, וע"י התמיד זוכין לבחי' תולע דקדושה שהוא בחי' עולת תמיד בחי' חסד לאברהם שמכניע ומבטל את התולע הטמא:

עיינ בהתורה הנ"ל ובכוונות היטב, ותבין איך נכללו כל הכוונות של פ' התמיד בהתורה הנ"ל. עיינ היטב ותבין פלאות:

עד כאן ביאור החברותא לתורה כח

⁷⁷ ישעיהו ז' יג [הלאות - ענין יגיעה כמו ומה הלאותך (מיכה ו) - מצודות ציון שם]

⁷⁸ וכן בבקר של תיקון העולם, היה אברהם ראש למאמינים שהפיצו את האמונה בעולם ונלחמו בכפירה שהיתה נחלת הכלל, לבד מבית המדרש של נח שם ועבר שלא הפיץ אמונה אלא שמר עליה בבית המדרש בבחי' קיסתא דחיותא בעולם מת ומנותק מהקב"ה. ואברהם אבינו התגבר להאיר אמונה בעולם במדת החסד שלו ואחריו יצחק התגבר במדת הגבורה ואחריו יעקב התגבר במדת התפארת ואחריו משה רבנו במדת הנצח ואהרן הכהן במדת ההוד ויוסף במדת היסוד (אולי אפ"ל אע"פ שיוסף הצדיק חי לפני משה רבנו אבל עיקר התיקון שפעל היה שמכוחו היה כח לעם ישראל לשמור את היחוס בזמן השיעבוד) ודוד התגבר במדת המלכות. והם שבעת הרועים כנגד ז' שמות שבשם מ"ב הקדוש שבראשי תיבות בתפילת אנא בכח שתיתן רבי נחונייה בן הקנה.

⁷⁹ בתולדו - נתתן